

โครงการวิจัย

เรื่อง

สถานการณ์การดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชน

The alcohol drinking situation of household ceremony in the village

โดย

นายดามธรรม จินากุล และคณะ

อาศรมความรู้นครราชสีมา

ได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยจาก

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

มีนาคม 2551

โครงการวิจัย

สถานการณ์การดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชน

The alcohol drinking situation of household ceremony in the village

โดย

หัวหน้าโครงการวิจัย	นายคามาธรรม จินากุล
คณะวิจัย	นายอำพันธ์ อยู่เจริญ นายไพฑูรย์ นิยมนา นางชัญญา จินากุล

ได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยจาก

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

มีนาคม 2551

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาศาสนภาพการคัมเกล้าในการจัดงานในชุมชน ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย จากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณชาวบ้านตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ ตำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย และตำบลทัพรั้ง อำเภอพระทองคำ ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมระดมความคิด ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยทัพรั้งและสถานีอนามัยจารย์ตำรา ที่มีส่วนร่วมในเวทีระดมความคิด

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยสถานภาพการค้ำเค็มเหล้าในการจัดงานในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานเลี้ยงในชุมชน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนนิยมจัดงานในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว โดยยังคงถือตามหลักโหราศาสตร์และบทบาทหน้าที่ทางสังคม การเลี้ยงเหล้าในงานที่จัดในชุมชนยังคงมีอยู่อย่างสืบเนื่องในเชิงวัฒนธรรม วิธีคิดและการให้ความหมายของเหล้าของชุมชน แต่เปลี่ยนแปลงในรายละเอียดตามบริบทของสังคม โดยมีหน่วยย่อยทางสังคมมาทำหน้าที่แทนชุมชนมากขึ้น โดยผ่านระบบเงินตรา การจัดงานต่างๆในชุมชน ส่วนใหญ่เชิญแขกภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง งานที่จัดพบว่าร้อยละ 83.52 มีการเลี้ยงเหล้าในงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 9,219 บาทต่องาน วิธีการจัดหาเหล้ามาเลี้ยงในงานโดยการโทรสั่งร้านค้าภายในอำเภอให้มาส่ง เหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดคือเบียร์อันเป็นผลมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และเบียร์เป็นตัวสร้างให้เกิดนักค้ำเค็มหน้าใหม่ที่เป็นเพศหญิงโดยเริ่มจากกลุ่มที่ช่วยทำงานครัวของการจัดงาน ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ค้ำเค็มเหล้าในงานที่จัดในชุมชนมากที่สุด แต่อัตราการค้ำเค็มหน้าใหม่ในงานสูงที่สุดคือผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ เหตุผลของการเลี้ยงเหล้าคือทำตามเพื่อนบ้านและเกรงว่าจะเลี้ยงพี่น้องที่มาช่วยงานไม่ดี ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงเหล้าในงานส่วนใหญ่คือทะเลาะวิวาท ความแตกต่างของประเภทงาน บทบาทหน้าที่ทางสังคม ฐานะของเจ้าภาพ วัฒนธรรมชุมชน มีผลโดยตรงต่อปริมาณและมูลค่าการเลี้ยงเหล้า การเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเหล้า ความเป็นชุมชนเหมือนจริง วิธีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีผลโดยตรงต่อแบบแผนการเลี้ยงและค้ำเค็มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการเลี้ยงและค้ำเค็มเหล้าในการจัดงานในชุมชนคือความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงานในชุมชนในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยเฉพาะเวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล้าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น

Abstract

The research project on alcohol drinking in the communities has aimed at investigate situations and factors related to parties in the communities in Nakhon Ratchasima. Both quantitative and qualitative approaches were used to collect the data.

The findings reveal that the parties are generally held after the harvest season based on the astrological principles as well as the social roles. The alcohol drinking has continuously existed with regard to the cultural aspect which is variedly defined from one society to another in detail. The small unit of the society has performed the functions for the community increasingly. When holding a party, the hosts tend to invite the villagers within the village or from the nearby villages. It has also been found that 83.52 percent of the parties served alcoholic drinks and it cost 9219 baht per one party on average. The hosts simply called the agencies in town to deliver the drinks. Beer is the most popular due to the spread of the culture. It can also be introduced to new female drinkers starting from helping out with the cooking for the party. Male adults were found to drink the most while female adults were found the highest new drinkers. The reason to serve alcoholic drinks is to follow the fellow friends, fearing that they may not help do a good job at the party. Further, drinking can cause fighting. The difference of the parties, social roles and hosts has affected the quantity and cost of alcoholic drinks. The sufficiency economy as well as social changes and the spread of culture have affected the alcohol drinking. What may lead to the termination of the parties is the negative and positive of cultural differences. The dynamic activities especially the learning arena about drinking may be able to accelerate the process more quickly.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัย	
2.1 แนวคิดทฤษฎี	7
2.2 ระเบียบวิธีวิจัย	17
2.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	22
บทที่ 3 ผลการวิจัย	
3.1 สถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน	23
3.2 พฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน	46
3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน	59
3.4 บริบทและวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับครัวเรือน	72
บทที่ 4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	
4.1 การเปลี่ยนแปลงและความสับสนเนื่องจากการจัดงานเลี้ยงในชุมชน	85
4.2 นิสัยชุมชนกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆ	88
4.3 ความสัมพันธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง บริบทและวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงาน	93
4.4 ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	102

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. อำเภอที่ทำการสำรวจข้อมูลบ้านที่จัดงานบุญ	27
2. ประเภทงานบุญ	27
3. สถานที่จัดงาน	28
4. เดือนที่จัดงาน	29
5. เหตุผลของการเลือกวันจัดงาน	30
6. จำนวนแขกที่เชิญมาในงาน	30
7. การเชิญแขกมาร่วมงาน	31
8. จำนวนเงินที่ใช้ในการจัดงาน	32
9. จำนวนเงินค่าเหล้า	32
10. จำนวนเงินค่าอาหาร	33
11. จำนวนเงินค่าน้ำอัดลม	34
12. จำนวนเงินค่าบริจาค	35
13. จำนวนเงินค่าทำบุญ	35
14. จำนวนเงินค่าการละเล่นหรือดนตรี	36
15. จำนวนเงินค่าเครื่องขยายเสียง	37
16. จำนวนเงินค่าใช้จ่ายอื่นๆ	38
17. รายการค่าใช้จ่ายที่จัดงานต่องาน	38
18. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายการที่ใช้จัดงาน	39
19. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยแยกตามประเภทงานที่จัด	40
20. ค่าเหล้าสี	41
21. ค่าเหล้าขาว	41
22. ค่าเบียร์	42
23. งานบุญที่จัดมีการเลี้ยงเหล้า	43
24. เหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดในงาน	44
25. เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงาน	44
26. การซื้อเหล้าเพื่อจัดงาน	45
27. กลุ่มคนดื่มเหล้าในงานมากที่สุด	46

ตารางที่	หน้า
28. ปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า	46
29. ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า	47
30. ความเห็นในเลี้ยงเหล้าในการจัดงานครั้งต่อไป	47
31. ความเห็นงานบุญที่จัดที่ต้องเลี้ยงเหล้า	48
32. ความเห็นงานบุญที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า	49
33. การดื่มเหล้าของสมาชิกครัวเรือนที่จัดงาน	50
34. ครัวเรือนที่จัดงานมีสมาชิกในครัวเรือนที่ดื่มเหล้า	50
35. เหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่ม	51
36. ค่าเหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	51
37. ค่าเหล้าขาวที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	52
38. ค่าเบียร์ที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	52
39. การดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน	53
40. ชนิดของเหล้าที่หัวหน้าครอบครัวดื่ม	54
41. การรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน	59
42. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับค่าใช้จ่าย	60
43. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน	61
44. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการดื่มเหล้าของสมาชิกครอบครัวที่จัดงาน	62
45. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลที่จะเลี้ยงเหล้าในการจัดงานครั้งต่อไปกับการดื่มเหล้าของหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงาน	63
46. ความสัมพันธ์ระหว่างมีอุบัติเหตุจากการดื่มเหล้าในงานกับประเภทงาน	64
47. ความสัมพันธ์ระหว่างการทะเลาะวิวาทในงานกับประเภทงาน	65
48. ความสัมพันธ์ระหว่างการหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงานกับประเภทงาน	66
49. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการเลี้ยงเหล้า	67
50. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเกรงว่าเพื่อนจะต่อว่าเลี้ยงไม่ดี	68
51. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะทำตามแบบอย่างเพื่อนบ้านที่เคยพาทำมา	69
52. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเพื่อนๆมีแต่คนดื่มเหล้า	70

53. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงาน เพราะถูกๆบอกให้เลี้ยงเหล้า 71
54. ประเภทงานที่จัดในชุมชนแยกตามรายอำเภอ 72

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัย : สถานภาพการดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชน

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย เนื่องจากคนไทยกว่า 20 ล้านคนดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ (เหล้า) และดื่ม 13.58 ลิตรต่อคนต่อปี และดื่มเหล้าคิดเป็นอันดับ 5 ของโลก มีนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นกว่าปีละ 200,000 คน วิธีคิดเกี่ยวกับเหล้าของคนไทยยังมีความสับสนถึงบทบาทและหน้าที่ของเหล้าในเชิงบวกและเชิงลบ โดยเฉพาะในช่วงปี 2540-2550 และหลังจากนั้นเริ่มกลับมามีแนวโน้มที่ชัดเจนในวิธีคิดเกี่ยวกับเหล้าเชิงบวก ประกอบกับแบบแผนการดื่มเหล้าในชุมชนมีความซับซ้อนและผูกติดกับวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เหล้ามีบทบาททั้งในมิติของงานเลี้ยงและพิธีกรรมในการจัดงานในชุมชน ทำให้ไม่ว่าจะเป็นงานที่มีความสุขหรืองานที่มีความทุกข์เราก็สามารถพบเห็นการดื่มเหล้าในงานที่จัดในชุมชนจนเป็นปกติ ทำให้สูญเสียเงินค่าเหล้าเป็นจำนวนมาก ข้อมูลการดื่มเหล้าในปัจจุบันมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่มีในมิติการปริมาณการบริโภค พฤติกรรมการดื่ม และผลกระทบที่เกิดจากการดื่ม แต่ยังขาดข้อมูลถึงสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยง พฤติกรรมการดื่ม เงื่อนไข ปัจจัยที่เลี้ยงหรือไม่เลี้ยงเหล้าในงานเลี้ยงที่จัดในชุมชน ทำให้ไม่รู้ว่าหากจะทำให้งานบุญปลอดเหล้าจะเริ่มต้นอย่างไร และหากไม่ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว งานเลี้ยงในชุมชนก็จะเป็นแบบแผนในกระบวนการจัดเทศกาลของคนในชุมชนให้ยอมรับเป็นประเพณีการดื่มเหล้าในงาน และสอนเด็กแทนพ่อแม่ให้เห็นว่าการดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และนำมาซึ่งการเข้าถึงเหล้าของนักดื่มหน้าใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
4. เพื่อศึกษาปัจจัย บริบท และวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับครัวเรือน

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 อำเภอ คืออำเภอพระทองคำ อำเภอพิมาย อำเภอขามทะเลสอ และอำเภอบึงขังชัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหาความถี่ ร้อยละ ตลอดจนการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยโปรแกรมสำเร็จรูป และข้อมูลเชิงคุณภาพ เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนนิยมจัดงานในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว โดยยังคงถือตามหลักโหราศาสตร์และบทบาทหน้าที่ทางสังคม การเลี้ยงเหล้าในงานที่จัดในชุมชนยังคงมีอยู่อย่างสืบเนื่อง

ในเชิงวัฒนธรรม วิธีคิดและการให้ความหมายของเหล่าของชุมชน แต่เปลี่ยนแปลงในรายละเอียดตามบริบทของสังคม โดยมีหน่วยย่อยทางสังคมมาทำหน้าที่แทนชุมชนมากขึ้น โดยผ่านระบบเงินตรา การจัดงานต่างๆในชุมชน ส่วนใหญ่เชิญแขกภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง งานที่จัดพบว่าร้อยละ 83.52 มีการเลี้ยงเหล้าในงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 9,219 บาทต่องาน ในแต่ละหมู่บ้านจัดงานเฉลี่ย 14 งานต่อปี คิดเป็นค่าเฉลี่ยในการจัดงานต่อหมู่บ้านจำนวน 129,066 บาทต่อปี วิธีการจัดหาเหล้ามาเลี้ยงในงานโดยการโทรสั่งร้านค้าภายในอำเภอให้มาส่ง เหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดคือเบียร์อันเป็นผลมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และเบียร์เป็นตัวสร้างให้เกิดนักดื่มหน้าใหม่ที่เป็นเพศหญิงโดยเริ่มจากกลุ่มที่ช่วยทำงานครัวของการจัดงาน ผู้ชายวัยผู้ใหญ่ดื่มเหล้าในงานที่จัดในชุมชนมากที่สุด แต่อัตราการดื่มหน้าใหม่ในงานสูงที่สุดคือผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ เหตุผลของการเลี้ยงเหล้าคือทำตามเพื่อนบ้านและเกรงว่าจะเลี้ยงพี่น้องที่มาช่วยงานไม่ดี ปัญหาที่เกิดจากการเลี้ยงเหล้าในงานส่วนใหญ่คือทะเลาะวิวาท ความแตกต่างของประเภทงาน บทบาทหน้าที่ทางสังคม ฐานะของเจ้าภาพ วัฒนธรรมชุมชน มีผลโดยตรงต่อปริมาณและมูลค่าการเลี้ยงเหล้า การเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเหล้า ความเป็นชุมชนเหมือนจริง วิธีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีผลโดยตรงต่อแบบแผนการเลี้ยงและดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการเลี้ยงและดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชนคือ อัตราความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงานในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยเฉพาะเวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล้าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น

การนำเหล้าเข้าสู่งานเลี้ยงในชุมชน มีมาตั้งแต่อดีต เริ่มขึ้นเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด สำหรับในพื้นที่ๆทำการศึกษา พบว่ามีมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนเป็นต้นมา โดยเริ่มจากการผลิตเหล้าพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดื่ม การจัดงานเลี้ยงและกิจกรรมในพิธีต่างๆ ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมและนำเข้าจากภายนอกชุมชน

บทบาทหน้าที่ของเหล้าในงานเลี้ยง มีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือมีบทบาทในการเป็นประธานในพิธีของงาน หรือการเป็นสัญลักษณ์ของการมีอำนาจและการมีฐานะในสังคมในชุมชน

การจัดงานในชุมชนส่วนใหญ่มีการเลี้ยงเหล้าร้อยละ 85.82 เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าเพราะเงื่อนไขทางสังคม เช่นทำตามแบบอย่างกันมา เกรงจะถูกต่อว่าจากเพื่อนบ้าน เป็นต้น ชุมชนนิยมจัดงานในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว และมีช่วงเวลาของฤดูการจัดงานที่ยาวนานมากขึ้น แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดงานลดลง การกำหนดวันจัดงานโดยยังคงถือตามหลักโหราศาสตร์และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ส่วนใหญ่เชิญแขกภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ในเขตตำบล

บ้านที่จัดงานที่ไม่เลี้ยงเหล้าร้อยละ 14.18 เหตุผลที่ไม่เลี้ยงเหล้าเพราะขนาดของงาน ส่วนใหญ่เป็นการจัดงานเล็กๆ และเงื่อนไขกติกาของชุมชนเช่นห้ามดื่มเหล้าในวัดตามโครงการวัดปลอดเหล้า และเงื่อนไขทางบุคลิกภาพของครอบครัวที่จัดงานทั้งสมาชิกในครัวเรือนและหัวหน้าครัวเรือนไม่ดื่มเหล้า ซึ่งทำให้สมาชิกในชุมชนรู้และเข้าใจในบุคลิกของสมาชิกครอบครัวดังกล่าว

ปริมาณการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่เพศชาย อายุระหว่าง 25-50 ปี ร้อยละ 65.68 เพราะเป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่ยอมรับการดื่มเหล้าของเพศชายมาตั้งแต่โบราณ และชุมชนที่ศึกษายังคงต้องพึ่งแรงงานของวัยดังกล่าวในการจัดงานในชุมชน ค่าเหล้าที่ใช้ในการจัดงานโดยเฉลี่ย 9,219 บาทต่องาน และงานที่จ่ายค่าเหล้ามากที่สุดคือ 92,000 บาทต่องานซึ่งเป็นงานบวช ที่เลี้ยงมากเพราะเงื่อนไขทางสังคมในเชิงอำนาจและฐานะของเจ้าภาพ เช่นการเลี้ยงเหล้าเพราะทำตามเพื่อนบ้านและเกรงว่าจะเลี้ยงพี่น้องที่มาช่วยงานไม่ดี

กลุ่มคนที่ดื่มเหล้าในงานในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มอื่นคือกลุ่มวัยผู้ใหญ่เพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-50 ปี พบว่ามีการดื่มในปัจจุบันร้อยละ 17.8 สาเหตุหลักที่มีการดื่มในอัตราที่เพิ่มขึ้นมากเนื่องจากนวัตกรรมเครื่องดื่มประเภทเบียร์ ที่มีรสชาติเอื้อต่อการดื่ม ตลอดจนหน้าที่ของกลุ่มวัยดังกล่าวในงานเลี้ยง โดยเฉพาะในหน้างานปรุงและเสิร์ฟอาหาร ตลอดจนการยอมรับการดื่มเหล้าของเพศหญิงในชุมชน โดยชุมชนประเมินจากปริมาณการดื่มที่น้อย ดื่มเฉพาะเวลาว่าง และสร้างปัญหาในชุมชนน้อย

การสูญเสียจากการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงจากการศึกษามีข้อมูลเฉพาะอุบัติเหตุและการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นความสูญเสียที่เห็นได้เฉพาะหน้างาน รวมคิดเป็นร้อยละ 5.36 ของการจัดงานที่เลี้ยงเหล้า ความสูญเสียตามมูลค่าเหล้าโดยตรงเฉพาะที่สำรวจช่วง 8 เดือนรวม 224 งาน เป็นเงินทั้งสิ้น 2,226,398 บาท การจัดในชุมชนโดยเฉลี่ยจะจัดงานประมาณ 14 ครั้ง ต่อชุมชนต่อปี ดังนั้นคิดเป็นมูลค่าเหล้าเฉพาะที่ใช้ดื่มกินในการจัดงานเฉลี่ย ประมาณ 130,000 บาทต่อชุมชนต่อปี

การเลี้ยงเหล้าในงานที่จัดในชุมชนยังคงมีอยู่อย่างสืบเนื่องในเชิงวัฒนธรรม ที่ทำตามแบบอย่างกันมา บทบาทหน้าที่ของเหล้าในพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน วิธีคิดและการให้ความหมายของเหล้าของชุมชนที่สัมพันธ์กับชีวิตทั้งในมิติชุมชนสังคม แต่ความสืบเนื่องดังกล่าวได้มีเปลี่ยนแปลงในรายละเอียด ตามบริบทของสังคม โดยมีหน่วยย่อยทางสังคมมาทำหน้าที่แทนชุมชนมากขึ้นโดยผ่านระบบเงินตรา และการเปลี่ยนผ่านของหน้าที่เหล้าในเชิงอำนาจเหนือธรรมชาติที่ผ่านพิธีกรรม มาสู่อำนาจตามธรรมชาติที่สังคมสร้างขึ้นตามระบบการปกครองและอำนาจทางสังคม

ข้อเสนอแนะ รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดงานในชุมชนปลอดเหล้า ภายใต้แนวคิด “งานบุญปลอดเหล้า” เพื่อให้มีความหมายใหม่ ตลอดจนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเหล้าในงานใหม่ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการลดแรงเสียดทานจากวงจรในการดื่มเหล้าในงาน

การรณรงค์จัดงานในชุมชนปลอดเหล้าในเชิงลึก ควรทำในระดับตำบลเพราะชุมชนในมิติของงานเลี้ยงจะสัมพันธ์กับอาณาเขตของตำบล โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวกับการเลี้ยงและดื่มเหล้าในงาน บริบทในมิติของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน นิสัยชุมชน ปัจจัย และเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการเลิกเลี้ยงและดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชนคือความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงานในชุมชนในเชิงบวกและเชิงลบ และกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยใช้เวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล้าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น

การรณรงค์ในเชิงกว้างสามารถเริ่มได้ตั้งระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ โดยในระดับอำเภอควรเน้นกิจกรรมหรือใช้เครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมเชิงพื้นที่ คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละชุมชน ส่วนในระดับประเทศควรเน้นกิจกรรมการสร้างกระแสเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการจัดงานในชุมชนปลอดเหล้า หรือ “งานบุญปลอดเหล้า” คำนึงถึงความเป็นชุมชนเสมือนจริง แนวคิดความพอเพียง และวิถีคิดและผลกระทบเกี่ยวกับเรื่องเหล้า ด้วยการให้ความหมายใหม่ โดยผ่านช่องทางของการสื่อสารสาธารณะ หรือผ่านช่องทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

วัฒนธรรมเกี่ยวกับสุรา สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมานาน “เหล้า ยา ปลาบั้ง” เป็นคำยืนยันถึงความคงอยู่คู่สังคมไทย นับเป็นปัจจัยจำเป็น ที่เป็นองค์ประกอบของงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนงานประเพณี หรืองานอื่นๆ ทั้งงานที่มีความสุขและงานที่มีความทุกข์ ปี 2543 เหล้าของคนทั้งโลกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประมาณ 4.10 ลิตรต่อคนต่อปี และคนไทยดื่มเหล้าเป็นอันดับ 3 ของโลก คือดื่ม 12.45 ลิตรต่อคนต่อปี รองจาก Republic of Moldova และ Bahamas ที่ดื่ม 15.17 และ 12.77 ลิตรต่อคนต่อปี ตามลำดับ แต่ถ้ารวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภท เบียร์ และไวน์ ประเทศไทยจะดื่มเป็นอันดับ 5 ของโลก คือดื่ม 13.58 ลิตรต่อคนต่อปี รองจาก Republic of Moldova ดื่ม 21.03 ลิตรต่อคนต่อปี Portugal ดื่ม 16.59 ลิตรต่อคนต่อปี Bahamas ดื่ม 15.26 ลิตรต่อคนต่อปี และ Saint Lucia ดื่ม 14.56 ลิตรต่อคนต่อปี (World Health Organization : www3.who.int/whosis/)

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2546 คนไทยดื่มสุรา 18.61 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 35.46 ของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป แยกเป็นชาย 15.51 ล้านคน หรือร้อยละ 60.80 ของเพศชายอายุ 11 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 3.95 ล้านคนหรือร้อยละ 14.51 ของเพศหญิง เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มที่บริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยทำงานชาย อายุ 25-44 ปี จำนวน 7.84 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 74.64 ของประชากรเพศชายในวัยเดียวกัน จำนวน 10.50 ล้านคน ในกลุ่มของผู้ที่ดื่มตั้งแต่ 1-2 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ดื่มประจำ พบว่า ในเพศชายที่ดื่มประจำในปี 2546 มีอัตราการร้อยละ 43.9 ของเพศชายที่ดื่ม ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39.3 ในปี พ.ศ. 2544 จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2546 พบว่าจำนวนผู้หญิงที่ดื่มสุรามีประมาณ 2.84 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของประชากรเพศหญิง ในขณะที่ปี 2544 อัตราการดื่มสุราของผู้หญิงเท่ากับ 2.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ซึ่งภายใน 2 ปี เพิ่มขึ้นถึง 5.4 แสนคน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ : www.thaihealth.or.th/) มีปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เฉพาะที่ผลิตเองภายในประเทศรวมทั้งหมดประมาณ 3,691 ล้านลิตร (กรมสรรพากร : www.excise.go.th/vbeer, www.excise.go.th/stat2b5/liquor) คิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 1.5 แสนล้านบาท ในท้องตลาด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 6.27 หมื่นล้านบาท คิดเป็นมูลค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการขายกว่า 1.5 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 7.8 พันล้านบาท ในปี 2536 เป็นการเพิ่มเกือบ 10 เท่าตัวในช่วงเวลา 10 ปี เฉพาะอัตราการบริโภคเบียร์ต่อหัวต่อปีเพิ่มขึ้นในปี 2546 เทียบกับปี 2532 มากกว่า 8 เท่าตัว จากอัตราเฉลี่ย

4.4 ลิตรต่อคนในปี 2532 เพิ่มขึ้นเป็น 39.4 ลิตรต่อคน ในปี 2546 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ : www.thaihealth.or.th/490)

จากสถิติของกรมโรงงานอุตสาหกรรม มีโรงงานผลิตเครื่องดื่มประเภทเบียร์เกิดขึ้นมามากในประเทศช่วง 5 ปีที่ผ่านมา คือ จาก 2 โรงงานปี พ.ศ. 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 4 โรงงานปี พ.ศ. 2536 และเพิ่มขึ้นเป็น 6 โรงงานในปี พ.ศ. 2537 เพิ่มขึ้นเป็น 12 โรงงานปี พ.ศ. 2539 และเพิ่มขึ้นเป็น 18 โรงงานปี พ.ศ. 2542 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ : www.thaihealth.or.th/499) ปริมาณการผลิตและการจำหน่ายสุราทุกประเภทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2522 ถึงปี 2546 (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา : www.cas.or.th/dispense , www.cas.or.th/produce)

จากสภาพปัญหาการดื่มเหล้าที่กระจายทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินเกี่ยวกับแอลกอฮอล์ คือ สถานภาพภูมิศาสตร์สังคม ปริมาณการผลิตเหล้า การดื่มเหล้า การป้องกันการดื่มเหล้า ผลกระทบจากการดื่มเหล้า และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับเหล้า (World Health Organization : <http://www.who.int/globalatlas/default.asp>)

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเหล้า มีการศึกษามาอย่างต่อเนื่องทั้งในมิติของการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตเหล้าและคุณภาพเหล้า ในระดับชุมชนและระดับโรงงานอุตสาหกรรม และมิติของการศึกษาในส่วนของ การลดเลิกเหล้า ทั้งในด้านการศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพ การเจ็บป่วยอันเกิดจากการดื่มเหล้า และการศึกษาในมิติดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีความโน้มเอียงไปในมิติของงานวิจัยซึ่งผลกระทบต่อสุขภาพ ในทิศทางที่ส่งเสริมการลดเลิกเหล้า การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับการดื่มเหล้าหลายชิ้นที่ทำให้พบว่า การดื่มเหล้าทำให้สูญเสียรายได้ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มูลค่าโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงปี 2539 – 2545 เฉลี่ยสูงกว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี โดยในปี 2542 มีมูลค่า 1,891.7 ล้านบาท ปี 2543 มีมูลค่า 2,751.6 ล้านบาท ปี 2544 มีมูลค่า 2,191.6 ล้านบาท ปี 2545 มีมูลค่า 2,360.4 ล้านบาทงบประมาณการโฆษณาแยกตามประเภทสุรา พบว่าเบียร์มีการใช้งบประมาณสูงที่สุด รองลงมาคือวิสกี้ และบรั่นดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ : www.thaihealth.or.th/499) ความสูญเสียจากการดื่มเหล้าช่วงปี 2539-2544 กว่า 2,000 ล้านบาทต่อปี และในปี 2536 ประเทศไทยสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านอุบัติเหตุกว่า 2.23% ของ GDP หรือประมาณ 70,000 ล้านบาท หากรวมความสูญเสียจากการเจ็บป่วย จะมีมูลค่ากว่า 100,000 ล้านบาท (โครงการรณรงค์ลดการดื่มสุรา : www.stopdrink.com)

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับวัฒนธรรม ความเชื่อของมนุษย์ถูกถ่ายทอดมาอย่างยาวนาน ดังที่ Francois Rabelais (1494-1553) ได้กล่าวยกย่องเครื่องดื่มประเภทไวน์ไว้ว่า “ไวน์เป็นเครื่องหมาย

วัฒนธรรมที่เด่นที่สุดในสังคมมนุษย์” หรือแม้แต่ Louis Pasteur (1822-1895) ได้กล่าวไว้ว่า “ไวน์เป็นเครื่องดื่มที่สะอาดถูกสุขอนามัยที่สุด” ความน่าทึ่งของการอยู่รอดขององุ่นแม้พืชหลายชนิดจะสูญพันธุ์ไปกับการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่จากการขุดค้นพบของนักโบราณคดีว่าองุ่นอยู่รอดมากกว่าหมื่นปี และคุณมันจะเป็นพืชที่ลึกลับในสายตามนุษย์มาหลายพันปี ทำให้ผลผลิตไวน์จากองุ่นจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการทำพิธีทางศาสนา และบางคนถึงกับบอกว่ามันเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตไปเลยทีเดียว (โชติรส โกวิทวัฒนพงศ์ 2546) ตามความเชื่อของชาวตะวันตก Dionysus เป็นเทพเจ้าของกรีกโบราณที่เรียกกันว่าเทพเจ้าแห่งความมึนเมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นผู้ที่ใช้การดื่มเหล้าเพื่อชูกำลังในการผจญภัยทุกชนิด ในคัมภีร์ไบเบิลได้กล่าวถึงโนอาเมื่อออกจากเรืออาร์คภายหลังจากที่น้ำท่วมโลกยุคที่ได้อุปถัมภ์องุ่น โดยรดด้วยเลือดแกะ เลือดสิงโต และเลือดหมู และมีภาพโนอาที่เมาจนเสื้อผ้าหลุด แสดงถึงความสัมพันธ์การดื่มสุรามายาวนาน ในคริสตศาสนาได้กล่าวถึงความสำคัญของไวน์ในพิธีกรรมที่สำคัญเช่นเมื่อพระเยซูแสดงปาฏิหาริย์ครั้งแรกได้บันดาลให้น้ำกลายเป็นไวน์ในงานหมั้นที่เมืองกานา เพื่อให้แขกดื่มอย่างไม่รู้หมด เป็นต้น เหล้ากับสังคมไทยถูกหยิบยกมาพูดกันมากที่สุดในช่วงปี 2540-2545 อันเนื่องมาจากแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง การพึ่งตนเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น หนึ่งในคำพูดที่สะท้อนถึงความพยายามที่จะผลักดันเหล้าพื้นบ้านให้มีความเสรีในการผลิตเพื่อขายเชิงพาณิชย์ของชาวบ้านดังกล่าวประกาศปลดแอกเหล้าพื้นบ้าน เช่น “นับเป็นเวลาอันยาวนานตั้งแต่มนุษย์เริ่มการเพาะปลูก เหล้าก็ถือกำเนิดมา เพื่อรับใช้เป็นเครื่องเช่น ไหว้ เลี้ยงผีบ้านผีเรือน ใช้เป็นกระษัตริย์ ใช้เป็นเครื่องปลดปล่อยความแปลกแยกทางสังคม ในงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม” ซึ่งได้มีการเคลื่อนไหวขององค์กรประชาชนต่างๆทั่วประเทศเพื่อผลักดันการผลิตเหล้าเสรี ประเวศ วะสี (2544) ได้ยกตัวเลขชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่า 80,000 ล้านบาทหากรัฐให้ชาวบ้านผลิตเหล้าขายได้ โดยยกประเด็นทุนทางสังคมเพื่อการขับเคลื่อน เช่นเดียวกันกับ กมล กมลตระกูล (2544) ได้กล่าวว่า “ทางรอดของเกษตรกร ทางรอดของชาติ ต้องคืนสิทธิการประกอบสัมมาชีพในการผลิตและจำหน่ายสุราภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างเสรี” ภาพที่สะท้อนถึงการขับเคลื่อนการส่งเสริมการผลิตเหล้าพื้นเมือง ดังที่ สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2544) ได้ถ่ายทอดในบทความเรื่อง คลื่นขบวนกบฏเหล้าพื้นบ้านในสังคม ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงขบวนการขับเคลื่อนและการต่อสู้ของประชาชนกับรัฐในเรื่องการผลิตเหล้าพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาช่วงปี 2544-2546 เป็นต้นมา กระแสการรณรงค์ลดเลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ ช่วงดังกล่าวนี้เองแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเหล้าของสังคมโลกกำลังอยู่บนทางสองแพร่ง สังคมไทยก็เช่นกันเพราะกระแสหนึ่งผลักดันเรื่องการส่งเสริมและผลิตเหล้า ในขณะที่ทางอีกสายหนึ่งก็ผลักดันให้มีการลด ละ เลิก การดื่มเหล้า และมีการทำอย่างจริงจัง และเป็นระบบมากขึ้น นับตั้งแต่มีการตั้ง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ขึ้นในปี 2544 โดยใช้งบประมาณมาจากเงินบำรุงที่รัฐจัดเก็บจากผู้ผลิตและนำเข้าเหล้าและยาสูบในอัตราร้อยละ 2 ของภาษี

ที่ต้องชำระ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ : www.thaihealth.or.th/th/content.php?aboutus#no3) และช่วงดังกล่าวสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้ให้ทีมนักวิจัยจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สถาบันวิจัยสังคม และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทบทวนปัญหาที่เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันและแก้ไข ซึ่งข้อเสนอเป็นภาพรวมในด้านแนวทางหลัก อุปทาน อุปสงค์ ผลกระทบ และประชากรเป้าหมาย (วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา 2544) นอกจากนี้ Kelly Richardson (2007) ได้สะท้อนและย้ำเตือนเพื่อนและสังคมให้เห็นถึงภัยจากการจัดงานเลี้ยงที่มีการดื่มเหล้าที่เกิดขึ้นกับตัวเขาและเพื่อนของเขา เช่นเดียวกับ Chris Varley (1994) ได้พยายามสื่อถึงโทษภัยของการดื่มสุรา ในผลงานของเขาเรื่อง Life issue alcoholism ใช้อย่างน่าสนใจ และประเด็นของการดื่มเริ่มในงานเลี้ยงก็เป็นเหตุผลหลักของการก้าวเข้าสู่การดื่มสุราอย่างเป็นทางการ โดยเขาได้เล่าถึงแบบแผนการดื่มของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งว่า เด็กสาวเริ่มหัดดื่มครั้งแรกจากงานเลี้ยงสังสรรค์ และเขาก็ดื่มทุกครั้งเมื่อไปช่วยงานเพื่อน และต่อมาเขาก็ดื่มทุกสัปดาห์ และก็เริ่มที่จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ในบ้านของเธอทุกวันหยุดสัปดาห์เพื่อชวนเพื่อนมาดื่มเหล้าที่บ้าน ตอนที่เขาอยู่โรงเรียนชั้นที่ 7 เขาก็กลายเป็นนักดื่มที่ดื่มทุกวัน จนถึงขนาด เขากับเพื่อน 2 คนดื่มเบียร์กันวันละ 24 ขวด เลยทีเดียว J. M. Townshend and T. Duka (2002) ได้ศึกษาแบบแผนการดื่มสุราโดยเปรียบเทียบใช้แบบสอบถามการดื่มสุรากับการวัดปริมาณการดื่ม ซึ่งเขาพบว่าแบบสอบถามการดื่มสุราสามารถใช้อธิบายแบบแผนการดื่มสุราได้ และมีการศึกษาแบบแผนการดื่มเหล้าและค่าใช้จ่ายพบได้เช่นงานของ Paul J. Gruenewald, ets (2002), Eakins J.M.; Gallagher L.A.(2003), Mead Maker (2006), Kathryn e. Jargo (2006), George F. Will (2007), Grattan, K. E., and Vogel-Sprott, M. (2001), Hill, Elizabeth M. and Chow, Krista (2002) และ Keith Warren (2006) ที่ได้ใช้ทฤษฎี Chaos เพื่ออธิบายแบบแผนการดื่มเหล้าของสังคมโลก งานวิจัยที่เน้นการศึกษาเพื่อการลดเหล้าในชุมชนเช่น Alexander C. Wagenaar and Cheryl L. Perry (1994, 1999)

จากการศึกษาวิจัยการลดเหล้าของชุมชน โดยใช้รูปแบบของกระบวนการองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของ ฌ็อง-ฌัก กูว์ล (2546) พบว่าการจัดงานในชุมชน ประเภทงานที่จัดมากที่สุดคือ งานบวช มีจำนวน 48 งาน คิดเป็นร้อยละ 40.68 โดยเฉลี่ยในชุมชนหนึ่งๆ มีการจัดงาน ประมาณ 21 งานต่อปี การจัดงานจ่ายเป็น ค่าเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ โดยเฉลี่ย 3,797.75 บาท ต่องาน ถ้าคิดเฉพาะงานศพ งานแต่งงาน งานบวช ค่าใช้จ่ายสำหรับเหล้า เฉลี่ย 25,000 บาท ต่อปี ปัญหาหลักๆเกี่ยวกับการดื่มเหล้าของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวคือ การยอมรับการดื่มเหล้า และถือเป็นการเกียรติภูมิทางสังคม ใครจัดงานแล้วเลี้ยงเหล้ามากถือว่าเป็นคนมีฐานะมีหน้ามีตา และถือว่าเป็นการเลี้ยงดูที่ดี ทำให้มีการจ่ายค่าเหล้าในอัตราที่สูงเมื่อมีการจัดงานในชุมชน และแม้บ้านที่เข้าถึงเหล้ารายใหม่ที่ผ่านกระบวนการการจัดงานในชุมชน โดยมีเบียร์เป็นจุดเริ่ม

การเลี้ยงเหล้าในจัดงานของครอบครัวที่จะมีการจัดงานในอีก 5 ปี ข้างหน้านี้ คราวเรือนที่จะไม่มีการเลี้ยงเหล้า คิดเป็นร้อยละ 25.93 และคิดว่าจะเลี้ยงเหล้า คิดเป็นร้อยละ 74.07 ค่าใช้จ่ายสำหรับซื้อเหล้าในการจัดงาน 25,000 บาท ต่องาน หรือ 600,000 บาท ต่อชุมชนต่อปี การจัดกระบวนการองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีการจัดการคน องค์ความรู้และองค์กร ของชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยชุมชนเอง ชุมชนมองปัญหาเรื่องสุราจากปัจจัยที่หลากหลาย และต้องการข้อมูลในหลายๆมิติเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในชุมชน ชุมชนมองปัญหาเข้าใจ Holistic ชุมชนสามารถร่วมกันคิด สร้างเครื่องมือ ทำการสำรวจข้อมูลได้ด้วยชุมชนเอง อาสาสมัคร ได้เรียนรู้และได้ทราบข้อมูลจากการสำรวจข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาเรื่องสุราในชุมชน นักวิจัยที่เป็นตัวแทนจากชุมชนสามารถประสานกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และชุมชนสามารถใช้กระบวนการองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาสุราในชุมชนได้เป็นลำดับ ทำให้ที่ผ่านมาชุมชนสามารถพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ 3 ชั้น และสามารถลดการบริโภคสุราในชุมชนได้ โดยลดปริมาณการดื่มสุราในงานเลี้ยงได้ ประมาณ 360,000 บาท ชุมชนได้มีการกำหนดเป็นกติกาของชุมชน เช่นการกำหนดผู้จัดงานต้องซื้อสุราไม่เกินหัวละ 30 บาท จากเดิมโดยเฉลี่ยหัวละ 100 บาท โดยคิดจากการ์ดเชิญ การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของ เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์ พบว่าแบบแผนการดื่มสุราในแต่ละภาคมีความแตกต่างกันตามลักษณะวัฒนธรรมย่อย โดยได้เสนอในรายการกิจกรรม ตามประเพณีของแต่ละภาค และชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มสุราคือ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ทางวัฒนธรรม กลุ่มทางสังคม และปัจจัยส่วนบุคคล (เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์ 2541)

เนื่องจากสภาพปัญหาการดื่มสุราในชุมชนมีความซับซ้อนและผูกติดกับวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงเป็นมาตรฐานวัดความมีเกียรติภูมิทางสังคมของคนในชุมชน การจัดงานกฐินผ้าป่าที่เลี้ยงเหล้าในวัดเพื่อต้อนรับคณะที่มาทำบุญ และการจัดงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนต่างๆมีการเลี้ยงเหล้าแม่ครัวและพ่อครัว ซึ่งเป็นจุดเริ่มของผู้หญิงที่ดื่มสุราในชุมชน เป็นต้น ดังนั้นหากชุมชนมีการเรียนรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหาดังกล่าว และแก้ไขเชิงระบบ การใช้กติกาของชุมชน ฯลฯ ก็จะสามารถทำให้ส่งผลต่อกระแสการมีส่วนร่วมในการลดเลิกสุราในการจัดงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชน

มิติของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับชุมชนยังไม่มีการศึกษาและรณรงค์กันอย่างจริงจัง ทำให้เราขาดข้อมูลถึงสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยง พฤติกรรมการดื่ม เงื่อนไข ปัจจัยที่เลี้ยงหรือไม่เลี้ยงเหล้าในงานเลี้ยงที่จัดในชุมชน ซึ่งภาพที่เห็นทั่วไปในสังคมในเมื่อเวลาที่มีการจัดงานเลี้ยงหรืองานบุญในชุมชนคือ เหล้าหนึ่งขวดกับเบียร์ 2 ขวดตั้งบน โต๊ะอาหาร ที่เอื้อต่อการดื่มทุกเพศทุกวัย ไม่มีข้อมูลที่แยกออกมาอย่างชัดเจนในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เพราะมูลค่าของค่าเหล้าผู้ดื่มไม่ได้เป็นผู้จ่าย แต่จะไปปรากฏในรายจ่ายของคนที่จัดงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชน ซึ่งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งหากเข้าใจถึงวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนซึ่งกลุ่มที่ดื่มกลุ่มใหญ่ของคนในสังคม และเป็นแหล่งบ่มเพาะของนักดื่มหน้าใหม่ทั้งเยาวชน

และผู้หญิง และทราบข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเป็นค่าเช่าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนก็จะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะคำนวณผลกระทบเชิงเศรษฐศาสตร์ ทราบค่าใช้จ่ายต่อสัดส่วนค่าใช้จ่ายค่าเช่าในมิติอื่น และสัดส่วนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนในด้านอื่น ตลอดจนอัตราส่วนค่าใช้จ่ายค่าเช่าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนต่อค่าใช้จ่ายอื่นๆในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนซึ่งจะสะท้อนภาพหนึ่งของวิถีคิดในองค์ประกอบค่าใช้จ่ายในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนและค่าใช้จ่ายอื่นๆในครัวเรือนแบบแผนการวางแผนการใช้จ่ายในงานเลี้ยงและค่าใช้จ่ายในงานเลี้ยง ซึ่งหากมีข้อมูลที่ชัดเจนดังกล่าวก็จะสามารถใช้เป็นแนวทางของการรณรงค์เลิกเลี้ยงเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในชุมชนต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
4. เพื่อศึกษาปัจจัย บริบท และวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับครัวเรือน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะงานต่างๆที่มีการจัดเลี้ยงในชุมชนที่จัดในระดับครัวเรือน ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และศึกษาเชิงคุณภาพ 1 หมู่บ้าน ในประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดงาน การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายจริง เหตุผลที่ต้องมีหรือไม่มีเครื่องดื่มในงานเลี้ยง เป็นต้น และศึกษาในประเด็นพฤติกรรมเงื่อนไข และปัจจัย บริบท และวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Sufficiency)

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community Perspective)

แนวคิดมานุษยวิทยาของสุรา (Anthropology of Alcohol)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Sufficiency)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นทฤษฎีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสขึ้นเพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 และหลังเกิดภาวะฟองสบู่แตก พระองค์ทรงชี้แนะแนวทางการแก้ไขตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากสภาวะวิกฤติดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันภายใต้สังคมนิยม ปรักษาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเหมาะกับประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคาร ใวันนั้นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป” เมื่อ 4 ธันวาคม 2540

“คนเรารู้พอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อยเมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่งไม่โลภอย่างมาก คนเราก็ออยู่เป็นสุข” เมื่อ 4 ธันวาคม 2541

“การอยู่พอมีพอกินนั้น ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีมีความก้าวหน้า มันจะมีความก้าวหน้าแค่พอประมาณ ถ้าก้าวหน้าเร็วเกินไป ไปวิ่งขึ้นเขา ยังไม่ทันถึงยอดเขาหัวใจวาย แล้วก็หล่นจากเขา ถ้านุคคลหล่นจากเขา ก็ไม่เป็นไร ช่างหัวเขา แต่ว่าถ้าคนๆ เดียวนั้น ขึ้นไปวิ่งบนเขา แล้วหล่นลงมา หล่นลงมา บางทีทับคนอื่น ทำให้คนอื่นต้องหล่นไปด้วย อันนี้เดือดร้อน” เมื่อ 4 ธันวาคม 2541

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการตัดสินใจและการกระทำ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการทำการมาหากินของประชาชน โดยวิธีเรียบง่ายอย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศน์โดยรวมของธรรมชาติ ตลอดจนสภาพสังคม ชุมชน และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม และ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง จึงหมายถึง เศรษฐกิจสมดุล เป็นการกลับสู่สมดุลของสังคม เศรษฐกิจจิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ประการ คือ

1. ปัญญาพอเพียง
2. จิตใจพอเพียง
3. ครอบครัวยุคพอเพียง
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง
5. มีความมั่นคงพอเพียง
6. สิ่งแวดล้อมพอเพียง
7. ฐานวัฒนธรรมพอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาคนในสังคมให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันและอดทน มีความเพียร มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันในสังคม และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

วิชัย รูปจำดี (2550) ได้เปรียบเทียบทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีภาวะทันสมัยและทฤษฎีพึ่งพา ดังนี้

องค์ประกอบ	ทฤษฎีภาวะทันสมัย	ทฤษฎีพึ่งพา	เศรษฐกิจพอเพียง
1. ฐานคติ (Assumption) - ด้านเป้าหมาย (End aspect)	เน้นประสิทธิภาพของ ความเจริญ (Efficiency of growth)	เน้นการกระจายของ ความเจริญ (Distribution of growth)	เน้นคุณภาพชีวิตเชิง คุณธรรม (Quality of ethical life)
- ด้านวิธีการ Means aspect)	เน้นการแข่งขัน (Competitiveness)	เน้นลดการพึ่งพา ภายนอก (Independence)	ค้นหา พัฒนาและ ประยุกต์ ภูมิปัญญามนุษย์ (Search, develop and apply to Human intelligence)
2. หน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis)	ระบบสังคมเชิงหน้าที่ (Functional social system)	ระบบสังคมเชิงขัดแย้ง (Conflicting social system)	ระบบสังคมเชิงภูมิ นิเวศ (Eco-geographic social system)
3. ระดับการไตร่ตรอง (Level of postulation)	สูงและ ซับซ้อน (High and complex)	ค่อนข้างสูง และเรียบ ง่าย (Rather high and simple)	สูงและรอบด้าน (High and holistic)

องค์ประกอบ	ทฤษฎีภาวะทันสมัย	ทฤษฎีพึ่งพา	เศรษฐกิจพอเพียง
4. ความเป็นจริงทางสังคม (Social reality)	ปฏิฐานนิยม (Positivism)	วิภาษวิธี แบบเจาะจง (Specific Dialectic)	ความเป็นเหตุเป็นผล แห่งความจริง (อิทัปปัจจยตา)
5. อุดมการณ์ (Ideology)	เสรีนิยม / ทุนนิยม (Liberal / Capitalism)	สังคมนิยม (Socialism)	ธรรมนิยม (Moralism)

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการรณรงค์ลดเลิกเหล้า

กรอบแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงคือ แนวทางปฏิบัติตนเองในทางที่ควรจะเป็น มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตของสังคมไทย และเป็นการมองโลกเชิงพลวัต สามารถใช้แก้ไขจากภาวะวิกฤต และใช้ในการดำเนินชีวิตดั่งนั้น เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยต้องมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกัน บนพื้นฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง รวมทั้งจะต้องเสริมสร้างและพัฒนาจิตใจของคนให้มีสำนึกใน คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไปพร้อมๆ กับการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร และรู้จักการพัฒนาและใช้สติปัญญา เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ขับเคลื่อนหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า กล่าวคือ

ความพอเพียงในระดับบุคคลหรือครอบครัว เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

ความพอเพียงในระดับชุมชนหรือระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุม ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจ พอเพียงแบบก้าวหน้า ครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่เป็นฐานรากของประเทศโดยตั้งแต่ขั้นการฟื้นฟูและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกินไปจนถึงการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพ และทักษะวิชาการ โดยการพัฒนาที่ละขั้นตอนตามลำดับขั้น โดยเริ่มพัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติและ

บูรณาการองค์ความรู้จากภายนอก เหล่านี้ได้เป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการดิ้นเพื่อยังชีพ แต่ปัจจุบันมนุษย์ได้ใช้มันเป็นฐานทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ โดยเฉพาะกิจกรรมตามประเพณีที่มีเหล่าเป็นองค์ประกอบ จึงทำให้สังคมยอมรับการดิ้นเหล่า โดยเฉพาะในการดิ้นในงานเลี้ยงต่างๆ ดังนั้นหากมองในมิติของความพอเพียง เหล่าจึงมีหน้าที่ที่สวนกระแส ดังนั้นหากชุมชนสังคมนำแนวคิดมาขยายความและทำให้คนในสังคมตระหนักถึงความพอดี ความมีเหตุผล การเลี้ยงเหล่าตามฐานะ จะทำให้วิถีคิดเรื่องการเลิกเหล่าจะมีผลอย่างยิ่ง

หลักของการพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำไปใช้ในการรณรงค์หรืออธิบายเหล่าในมิติของสิ่งนอกเหนือความจำเป็นพื้นฐานมีกรอบดังนี้

- ความพอดีด้านจิตใจ เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเหล่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เสียสติ เมื่อเสียสติ ความสมดุลย์ของจิตใจก็จะลดน้อยลง
- ความพอดีด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึกนิกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ถึงแม้ว่าเหล่าจะมีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงกลุ่มบริวารในสังคม แต่ก็มีส่วนช่วยให้สังคมอ่อนแอ ทั้งในด้านการสูญเสียทรัพยากรในสิ่งที่ไม่จำเป็น และการบั่นทอนคุณภาพของคนในสังคม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อปัญหาสังคมตามมา ดังนั้นสังคม ชุมชนต้องร่วมกันคิดที่จะไม่ทำให้สังคมต้องเสื่อมเพราะเหล่า
- ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป พื้นที่ปลูกอาหาร ส่วนหนึ่งได้กลายเป็นพื้นที่ปลูกพืชเพื่อการผลิตเหล่า ยิ่งความต้องการหรือการดิ้นเหล่ามากเท่าไร ผลผลิตส่วนเกินของบางพื้นที่ก็มีโอกาสกระจายไปสู่คนในพื้นที่ที่ขาดอาหารมากเท่านั้น นั่นเท่ากับว่าสังคมมนุษย์ ได้ละเลยปัจจัยพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับเพื่อนมนุษย์บนโลกนี้
- ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีเพื่อการผลิตเหล่ายังมีมากเท่าไร ก็ส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการดิ้นเหล่ามากเท่านั้น ดังนั้นหากลดการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตเหล่าแล้วไปส่งเสริมเทคโนโลยีปัจจัยการผลิตในภาคเกษตร หรือเทคโนโลยีเพื่อการดำรงชีพ ก็จะมีส่วนช่วยให้เทคโนโลยีรับใช้มนุษย์อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น
- ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง ในขณะที่คนในชุมชนทุกคนมีหนี้สิน การดิ้นเหล่าจึงเป็นปัจจัย

ในอันดับต้นๆที่ต้องลดและเลิกไป เพราะการดื่มเหล้าทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชนในงานเลี้ยง ยิ่งทำให้ความพ้อทิวทางเศรษฐกิจของครัวเรือนยิ่งห่างไกล ดังนั้นการส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องให้ชุมชนได้เรียนรู้เรื่องเหล้า และให้ชุมชนกำหนดแนวทางการไม่ให้เหล้าเป็นตัวจุดเศรษฐกิจของชุมชน

การแก้ปัญหาการดื่มสุราในงานบุญหรืองานเลี้ยงต่างๆตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

จะเห็นว่าการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มจาก การสร้างพื้นฐาน ความพ้อทิวพอใช้ ของประชาชนในชาติเป็นส่วนใหญ่ก่อน แล้วจึงค่อยเสริมสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจ และใครที่อยากได้ก็ต้องลงมือกระทำเอง ดำเนินการตามทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพ้อประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวบนฐานของเงื่อนไขความรู้ รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เงื่อนไขคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต สติปัญญา ขยันอดทน แบ่งปันนำไปสู่ชีวิต ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เข้มแข็ง มั่นคง ยั่งยืน

เหล้าเป็นสิ่งที่ทางพุทธศาสนาได้บ่งชี้ว่าเป็นหนทางนำไปสู่ความเสื่อม ดังนั้นการนำเหล้าออกจากงานบุญ จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดความพ้อเพียง ซึ่งในบริบทปัจจุบันที่ชาวบ้านอยู่ในภาวะหนี้สินกันถ้วนหน้า การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และจัดงานที่พ้อประมาณ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การเรียนรู้และขยายผลสู่แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community Perspective)

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเสมือนจริงเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีและปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาไม่อาจจำกัดอยู่ในปริมาตรของชุมชนที่มีอาณาเขตภูมิศาสตร์เล็ก ๆ ได้เพียงลำพัง เพราะบางปัญหาเกิดจากอิทธิพลภายนอก ซึ่งบางครั้งการแก้ไขต้องการการรวมกำลัง ความร่วมมือ และทรัพยากรจากภายนอกชุมชน

Schuler (1996) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนเสมือนจริงว่ามีลักษณะดังนี้

1. จิตสำนึกร่วม (Consciousness)
2. หลักการ (Principle)
3. จุดมุ่งหมาย (Purpose)

ดังนั้น ชุมชนเสมือนจริง จึงอาจมีลักษณะเป็น “ชุมชนทางอากาศ” หรือผู้สนใจจะมีส่วนร่วมในรายการวิทยุ ชุมชนเครือข่ายบน Internet อาจกล่าวได้ว่า เป็นชุมชนไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ทางกายภาพและไม่จำเป็นต้องมาพบปะหน้าตากันโดยตรง แต่เป็นชุมชนที่อาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องสร้างความสัมพันธ์และจิตสำนึกร่วมของสมาชิก Schuler ได้กล่าวว่า ชุมชน คือ สายใย (web) ของความสัมพันธ์ทางสังคมมีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง (Cohesive) การสนับสนุนเกื้อกูลกันและกัน ทำนองเดียวกัน เทคโนโลยี ก็คือ สายใย (web) ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์และการสื่อสารของผู้คนต่าง ๆ เทคโนโลยีและการสื่อสารผ่านวิทยุโทรทัศน์ โทรศัพท์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนเสมือนจริง โดยสมาชิกไม่จำกัดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ เพศ วัย ศาสนา และฐานะเศรษฐกิจ เป็นต้น

ชุมชนเสมือนจริง เป็นชุมชนที่กลุ่มคนอาจจะได้พบกันโดยตรงหรือไม่ก็ตาม แต่มีโอกาสสื่อสารกันด้วยคำภาษาและความคิดผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ชุมชนแบบนี้ มีข้อดีกว่าชุมชนแบบอื่นตรงที่ว่าไม่มีอคติเกี่ยวกับ เพศ อายุเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ รูปร่างหน้าตา เสียงพูด อากัปกริยาของสมาชิกชุมชนเสมือนจริงเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงผู้ที่มีความสนใจร่วมกันเข้าด้วยกัน ในชุมชนแบบเดิมจะรู้จักผู้คนต่อเมื่อได้พบปะหน้าตาและต้องคบหาสมาคมกับผู้คนจำนวนไม่น้อยกว่าที่จะพบผู้ที่มีความสนใจในเรื่องบางเรื่องเหมือนกับเรา แต่ในชุมชนประเภทนี้ สามารถเข้าถึงแหล่งที่สนใจได้อย่างทันที นอกจากนี้ ยังมีข้อดี คือ ช่วยคัดสรรกลั่นกรองข้อมูลที่จำเป็นและทันสมัย โดยไม่ต้องเก็บรวบรวมไว้มากมายเช่นแต่ก่อน (Rheingold, 1998)

อย่างไรก็ตาม มีข้อทักท้วงว่าชุมชนเสมือนจริงนี้ ไม่น่าจะถือว่ามีลักษณะเป็น “ชุมชน” เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มีพันธะผูกพันใด ๆ กับชุมชน มีอิสระที่จะเลือกเข้าร่วมมือเมื่อใดก็ได้หรือถอยออกไปเมื่อใดก็ได้ อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกันก็ไม่สามารถที่จะเชื่อถือได้ทั้งหมด

ชุมชนเสมือนจริงนี้ ยังคงต้องมีการอาศัยความเป็นชุมชนเดิมคือพื้นที่ที่อยู่ข้าง แต่ลักษณะความสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงไป สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ซับซ้อน โดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งที่มีรูปแบบที่กว้างขวางขึ้นทั้งในระดับชาติและในระดับโลก กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ้าเป็นปัญหา ปัญหาหรือสิ่งนั้น ๆ ก็จะเชื่อมโยงไปในระดับที่กว้างขึ้นได้ และในทางตรงกันข้ามก็จะเป็นประโยชน์หรือมีผลต่อความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นชุมชนรูปแบบใหม่ที่มีจิตสำนึกร่วม มีหลักการและจุดหมายร่วมกัน Schuler (1996) กล่าวถึงปัจจัยและทิศทางของชุมชนเสมือนจริงว่า คือความเป็นปัจเจกบุคคลของแต่ละบุคคล ระบบเศรษฐกิจ และการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศ อันไร้ขอบเขตที่จะสร้างวัฒนธรรมมวลชนแบบใหม่ Lois Dean กล่าวว่าชุมชนในปี ค.ศ. 2020 ชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานและหรืออยู่ในรูปแบบขององค์กร รัฐ รัฐบาลท้องถิ่น องค์กรเอกชนที่สามารถสร้างและส่งเสริมโดยการวางแผนร่วมกันโดยมีคอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานและการพัฒนาจะอยู่ในลักษณะของกิจกรรมความร่วมมือทางเทคนิคและการมีส่วนร่วมของรัฐ เอกชน และกลุ่มคนในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในมิตินี้ จะช่วยให้เป็นความเปลี่ยนแปลงและเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ได้และช่วยให้เห็นรูปแบบของชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายของผู้คนเข้าด้วยกัน ด้วยความที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกันหรือเป็นศูนย์กลางสื่อสารที่ทำให้ผู้คนที่ผ่านเข้ามาในเครือข่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ร่วมกันโดยความร่วมมือทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลก ในขณะเดียวกัน ความเป็นศูนย์กลางสื่อสารหรือเครือข่ายชุมชนในรูปแบบนี้ สมาชิกในเครือข่ายมีจุดอ่อน คือ ไม่มีภาระผูกพัน ข้อต่อรอง หรือมีความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงร่วมกัน แต่ถ้ามีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกันมากขึ้น ความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงจะปรากฏเพิ่มขึ้น จากนั้นจะนำไปสู่การประสานงานและการทำกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะของชุมชนเสมือนจริงที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ถ้ามองในด้านของพื้นที่แล้วจะเห็นว่าเป็นชุมชนที่ไร้พรมแดน จะอาศัยเพียงความสัมพันธ์อย่างง่าย ที่ผู้เข้ามาหรือผ่านมาได้มีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมีหลักการและเป้าหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนเสมือนจริงได้หรือไม่ ดังนั้น นักวิชาการและนักพัฒนาผู้ที่ทำงานร่วมกับชุมชนจึงควรแสวงหาคำตอบเพื่อรู้เท่าทันกับสภาพของชุมชนที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม

แต่ถ้าย้อนถึงการสร้างความเป็นชุมชนของนักพัฒนาเริ่มจากการเน้น “ชุมชน” ขนาดเล็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบส่วนตัว รู้จักกัน ช่วยเหลือกัน ภายในกลุ่มเล็ก ๆ มาสู่การขยายเป็น “เครือข่าย” การช่วยเหลือที่เป็นความสัมพันธ์ที่กว้างขึ้น และมาสู่ชุมชนเสมือนจริง ซึ่ง Tonises (2542) กล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์แบบปัจเจก มีการแข่งขัน มีการคิดคำนวณบนฐานของประโยชน์และอยู่บนพันธะทางกฎหมาย อาจสูญเสียความเป็นธรรมชาติสัมผัสของความเป็นมนุษย์และการเกื้อหนุนของ

สมาชิก แต่การสร้างความเป็นชุมชนใหม่จึงไม่ใช่การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชนแบบดั้งเดิม หากเป็นการผสมผสานความเชื่อแบบเก่าที่มีคุณค่าและการพัฒนาระบบใหม่ที่ก้าวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง อริยา เศวตามร์ (2542) กล่าวถึง ชุมชนเสมือนจริงว่า สำหรับผู้นำชุมชนและนักพัฒนาแล้ว ความเป็นชุมชนหมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนและเครือข่ายที่กว้างขวาง กิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นการสร้างความเป็นชุมชนเสมือนจริง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยุติธรรมและเครือข่ายที่กว้างขวางมากกว่าในอดีตเพื่อสอดคล้องกับกระแสการพัฒนาในปัจจุบันที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายหรือเพื่อรู้เท่าทันการเชื่อมโยงเครือข่ายของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไร้พรมแดน

กล่าวโดยสรุป ความเป็นชุมชนไม่ได้มีความหมายที่ตายตัว แต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง การให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงเป็นสื่อที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมหรือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งกับภายในและภายนอกชุมชน ฉะนั้น ความเป็นชุมชนจึงมิได้มีเพียงหน่วยเดียว หากแต่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ที่สานขึ้นจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ และมีเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่ซ้อนทับกันอยู่ การสร้างใหม่ของความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนอันเป็นการโต้ตอบของคนในชุมชนหรือสังคม และเป็นที่ยังช่วยให้ผู้คนยกระดับความรู้ความสามารถ การรับรู้และความเข้มแข็งหรือพลังที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันผ่านการสานสัมพันธ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน

เหล่านี้กับความเป็นชุมชนเสมือนจริง เหล่าอาศัยการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของการดื่มเหล้า การผลิต และการให้ความหมายผ่านช่องทางเทคโนโลยีในยุคคอมพิวเตอร์ สู่ยุคไซเบอร์เนต ทำให้การกลืนกลายทางวัฒนธรรมการดื่มเหล้าจึงเร็วมากขึ้น กล่าวคือพื้นที่ที่มีเบียร์ยี่ห้อใหม่ในประเทศแถบยุโรป ภายในหนึ่งวันก็สามารถแพร่กระจายสู่ประเทศไทยเพียงเสี้ยววินาทีโดยผ่านอินเทอร์เน็ต ข่าวดาราทางโทรทัศน์ ซึ่งการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในสังคมเสมือนจริงไม่ได้มาเพียงมิติใดมิติหนึ่ง แต่มันมาทั้งหมด ซึ่งเป็นชุดทางวัฒนธรรมตามแต่สังคมปลายทางจะเลือกรับ อย่างเช่นการแพร่กระจายของเบียร์ ก็จะตามมาด้วยกับเทคโนโลยีการผลิต บรรจุภัณฑ์ และวัฒนธรรมการดื่ม ดังนั้นความเป็นชุมชนเสมือนจริงจึงส่งผลกระทบโดยตรงต่อมิติของเหล้าทั้งด้านการผลิต การดื่ม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับเหล้า

แนวคิดมานุษยวิทยาของสุรา (Anthropology of Alcohol)

เหล้า เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ และการแก้ปัญหาของเหล้าก็จะมองผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเช่นเศรษฐศาสตร์การเมือง ผู้มีส่วนร่วม และปัจจัยการผลิตเหล้า Michael Dietler (2006) เดิมทีเหล้าจะถูกมองจากนักสุขภาพและนักจิตวิทยาว่าคนที่ดื่มเหล้าถือเป็นคนป่วย เพราะเหล้าจะมองว่าเป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพ คนที่ดื่มเหล้าเป็นประจำก็จะถูกมองว่าเป็นคนติดเหล้า (Blocker 1989, Harrison 1971, Heather & Robertson 1989, Mc Donald 1994c). หลังจากนั้น

ช่วง ค.ศ. 1980s มุมมองของเหล่าได้เปลี่ยนไป โดยได้รับอิทธิพลจากนักมานุษยวิทยาโบราณคดี เหล่าได้ถูกมองในมิติของทรัพย์สินที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งก็เหมือนกับสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ไป ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรับใช้สังคม ขึ้นอยู่กับว่าสังคมจะกำหนดว่าสิ่งที่สร้างขึ้นให้มันทำหน้าที่อะไร ดังนั้นการดื่มเหล้าของกลุ่มแนวคิดนี้จึงเป็นเพียงการดื่มในสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และจากการศึกษาในมุมมองของคนที่ดื่มเหล้าปกติก็พบว่า การดื่มไม่ใช่การทำหน้าที่ของสังคมคิดปกติแต่อย่างใด

เหล้ากับอัตลักษณ์ และเพศ

มุมมองเกี่ยวกับเหล้าที่หลากหลายทำให้มองเห็นเหล้าที่มีบทบาทต่อการกำหนดหน่วยของสังคม ขอบเขตของชุมชน และความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน สังคมมีส่วนในการสร้างแบบแผนการดื่มเหล้า ผ่านกระบวนการขัดเกลาของสังคม โดยเริ่มตั้งแต่บุคคล กลุ่มคน กระบวนการสร้างวัฒนธรรมการดื่มเหล้า การปฏิบัติตามของชนรุ่นต่อรุ่น และการเปลี่ยนผ่านจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือการสร้างสรรค์เทคโนโลยีรวมถึงวิถีคิดของสังคม การมุ่งทำให้เป็นตัวอย่าง ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งมิติของอำนาจระบบเครือญาติ บริวาร ล้วนมีส่วนช่วยสร้างสรรค์และจินตนาการในกระบวนการผลิตและการดื่มเหล้าของคนในสังคม ดังเราจะเห็นว่า แต่ละชุมชนการผลิตเหล้าที่แตกต่างกันออกไปทั้งวัตถุดิบ วิธีการผลิต บรรจุภัณฑ์ การดื่ม โอกาสการดื่ม ล้วนแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน การปะทะสังสรรค์ของสังคมมีส่วนช่วยให้การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเหล้าได้ขยายขอบเขตของแต่ละวัฒนธรรมได้เร็วขึ้น และเราจะเห็นการบูรณาการและการกลืนกลายในวัฒนธรรมการดื่มในทั่วสังคมโลก

เหล้า กับอำนาจรัฐ

เหล้าได้กลายเป็นเครื่องมือของการบริหารรัฐมาช้านาน มันมีความสำคัญมากแพร่กระจายอย่างรวดเร็วภายใต้แนวคิดฐานะเจ้าบ้านที่ดินและพิธีกรรม เหล้าเป็นตัวกระทำทางสังคมโดยการเพิ่มทำในระดับหน่วยย่อยของรัฐ และแพร่กระจายเป็นระบบรัฐที่ทรูหรา เหล้าจึงไม่ใช่แค่ทำหน้าที่เพียงรสชาติและความรื่นเริง แต่มันสะท้อนถึงฐานะของผู้ดื่มหรือผู้เป็นเจ้าของเหล้าในแต่ละชนิด ที่สังคมได้ตีค่าทางสังคมแตกต่างกันออกไป เหล้าในชนชั้นสูงจึงหาดื่มได้ยากในชนชั้นล่าง และเหล้าก็เป็นตัวเชื่อมและแรงขับในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงอำนาจ ในสายสัมพันธ์ในวงบริวารและผู้รับอุปถัมภ์ และรัฐก็ได้เข้ามามีบทบาทโดยสิ้นเชิงโดยใช้กติกาสังคมในการจัดการเหล้า โดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรม ที่เหล้ามีบทบาทต่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เหล้าเศรษฐกิจการเมืองและกลุ่มคน

การผลิตเหล้าจากนวัตกรรมชุมชนที่พึ่งพาเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการผลิตและบรรจุเหล้า และคนงานที่หลากหลายตามหน้าที่ของแต่ละคนตั้งแต่กระบวนการปลูกการแปรรูปวัตถุดิบมาจนถึงกระบวนการหมักและกลั่นเหล้า และใช้เหล้าเพื่อการดื่มในครัวเรือน ในชุมชนเพื่อการรื่นเริง เฉลิมฉลอง และภารกิจในภาคเกษตรในชุมชน ได้ขยายผ่านนวัตกรรมการกลั่น มาสู่เชิงพาณิชย์ เหล้าจึงมี

บทบาทในเชิงธุรกิจ และมีส่วนในการสร้างอาณาจักร เหล่าจึงกลายเป็นสินค้าที่มีบทบาททั้งภายในรัฐ และระหว่างรัฐ

เหล้ากับศาสนา

คนจีนไม่มีส่วนทำให้คนนึกถึงความมีสติ และเหล้าทำให้บทบาทและพิธีกรรมมีกิจกรรม ในทางสังคม และเป็นตัวชี้วัดและตัวบ่งบอกสถานภาพของสังคม ตลอดจนเหล้าได้เข้ามาเป็นส่วน หนึ่งของพิธีกรรม และเหล้าก็เป็นตัวแยกกลุ่มคนในสังคมตามความเชื่อทางศาสนา แต่ละศาสนามี การกำหนดและคัดกรองคนในสังคม แต่ขณะเดียวกันก็มีบทบาทตามความเชื่อและพิธีกรรมของแต่ละ สังคม และมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการกำหนดหรือวิถีคตินำมาซึ่งการกำหนดในหลักของศาสนา

เหล้าเป็นรางวัลของอัครกษัตริย์วัฒนธรรมวัตถุ การแพร่กระจายโดยผ่านตัวแทนที่เป็นหลักของ สังคมคือการสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองสำหรับความสุขในโลกของความฝัน จากนั้นไป เหล้า จึงควรเป็นวัตถุที่น่าสนใจที่สำคัญในทางสังคมศาสตร์ ซึ่งจะบอกว่าอะไรคือชีวิตของสังคม วัฒนธรรม และความสามารถที่จะเข้าใจถึงอันตรายและคุณค่าของเหล้า

2.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทราบเหตุผลหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อ เชิงปริมาณที่ค้นพบ เพื่อขยายข้อมูลเชิงปริมาณว่าสิ่งที่ค้นพบนั้น มีจำนวนเท่าไร และในเชิงคุณภาพที่ ศึกษาในครั้งนี้ก็จะเป็นตัวบ่งบอกว่า แล้วเป็นเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งข้อค้นพบจะได้นำไปขยายผลในเชิงการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือการรณรงค์เพื่อการเลิกเหล้างานบุญต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง

ในเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือชุมชนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการเลือก พื้นที่จังหวัดแบบเจาะจง สำหรับการเลือกชุมชนตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลนั้น ได้จากการสุ่มตัวอย่าง แบบ Simple random sampling โดยทำการเลือกมาจำนวน 4 อำเภอ และในแต่ละอำเภอจะทำการสุ่ม มาอำเภอละ 1 ตำบล ในแต่ละตำบลจะทำการสำรวจทุกหมู่บ้าน และในแต่ละหมู่บ้านได้ทำการสำรวจ ทุกครัวเรือนที่จัดงานเลี้ยงในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา การสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์รายครัวเรือนที่ จัดงาน และแบบสอบถามบุคคลสำคัญในหมู่บ้าน

ในเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือจำนวน 1 ตำบล ตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นได้จาก การสุ่มตัวอย่างจาก 4 ตำบลที่ได้สำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ และในการดำเนินกิจกรรมนั้นดำเนิน กิจกรรมในทุกหมู่บ้านในตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และทำการเก็บข้อมูลเชิงลึกในทุกบ้านที่มีการจัด งานในชุมชน

การรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล ทำการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยทำการเก็บข้อมูลพื้นฐาน และสภาพทั่วไปของชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของแต่ละชุมชน ตลอดจนข้อมูลด้านสุขภาพ ประเพณี กิจกรรมทางสังคมของชุมชน โดยเก็บข้อมูลทั้งจากส่วนราชการ เช่น สถานีอนามัย ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ทั้งจากหน่วยงาน และแหล่งข่าวต่างๆ วิธีการคือการจัดทำกรอบข้อมูลเบื้องต้นที่ต้องการแล้วนำไปถามกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือเช่นสมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และการถ่ายเอกสารข้อมูล ส่วนข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตใช้วิธีการดาวน์โหลดข้อมูล จัดเก็บเป็นฐานข้อมูล พร้อมทั้งระบุแหล่งและผู้เขียนข้อมูล เพื่อการอ้างอิง
2. ข้อมูลที่ได้จากเก็บข้อมูลภาคสนามในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

ข้อมูลที่เชิงปริมาณเก็บจากภาคสนามใน 4 อำเภอ โดยใช้

 - 1) แบบสอบถามรายครัวเรือน เพื่อทราบถึงข้อมูลทั่วไปของชุมชน การจัดงานต่างๆของชุมชน การดื่มเหล้าของคนในชุมชน กระบวนการจัดหาเหล้ามาดื่ม การดื่มเหล้าในงาน กลุ่มคนที่ดื่ม ความสุขของการดื่ม ผลกระทบจากการดื่มเหล้า เป็นต้น โดยแบบสอบถามจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลักๆ คือ
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
 - ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดงาน
 - ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดื่มเหล้าในงาน
 - 2) แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเหล้าในงานเลี้ยงแต่ละงาน ซึ่งเป็นแบบที่ให้แกนนำชุมชนเป็นผู้เก็บข้อมูล โดยจะทำการบันทึกเป็นรายครัวเรือนที่มีการจัดงานในช่วงที่ทำการสำรวจข้อมูล ซึ่งข้อมูลประกอบด้วยส่วนหลักๆที่สำคัญคือ งานที่จัด เจ้าภาพที่จัดงาน ช่วงเวลาที่จัดงาน จำนวนแขกที่เชิญ ค่าใช้จ่ายแยกตามหมวด การเลี้ยงเหล้า การดื่มเหล้าของแขกที่มาช่วยงาน ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเหล้าในงาน ข้อมูลทั่วไปของการจัดงาน เป็นต้น โดยทำการรวบรวมข้อมูลทุกสัปดาห์ เพื่อนำมาสรุปในเบื้องต้น และวางแผนการเก็บ

ข้อมูลต่อไป โดยเฉพาะข้อมูลในอนาคตเช่นบ้านที่จะจัดงานบุญ เพื่อเข้าไปเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป เป็นต้น

ข้อมูลที่ศึกษาเชิงคุณภาพจำนวน 1 หมู่บ้าน โดยใช้

- 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งทางการ โดยทำการกำหนดหัวข้อหรือข้อมูลที่ต้องการเพื่อเป็นกรอบในการพูดคุย กลุ่มที่สัมภาษณ์

ประกอบด้วยคือ

- เจ้าภาพที่จัดงาน ประเด็นหลักๆที่สัมภาษณ์คือ เหตุผลการจัดงาน การเลือกวันจัดงาน การเชิญแขก การเตรียมการ วิธีคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้า เหตุผลเงื่อนไข และการจัดหาเหล้าเพื่อมาเลี้ยงในงาน ตลอดจนสอบถามเกี่ยวกับความคิดความคาดหวัง และความเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงาน และการรณรงค์ลดเลิกเหล้างานบุญ
- คนมาช่วยงานที่ไม่ดื่มเหล้า สอบถามเกี่ยวกับสาเหตุที่ไม่ดื่ม และการดื่มเหล้าที่บ้านในด้านปริมาณการดื่ม ชนิดของเหล้า เวลาที่ดื่ม และการดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น และความเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงาน และการรณรงค์ลดเลิกเหล้างานบุญ
- คนดื่มเหล้าในงาน สอบถามเกี่ยวกับการดื่มเหล้าในงานด้านปริมาณการดื่ม สาเหตุที่ดื่ม และการดื่มเหล้าที่บ้านในด้านปริมาณการดื่ม ชนิดของเหล้า เวลาที่ดื่ม และการดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น และความเห็นเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงาน และการรณรงค์ลดเลิกเหล้างานบุญ
- บุคคลสำคัญของชุมชน กล่าวคือเป็นคนที่รู้เรื่องชุมชน รู้วัฒนธรรม และมีบทบาทหรือมีอิทธิพลทางความคิดของชุมชน และรู้เรื่องเหล้ากับชุมชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ที่มีประสบการณ์มาก ที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ และเชื่อมโยงข้อมูลของชุมชนในอดีตและปัจจุบันได้ดี

- 2) การประชุมย่อย โดยใช้หลักของการระดมความคิด และหลักของ AIC เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีโอกาสตำหนิ หรือทำให้เกิดความไม่ยอมแสดงความคิดเห็น โดยแยกเป็นกลุ่มย่อยๆ ดังนี้
- กลุ่มเจ้าภาพที่จัดงาน ซึ่งในที่นี้จะประกอบด้วยตัวแทนของครัวเรือนที่จัดงานไปแล้วในช่วงที่ทำการเก็บข้อมูล และที่จัดจัดงานภายในเวลาอันใกล้นี้ เพื่อพูดคุยในประเด็นหลักๆเกี่ยวกับ บริบทของการจัดงาน การเลี้ยงเหล้าในงาน และความเป็นไปได้ในการจัดงานบุญปลอดเหล้า
 - กลุ่มคนที่ดื่มเหล้า ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงคนที่ดื่มเหล้าไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม แม้แต่การชิมหรือการดื่มเฉพาะบางโอกาส นั่นคือไม่ใช่เกณฑ์ของการดื่มเหล้าประจำ หรือการติดเหล้า ตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข หรือการดื่มในปริมาณมากตามกฎหมายจราจร ทั้งนี้เพราะการดื่มเหล้าไม่ว่าจะมากหรือน้อยเท่ากับเป็นการยอมรับการดื่ม และส่งผลโดยตรงต่อคนรอบข้างโดยเฉพาะเยาวชน ที่มองว่าการดื่มเหล้าเป็นเรื่องปกติ
 - กลุ่มคนที่ไม่ดื่มเหล้า ในที่นี้หมายถึงคนที่ไม่ดื่มเหล้าโดยสิ้นเชิง
 - กลุ่มผู้นำชุมชน หมายถึงสมาชิกในชุมชนที่ทำหน้าที่ต่างๆเพื่อกลุ่มหรือคนในชุมชนไม่ว่าจะในฐานะของคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการในกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน หรือหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าคุ้ม ประธานกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น
 - กลุ่มประชาคมหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคนทุกกลุ่มของแต่ละหมู่บ้าน โดยเน้นให้มีคนหลากหลายมากที่สุด และที่สำคัญต้องให้มีคนที่ดื่มเหล้าและไม่ดื่มเหล้าปริมาณที่ใกล้เคียงกัน เพื่อการระดมความคิด

โดยทีมวิจัยเป็นผู้กำหนดประเด็นเพื่อนำไปสู่การระดมความคิด ประเด็นหลักๆคือช่วยกันสืบค้นอดีตของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตและการดื่มเหล้า ช่วยกันสังเคราะห์ปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดงานและการเลี้ยงเหล้าในงาน ช่วยการหาข้อดี ข้อเสียของการเลี้ยงเหล้าในงาน โดยสอบถามเป็นรายประเภทของงาน โดยสอบถามทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่เห็นตรงกันข้าม สอบถามงานที่เห็นว่าจำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า งานที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า หมู่บ้านของท่านจะกำหนดงานบุญอะไรที่ไม่เลี้ยงเหล้า และจะมีวิธีการอย่างไร หากณรงค์เล็กเหล้างานบุญจะเป็นไปได้หรือไม่ต้องทำอะไร ใครเป็นผู้ดำเนินการ เป็นต้น

- 3) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในงานเลี้ยง เก็บข้อมูลโดยทีมวิจัย โดยการเข้าไปสังเกตในการจัดงานในชุมชน ตั้งแต่ก่อนเริ่มงาน ขณะจัดงาน และหลังการจัดงาน โดยใช้เครื่องมือคือสมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น ข้อมูลหลักๆที่สังเกตคือ สภาพต่างๆไปของการจัดงาน การเลี้ยงเหล้าในงาน โดยดูเป็นจุดๆ เช่นจุดที่เตรียมสถานที่ จุดครัวที่ปรุงอาหาร จุดหุงข้าวเตากระทะ จุดเครื่องไฟขยายเสียง จุดการแสดงมหรสพ จุดล้างจาน จุดเก็บข้าวของ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามมาลงรหัส กรอกรวบรวมข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยหาความถี่ ร้อยละ ตลอดจนการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ในปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่จะได้อาจจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ในกระบวนการของโครงการวิจัย และเวทีระดมความคิดใน 21 ชุมชน ในประเด็นที่เกี่ยวกับเหล้าและการจัดงานในชุมชน โดยการนำข้อมูลมาจัดกลุ่มข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา หากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีความขัดแย้งกัน ทำการเข้าสู่ชุมชนเพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลซ้ำ

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

งานเลี้ยงต่างๆในชุมชน	หมายถึง งานบุญ งานที่จัดตามประเพณี ในระดับครัวเรือน ในหมู่บ้าน เช่น งานบวช งานทอดกฐิน งานผ้าป่า งานแต่งงาน งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานฉลอง พัศศ งานฉลองรับปริญญา ฯลฯ ซึ่งมีการเชิญแขกมา ร่วมงาน และมีพิธีกรรมทางศาสนา
เหล่า	หมายถึง ในโครงการวิจัยนี้จะหมายถึงเครื่องดัดผสมแอลกอฮอล์ ทุกชนิด
ชุมชน	หมายถึง หมู่บ้านหรือชุมชนที่มีการแบ่งตามการปกครองของ กระทรวงมหาดไทย และรวมถึงชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม และมีวัฒนธรรมร่วมกัน

2.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน
2. ทราบพฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
4. ทราบเงื่อนไข ปัจจัย บริบท และวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงใน
ระดับครัวเรือน
5. ได้แนวทางการรณรงค์ลดเลิกเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับชุมชน

บทที่ 3

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานวิจัยในบทนี้ประกอบด้วย

- 3.1 สถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน
- 3.2 พฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
- 3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน
- 3.4 บริบทและวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับครัวเรือน

รายละเอียดผลการวิจัย

3.1 สถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน

สถานการณ์ของการจัดงานเลี้ยงในชุมชนโดยได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับ ลักษณะงานที่จัดในชุมชน การเชิญแขก ช่วงเวลาที่จัด เหตุผลของการเลือกวันกำหนดการจัดงาน ค่าใช้จ่าย ค่าเช่า การจัดหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงาน เป็นต้น ซึ่งการเก็บข้อมูลจาก 2 ส่วนคือจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้รู้จากชุมชน ที่รู้เรื่องของชุมชนเป็นอย่างดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

การจัดงานบุญหรืองานเลี้ยงต่างๆในชุมชนในที่นี้หมายถึง งานบุญ งานที่จัดตามประเพณี ในระดับครัวเรือน ในหมู่บ้าน เช่น งานบวช งานทอดกฐิน งานฟ้าป่า งานแต่งงาน งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานฉลองพัศศ งานฉลองรับปริญญา ฯลฯ เป็นต้น โดยการจัดงานในแต่ละครั้งจะมีขั้นตอนหลักๆดังนี้

ช่วงเวลาชุกชุมงาน ซึ่งหมายถึงช่วงของการเตรียมงาน โดยหลักๆคือการประสานคนทำพิธี การดูแลแขก การเตรียมอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรม เป็นต้น การเตรียมพิมพ์การ์ด หรือกำหนดการ เพื่อใช้ในการเชิญแขก การเตรียมบอกแขกบอกคนช่วยงาน เตรียมข้าวของเครื่องใช้ เช่น ถ้วยชาม โต๊ะเก้าอี้ที่ใช้ในการกินเลี้ยง เตรียมเรื่องอาหาร โดยเฉพาะพืชผักต่างๆที่ใช้ในการปรุงอาหารเพื่อเลี้ยงแขก ตลอดจนอาหารประเภทเนื้อ เช่น หาชื้อหมู วัว เพื่อไว้สำหรับฆ่าก่อนวันงาน แต่ถ้าเป็นงานเล็กๆก็มักจะหาซื้อที่ตลาดทั้งหมด การหาเครื่องขยายเสียง มหரசพ เช่น ลิเก เพลงโคราช วงดนตรี เป็นต้น ซึ่งเตรียมอะไรบ้าง อย่างไร จะแตกต่างกันไปของแต่ละงาน ปัจจุบันจะมีช่วงเวลาของการเตรียมงานที่สั้นกว่าอดีตมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. การแบ่งหน้าที่ทางสังคมมีความเฉพาะมากขึ้น โดยมีหน่วยย่อยที่ทำหน้าที่ในเชิงพาณิชย์ เช่น พืชผักที่ใช้เตรียมอาหาร อดีตในชุมชนที่ทำการศึกษามีการปลูกพืช เช่น พริก พักทอง มัน ถั่ว เผือก บอน ฯลฯ เพื่อใช้ในการปรุงอาหารเลี้ยงแขก เวลาที่มีการจัดงานในชุมชน

โดยจะมีการวางแผนล่วงหน้าข้ามปี โดยจะมีการปลูกพืชผักต่างๆเตรียมไว้เพื่อการจัดงาน ปัจจุบันก็มีแม่ค้าจัดการให้ โดยชาวบ้านสามารถหาซื้อหาได้ที่ตลาด ตลาดในระดับอำเภอ เช่นที่อำเภอพระทองคำ ชาวบ้านนิยมซื้อในกรณีที่จัดงานเล็กๆ ไม่ต้องเลี้ยงแขกจำนวนมาก ซึ่งสะดวก แต่ราคาก็จะแพงมากกว่า และสินค้าก็มีจำนวนไม่มาก สินค้าก็รับมาจากตลาดในระดับจังหวัดอีกต่อหนึ่ง โดยเฉพาะตลาดผักผลไม้ในระดับจังหวัด ที่ชาวบ้านนิยมไปซื้อเวลามีงานเลี้ยงคือ ตลาดสุรนคร และตลาดย่าโม ซึ่งเป็นตลาดผักผลไม้และเนื้อ ที่ขายส่ง เพราะเวลาจัดงานใช้ผักจำนวนมาก ชาวบ้านจึงนิยมไปซื้อที่ตลาดขายส่ง ในส่วนที่เป็นน้ำดื่ม เหล้า ในอดีตชาวบ้านบอกว่าการทำการผลิตสาโทและเหล้าป่า¹ เพื่อใช้เลี้ยงแขกในงานปัจจุบันก็มีหน่วยย่อยผลิตขายให้ โดยปัจจุบันที่ชนบทมีร้านค้าในท้องถิ่นที่คอยบริการเมื่อชาวบ้านมีการจัดงาน เช่นที่ตลาดอำเภอพระทองคำ จะมีร้านค้าใหญ่ๆ 2 ร้าน ที่มีทั้งน้ำดื่ม น้ำแข็งหลอด น้ำอัดลม เหล้า และเบียร์ ทุกชนิด เพียงแต่เจ้าภาพโทรหรือมาประสานงาน ทางร้านก็จะจัดส่งให้ และเมื่อเสร็จงานก็จะมาจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยของที่เหลือก็สามารถนำมาคืนทางร้านค้าได้ ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องเตรียมเองทั้งหมด ระบบตลาดจึงเข้ามาแทนที่ค่อนข้างสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นงานบุญประเภทไหน จัดที่ไหนอย่างไร ใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง ระบบตลาดได้มาทำหน้าที่นี้ทั้งหมด เจ้าภาพเพียงแต่คอยเตรียมเงินไว้จ่าย

2. เทคโนโลยีช่วยลดลดจำนวนแรงงานและทำหน้าที่แทน เช่น เชื้อเพลิงเคยใช้ไม้ ถ่าน ที่ชาวบ้านหาจากพื้นที่ไร่นาของตนเองจัดเตรียมไว้ ก็มีแก๊สหุงต้ม หรือไฟฟ้าเข้ามาแทนที่ เช่นที่วัดของแต่ละหมู่บ้านจะมีเตาแก๊ส หม้อหุงข้าวไฟฟ้าไว้บริการให้ชาวบ้านยืมไปใช้เมื่อเวลามีการจัดงาน สถานที่จัดงานเคยใช้ไม้ โคมะพร้าวหรือแฝกมุงเพื่อใช้เป็นสถานที่เลี้ยงอาหารแขกที่มาช่วยงาน ปัจจุบันก็มีเต็นท์มาแทนที่โดยมีบริการให้ยืมที่วัด หรือเช่าของเอกชน มีโรงแรมหรือหน่วยงานที่บริการสถานที่ โดยโรงแรมชาวบ้านบอกว่ามักไม่ค่อยนิยมจัด เพราะอยู่ไกลและค่าใช้จ่ายแพง อาหารหลายอย่าง เช่น หมี่ ขนมหวาน ที่เคยใช้แรงงานคน ก็ใช้เครื่องจักรช่วย เป็นต้น ทำให้ความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยแรงงานในชุมชนน้อยลง ในแง่ดีคือสิ้นเปลืองแรงงานน้อยลง แต่ชาวบ้านก็ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นในการซื้อบริการเทคโนโลยี
3. ภาระหน้าที่ทางสังคม ทั้งเจ้าภาพ แยก มีเวลาจำกัดมากขึ้น เนื่องมาจากบทบาทตามหน้าที่หลักทางสังคม เช่น การทำหน้าที่ในหน่วยงาน องค์กร ทั้งของรัฐและเอกชน ทำให้มีเวลาพักเพียง 1 วัน ภายในสัปดาห์ แรงงานหนุ่มสาวในชนบทก็ถูกผลักเข้าสู่

¹ เหล้าป่า หมายถึงเหล้าที่ชาวบ้านกลั่นจากกระบวนการหมักข้าวเหนียวกับยีสต์ แล้วนำไปต้มกลั่นซึ่งจะทำให้ได้เหล้าขาวขนาดประมาณ 40-50 ลิตร ซึ่งเหล้าที่กลั่นแล้วใส่ขวด เวลาเปิดสามารถดื่มได้ และชาวบ้านบางคนเคยทดสอบนำเคมทรอมเออร์ไอซ์ดีสามารถวิ่งได้

ภาคอุตสาหกรรม ทำให้แรงงานในชุมชนจำกัดมากขึ้น จะเห็นได้จากเวลามาช่วยงาน แยกจะมาโดยรถส่วนตัว ช่วยงานเสร็จรับประทานอาหารแล้วก็กลับ

จากสภาพดังกล่าวทำให้ช่วงเวลากการเตรียมงานอยู่ที่ 1-2 วัน ซึ่งไม่นับรวมกิจกรรมย่อยๆที่เจ้าภาพสามารถดำเนินการเอง เช่น การเดินบอกแขก การประสานการนัดหมายกับผู้เกี่ยวข้องในพิธี เป็นต้น โดยกิจกรรมหลักๆช่วงการชุงงานก็คือการตั้งเต็นท์สำหรับจัดเป็นสถานที่เลี้ยงแขก การยืมถ้วยชามที่วัด เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เวลา เพียงวันเดียวก็แล้วเสร็จ และเป็นแรงงานผู้ชายส่วนใหญ่ ส่วนการเตรียมเครื่องปรุง การเตรียมอาหาร จะใช้เวลาเตรียมเพียงช่วงเวลาเย็นเดียว คือก่อนวันเริ่มงานชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้หญิงก็จะมาช่วยกันหั่นผัก ซอยเนื้อ ตำพริกแกง เพื่อใช้ในการหุงต้มเข้าตุ๋นวันรุ่งขึ้นที่จัดงาน คนที่มาช่วยก็ส่วนใหญ่เป็นญาติสนิท คนบ้านใกล้เคียง และคนในหมู่บ้านเดียวกัน เป็นต้น จำนวนคนที่มาช่วยเตรียมงานเฉลี่ยประมาณ 10-15 คน

ช่วงวันจัดงาน หรือวันเลี้ยงแขก จะเป็นวันของการจัดงานจริงๆ โดยประกอบด้วยกิจกรรมหลักๆหรืองานพิธีกรรม และงานเลี้ยงอาหารสำหรับผู้คนที่มาช่วยงาน อดีตจะมีการจัดงานประมาณ 2 วัน โดยการแยกกิจกรรมพิธี ออกจากงานเลี้ยง ซึ่งงานพิธีสั้นยาวขึ้นอยู่กับประเภทของงาน แต่โดยหลักๆคือ มักประกอบด้วยกิจกรรมทางศาสนาโดยนิมนต์พระมาเป็นผู้ทำพิธี นอกจากนี้ยังได้ผสมผสานตามแนวพุทธศาสนา กับศาสนาพราหมณ์ ส่วนงานเลี้ยงอาจจะต่อเนื่องจากงานพิธีหรือแยกคนละวันก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะจัดต่อเนื่องกัน นอกจากงานแต่งงานที่อาจแยกออกไป โดยเฉพาะงานแต่งงานของข้าราชการ นักธุรกิจ ที่มีเพื่อนฝูงต่างถิ่นจำนวนมาก โดยอาจมีงานเลี้ยงฉลองสมรส โดยมักจะจัดที่โรงแรมที่อยู่ใกล้กับญาติแขกฝ่ายชาย เพราะงานเลี้ยงหรืองานแต่งได้กระทำที่บ้านฝ่ายหญิงแล้ว แต่ปัจจุบันกิจกรรมพิธีกรรมและกิจกรรมงานเลี้ยงมักรวมไว้ในวันเดียวกัน โดยกระทำให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดคือ

1. แยกไม่มีเวลา เพราะจากการสังเกตแขกที่มาช่วยงานส่วนใหญ่สามารถเดินทางไกลและไปกลับได้ภายในวันเดียว โดยไม่นิยมพักค้างคืน จะมีบ้างก็เป็นญาติสนิท เพียง 1-2 คนที่พักอยู่ช่วยจนเสร็จงาน ซึ่งจากการสุ่มสอบถามแขกที่มาช่วยงาน มักบอกว่าต้องรีบไปช่วยงานอื่นอีกเพราะมีงานตรงกัน และต้องรีบไปทำธุระต่อ เป็นต้น
2. เจ้าภาพไม่มีเวลา โดยเฉพาะเจ้าภาพคนที่ต้องเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น คนที่จะบวชเป็นพระ คนที่จะเข้าพิธีแต่งงาน คนที่เป็นเจ้าของตำแหน่ง เป็นต้น จำเป็นต้องกลับไปทำงาน ทำให้ไม่มีเวลาอยู่ต่อ จะเห็นได้จากงานที่ทำการสำรวจที่เป็นงานบวช จากการสอบถามเจ้าภาพ พบว่าคนที่บวช หรือนาค ส่วนใหญ่ทำงานนอกหมู่บ้าน โดยเฉพาะทำงานที่บริษัท ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถลางานหยุดติดต่อกันได้หลายวัน ทำให้ช่วงของการจัดงานจึงต้องทำให้กระชับลง

3. ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ เพราะการจัดงานที่ใช้ระบบเงินตราและระบบตลาด ที่มีหุ้นส่วนหรือหน่วยย่อยจำนวนมาก ซึ่งนั่นหมายถึงเจ้าภาพต้องจ่ายเป็นเงินตราให้กับทุกหน่วยย่อย ไม่ใช่การวาน ลงแขก หรือการช่วยงานเอาแรงกันเหมือนแต่ก่อน ซึ่งการลดจำนวนวันของการจัดงานจึงแปรผันตรงกับรายจ่ายที่จะเกิดขึ้น เพราะงานที่จัดในชุมชนแม้จะมีรูปแบบการเลี้ยงแบบ โต๊ะจีนมากขึ้น และในชุมชนหลังเลี้ยงโต๊ะจีนก็ต้องมีเลี้ยงแบบไทยเหมือนเดิม เพราะแขกคนไทยมาตลอดเวลา มาถึงตอนไหนก็เลี้ยงตอนนั้น ไม่ต้องรอว่าถึงเวลาอาหารเช้า อาหารกลางวัน หรืออาหารเย็นหรือยัง ดังนั้นในวันงานจึงมีการเลี้ยงตลอดทั้งวัน ดังนั้นหากจัดงานหลายวันค่าใช้จ่ายก็จะเพิ่มตามไปด้วย แต่รายรับคงที่ เพราะแขกจะมากี่วันก็จะช่วยของแค่ครั้งเดียว ดังที่เจ้าภาพคนหนึ่งเล่าว่า “จัดงานเดี๋ยวนี้ต้องจ่ายทุกอย่าง และข้าวของก็แพง ดังนั้นอะไรประหยัดได้ก็ประหยัด ยิ่งถ้าจัดงานหลายวัน ยิ่งหมดค่าใช้จ่ายมาก” ซึ่งจากการติดตามเส้นทางของวัสดุที่ใช้ประกอบในการจัดงาน จะพบว่า มีหน่วยย่อยๆ ที่จัดการเป็นจำนวนมาก และหน่วยย่อยๆ ดังกล่าว มักจะอยู่นอกชุมชน นั่นคือชาวบ้านต้องจ่ายเพื่อจะได้สิ่งนั้นมา

ช่วงหลังเลิกงาน หรือช่วงวันเก็บข้าวของส่งวัด ในอดีตผู้เฒ่ารายหนึ่งบอกว่าการเก็บข้าวของจะทำกันในช่วงหลังจากวันงาน โดยใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน เพราะต้องล้างทำความสะอาดถ้วยชาม เพราะเป็นการเลี้ยงแบบไทยๆ ที่ปรุงอาหารและบริการแขกด้วยตนเอง โดยเจ้าภาพ เพื่อนบ้านมาคอยช่วยในการเลี้ยงแขก จัดการรถออนรื้อหรือ โรงเรือนชั่วคราวต่างๆ ที่สร้างจากไม้ มุงด้วยใบมะพร้าว แต่ปัจจุบันมักจะดำเนินการทันทีในตอนเย็นของวันจัดงาน เพราะเดี๋ยวนี้มีเต็นท์ สามารถรื้อถอนง่ายกว่าโรงเรือนแบบสมัยเก่า โดยอาศัยแรงงานเพื่อนบ้านมาช่วยประมาณ 5-6 คนเก็บเสร็จภายในไม่ถึงชั่วโมง หรือถ้าเป็นงานใหญ่ก็จะใช้เวลาไม่เกิน 1 วัน เพื่อการจัดเก็บเต็นท์ ล้างถ้วยชามนับส่งวัด เป็นต้น ยิ่งถ้าบ้านไหนจัดเลี้ยงแบบ โต๊ะจีน ก็จะตัดปัญหาเรื่องการล้าง และนำส่งให้วัด เพราะผู้รับเหมาจะเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด การแสดงต่างๆ เช่น ลิเกหรือเพลงโคราช ก็จะมีเวทีสำเร็จมาพร้อม ทำให้การติดตั้งหรือรื้อถอนทำได้ง่ายและเจ้าของมหรสพก็จะเป็นผู้ดำเนินการเอง เจ้าภาพไม่จำเป็นต้องช่วย

จากสภาพดังกล่าว สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยให้การจัดงานในชุมชนง่ายสะดวกขึ้น แต่นั่นก็หมายถึงรายจ่ายที่ต้องเพิ่มขึ้น กิจกรรมการพึ่งพาอาศัยแรงงานในชุมชนเพื่อการจัดงานจึงลดน้อยลงไปด้วย

จากการสำรวจงานที่จัดในชุมชนช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม 2550 มีดังนี้

ตารางที่ 1 อำเภอที่ทำการสำรวจข้อมูลบ้านที่จัดงานบุญ

อำเภอที่ทำการสำรวจ	จำนวน	ร้อยละ
พระทองคำ	124	47.51
ขามทะเลสอ	38	14.56
พิมาย	61	23.37
ปักธงชัย	38	14.56
รวม	261	100.00

อำเภอที่ทำการสำรวจข้อมูลบ้านที่จัดงานบุญในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม 2550 โดยการเก็บข้อมูลบ้านที่จัดงานในช่วงดังกล่าว ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจร้อยละ 47.51 เป็นข้อมูลจากอำเภอพระทองคำ ร้อยละ 23.37 เป็นข้อมูลที่สำรวจจากอำเภอพิมาย ร้อยละ 14.56 เป็นข้อมูลที่สำรวจจากอำเภอขามทะเลสอ และร้อยละ 14.56 เป็นข้อมูลที่สำรวจจากอำเภอปักธงชัย

จากการสอบถามข้อมูลการจัดงานทั้งหมดของหมู่บ้านในรอบปีในพบว่าในหมู่บ้านหนึ่งๆจะมีการจัดงานในหมู่บ้านประมาณ 14 งาน

ตารางที่ 2 ประเภทงานบุญ

ประเภทงาน	จำนวน	ร้อยละ
งานบวช	91	34.87
งานแต่ง	34	13.03
งานศพ	73	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	8	3.07
งานเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสต่างๆ	28	10.73
งานทำบุญ	21	8.05
อื่นๆ	6	2.3
รวม	261	100.00

ประเภทงานบุญที่ทำการสำรวจพบว่ามีการจัดงานดังนี้ ร้อยละ 34.87 เป็นงานบวช ร้อยละ 27.97 เป็นงานศพ ร้อยละ 13.03 เป็นงานแต่งงาน ร้อยละ 10.73 เป็นงานเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสต่างๆ ร้อยละ 8.05 เป็นงานทำบุญของครัวเรือน เช่น เลี้ยงเพลพระ ทำบุญบ้าน เป็นต้น ร้อยละ 3.07 เป็นงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และร้อยละ 2.30 เป็นงานอื่นๆ และจากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า ชาวบ้านนิยมจัดงานบวชเป็นจำนวนมากกว่างานอื่นเพราะ ถือว่าลูกผู้ชายทุกคนเมื่ออายุครบ พ่อแม่ก็จะให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการจัดเตรียมงานบวช และงานบวชถือเป็นงานที่ต้องบอกแขกให้ทั่วถึงเพราะชาวบ้านเชื่อว่าเป็นงานบุญที่เจ้าภาพต้องบอกแขกถ้าไม่บอกจะถือว่าไม่นับถือกัน ส่วนงานศพ เมื่อดูจากโครงสร้างจำนวนประชากรในกลุ่มเป้าหมายพบว่าคนแก่มีแนวโน้มมากขึ้น และเมื่อมีคนตาย ก็ต้องจัดงานตามจำนวนคนตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อสอบถามเรื่องงานขึ้นบ้านใหม่ว่าทำไมประชากรเกิดมากและมีการสร้างบ้านใหม่หรือจัดงานขึ้นบ้านใหม่หรือจัดงานวันเกิดไม่มาก ได้รับคำตอบว่าส่วนใหญ่หนุ่มสาวต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้านและไปสร้างครอบครัวนอกหมู่บ้าน และเศรษฐกิจของครอบครัวเรื่องค่าใช้จ่ายและรายได้ทำให้จัดงานน้อยลง

ตารางที่ 3 สถานที่จัดงาน

สถานที่จัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
บ้านตนเอง	227	86.97
ที่วัด	23	8.81
ที่โรงเรียน	7	2.68
อื่นๆ เช่น ที่โรงแรม ที่บ้านญาติ	4	1.53
รวม	261	100.00

สถานที่จัดงานพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 86.97 จัดงานที่บ้านของตนเอง ร้อยละ 8.81 จัดงานที่วัดในหมู่บ้าน ร้อยละ 2.68 จัดงานที่โรงเรียนในหมู่บ้าน และร้อยละ 1.53 จัดที่อื่นๆ เช่น ที่บ้านญาติ ที่โรงแรม เป็นต้น ซึ่งจากการสังเกต เป็นเพราะปัจจัยเอื้อทางสิ่งแวดล้อม เพราะชุมชนจะห่างไกลตัวเมือง จึงไม่มีโรงแรมใกล้ๆ ประกอบกับจากการสอบถามเจ้าภาพพบว่าต้องการทำบุญบ้านด้วย และถือเป็นเกียรติที่ได้มีการจัดงานที่บ้าน ดังนั้นวิถีคิดของชุมชนในเรื่องสถานที่จัดงานจึงเป็นที่บ้าน เจ้าภาพมากกว่าภายนอกสถานที่ นอกจากนี้บางครัวเรือนมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ที่จะขยับออกไปที่ถนน หรือไม่ก็เป็นหอประชุมโรงเรียน ส่วนที่จัดที่วัดนั้นพบว่าเป็นงานที่ต้องใช้สถานที่วัดในการจัด โดยเฉพาะงานศพ ส่วนที่จัดที่โรงเรียน ก็เนื่องมาจากข้อจำกัดของบริเวณบ้านที่จัดงาน โดยเฉพาะสถานที่เลี้ยงแขก และสถานที่จอดรถ เป็นต้น

ตารางที่ 4 เดือนที่จัดงาน

เดือนที่จัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
มกราคม	23	8.81
กุมภาพันธ์	31	11.88
มีนาคม	25	9.58
เมษายน	23	8.81
พฤษภาคม	34	13.03
มิถุนายน	56	21.46
กรกฎาคม	57	21.84
สิงหาคม	12	4.60
รวม	261	100.00

ในช่วงเดือนมกราคม 2550 ถึงเดือนสิงหาคม 2550 พบว่าร้อยละ 21.84 จัดงานในเดือนกรกฎาคม ร้อยละ 21.46 จัดงานในเดือนมิถุนายน ร้อยละ 13.03 จัดงานในเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 11.88 จัดงานในเดือนกุมภาพันธ์ ร้อยละ 9.58 จัดงานในเดือนมีนาคม ร้อยละ 8.81 จัดงานในเดือนเมษายน ร้อยละ 8.81 จัดงานในเดือนมกราคม และร้อยละ 4.60 จัดงานในเดือนสิงหาคม เนื่องจากได้ทำการสำรวจข้อมูลเพียง 8 เดือน จึงไม่สามารถมองภาพรวมในรอบปีได้ และจากข้อมูลจะเห็นว่ารอบของการจัดงานไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะฤดูหลังเก็บเกี่ยวเท่านั้น กล่าวคือในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน แต่มีการจัดงานยาวมาถึงช่วงฤดูฝน โดยเฉพาะเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งจากการสังเกตบริบทของชุมชนพบว่าช่วงดังกล่าวแม้ว่าจะเป็นช่วงฤดูฝนแต่รูปแบบการทำการเกษตรแบบพึ่งเครื่องจักรกล ทำให้ระยะเวลาการทำงานภาคเกษตรสั้นลง ประกอบกับฤดูกาลเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ช่วงที่ฝนไม่ตกมีระยะเวลายาวนานขึ้นระกอบกับชาวบ้านสามารถจัดงานในเวลาอันสั้นเพราะไม่ต้องเตรียมข้าวปลาอาหารด้วยตนเอง แต่มีสิ่งของที่ จะใช้ในการจัดงานขายในท้องตลาด ดังนั้นชาวบ้านจึงช่วงระยะเวลาของการจัดงานยาวขึ้นออกเป็นหลายเดือน โดยไม่กระจุกตัวเฉพาะนอกฤดูทำการเกษตรเหมือนแต่ก่อน

ตารางที่ 5 เหตุผลของการเลือกวันจัดงาน

เหตุผลของการเลือกวันจัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
เป็นวันดี ตามฤกษ์ยาม	171	65.52
เป็นวันหยุดราชการ	21	8.05
เป็นวันหยุดตามประเพณี	45	17.24
เป็นช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร	7	2.68
อื่นๆ เช่น เป็นวันเกิด หรือวันที่กำหนดอยู่แล้ว	17	6.51
รวม	261	100.00

เหตุผลในการเลือกวันจัดงานพบว่า ร้อยละ 65.25 เห็นว่าเป็นวันดี ตามฤกษ์ยาม ร้อยละ 17.24 เห็นว่าเป็นวันหยุดตามประเพณี ร้อยละ 8.05 เห็นว่าเป็นวันหยุดราชการ ร้อยละ 6.51 เห็นว่าเป็นวันเกิด หรือวันที่กำหนดอยู่แล้ว และร้อยละ 2.68 เห็นว่าเป็นช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร จากการสอบถามเจ้าภาพส่วนใหญ่บอกว่าทุกครั้งที่จัดงานจะดูฤกษ์ยาม แต่ไม่ได้พึ่งหมอดูเสมอไป ส่วนใหญ่ดูตามปฏิทิน หรือไม่ก็ปรึกษาผู้สูงอายุในหมู่บ้าน โดยวันที่ประกอบการพิจารณาคือวันที่ส่วนใหญ่ทั้งแขกและเจ้าภาพว่างตรงกัน เช่นวันหยุดเสาร์อาทิตย์ วันหยุดยาวตามประเพณี

ตารางที่ 6 จำนวนแขกที่เชิญมาในงาน

จำนวนแขกที่เชิญมาในงาน	จำนวน	ร้อยละ
1-100 คน	44	16.86
101-200 คน	69	26.44
201-300 คน	43	16.48
301-400 คน	42	16.09
401-500 คน	31	11.88
มากกว่า 501 คน	32	12.26
รวม	261	100.00

จำนวนแขกที่เชิญมาในงานบุญพบว่าร้อยละ 26.44 เชิญแขกมาในงานจำนวน 101-200 คน ร้อยละ 16.86 เชิญแขกมาในงานจำนวน 1-100 คน ร้อยละ 16.48 เชิญแขกมาในงานจำนวน 201-300 คน ร้อยละ 16.09 เชิญแขกมาในงานจำนวน 301-400 คน ร้อยละ 12.26 เชิญแขกมาในงานจำนวน

มากกว่า 501 คน และร้อยละ 11.88 เชิญแขกมาในงานจำนวน 401-500 คน จำนวนแขกที่เชิญจากการสอบถามเป็นการนับตามจำนวนบัตรที่ใช้ในการเชิญและการบอกกล่าวโดยวาจา โดยการบอกด้วยวาจาจะนับครัวเรือนละ 1 คน แต่จากการสังเกตแขกที่มาช่วยงาน และจากการสอบถามเจ้าภาพพบว่าส่วนใหญ่แขกจะมาครอบครัวละ ประมาณ 2 คน คือสามีภรรยา หากเป็นแขกในหมู่บ้านเดียวกันก็มักจะมาทั้งครอบครัว เฉลี่ยคือ 3-4 คนต่อครอบครัว ดังนั้นจำนวนแขกที่มาช่วยงานจริง จึงเพิ่มขึ้นประมาณ 2-3 เท่า ซึ่งก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่เจ้าภาพมักบอกว่าการจัดงานเลี้ยงแบบไทยๆ ดีกว่าเลี้ยงโต๊ะจีนเพราะชาวบ้าน ได้กินอิ่ม และชาวบ้านมาช่วยงานตลอดทั้งวัน แขกมาเวลาไหนเจ้าภาพก็จะเลี้ยงอาหารเวลานั้น

ตารางที่ 7 การเชิญแขกมาร่วมงาน

การเชิญแขกมาร่วมงาน	จำนวน	ร้อยละ
เชิญแขกในหมู่บ้าน	261	35.27
เชิญแขกในตำบล	221	29.86
เชิญแขกในอำเภอ	173	23.38
เชิญแขกในจังหวัด	47	6.35
เชิญแขกต่างจังหวัด	38	5.14
รวม	740	100.00

แขกที่เชิญมาในงานพบว่าร้อยละ 35.27 เชิญแขกในหมู่บ้าน ร้อยละ 29.86 เชิญแขกในตำบล ร้อยละ 23.38 เชิญแขกในอำเภอ ร้อยละ 6.35 เชิญแขกในจังหวัด และร้อยละ 5.14 เชิญแขกต่างจังหวัด แขกที่เชิญส่วนใหญ่ที่เชิญในหมู่บ้าน สะท้อนให้เห็นความเป็นบริวารของคนในชุมชน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นคนในเครือญาติ แต่ทุกคนในชุมชนตามผู้เฒ่าท่านหนึ่งบอกว่า “เป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นลูกหลานกัน” และสอดคล้องกับคำบอกเล่าของเจ้าภาพว่าจะเชิญแขกในหมู่บ้านก่อน วิธีเชิญมักจะใช้บอกโดยวาจา โดยเดินไปบอกด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการให้เกียรติแขกที่ไปเชิญ ส่วนแขกในระดับตำบลส่วนใหญ่เป็นคนรู้จักกัน และเป็นเครือญาติกัน ส่วนคนต่างจังหวัดจะเป็นญาติสนิทและเพื่อนสนิทหรือเพื่อนร่วมกัน ซึ่งก็จะใช้วิธีการส่งเทียบเชิญ จากภาพรวมจะเห็นว่าขอบเขตของคนร่วมช่วยงานอยู่ในระดับตำบล กล่าวคือเป็นคนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

ตารางที่ 8 จำนวนเงินที่ใช้ในการจัดงาน

จำนวนเงินที่ใช้ในการจัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	13	4.98
10,001-50,000 บาท	96	36.78
50,001-100,000 บาท	93	35.63
100,001 150,000 บาท	37	14.18
150,001-200,000 บาท	19	7.28
มากกว่า 200,001 บาท	3	1.15
รวม	261	100.00

จำนวนเงินที่ใช้ในการจัดงานบุญในแต่ละครั้งพบว่า ร้อยละ 36.78 ใช้เงินในการจัดงาน 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 35.63 ใช้เงินในการจัดงาน 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 14.18 ใช้เงินในการจัดงาน 100,001 150,000 บาท ร้อยละ 7.28 ใช้เงินในการจัดงาน 150,001-200,000 บาท ร้อยละ 4.98 ใช้เงินในการจัดงาน น้อยกว่า 10,001 บาท และร้อยละ 1.15 ใช้เงินในการจัดงาน มากกว่า 200,001 บาท เมื่อสอบถามชาวบ้านว่าหากจะจัดงานต้องเตรียมเงินเท่าไร จึงจะจัดงานได้ ส่วนใหญ่จะบอกว่าต้องเตรียมเงินขั้นต่ำ 1 แสนบาท ซึ่งเป็นความรู้สึกของชาวบ้าน ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของบ้านที่จัดงานจริง ซึ่งชาวบ้านเห็นว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องใหญ่ที่จะใช้ในการจัดงาน และหากลูกๆไม่สามารถหาเงินจากการรับจ้างภาคธุรกิจได้ ชาวบ้านก็จะรอว่าเมื่อไรฟ้าฝนจะดี ที่จะส่งผลให้ผลผลิตดี เพื่อจะได้ขายสินค้าเกษตรได้มากขึ้น และเมื่อขายแล้วก็จะจัดงานทันที เพราะหากเก็บไว้เงินก็จะหมด และจากการสอบถามในเวทีระดมความคิด ส่วนใหญ่บอกว่าต้องหยิบยืมเงินจากภายนอกมาเพื่อการจัดงาน

ตารางที่ 9 จำนวนเงินค่าเช่า

จำนวนเงินค่าเช่า	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	192	73.56
10,001-20,000 บาท	47	18.01
20,001-30,000 บาท	14	5.36
30,001-40,000 บาท	6	2.30
40,001-50,000 บาท	1	0.38
70,001-80,000 บาท	1	0.38
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเหล้าร้อยละ 73.56 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงินน้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 18.01 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 5.36 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 2.30 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท และร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 70,001-80,000 บาท จากเวทีระดมความคิด งานที่เลี้ยงเหล้ามากจะเกี่ยวข้องกับฐานะและบทบาทของเจ้าภาพ เช่นถ้าเป็นคนที่มียาชีพการงาน หรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ ก็จะมีการเลี้ยงเหล้ามากขึ้นด้วย และชาวบ้านบอกว่าการเลี้ยงเหล้ามากแสดงว่าเจ้าภาพใจดี และแสดงถึงฐานะของเจ้าภาพด้วย

ตารางที่ 10 จำนวนเงินค่าอาหาร

จำนวนเงินค่าอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	31	11.88
10,001-20,000 บาท	45	17.24
20,001-30,000 บาท	63	24.14
30,001-40,000 บาท	44	16.86
40,001-50,000 บาท	28	10.73
50,001-60,000 บาท	14	5.36
60,001-70,000 บาท	12	4.60
70,001-80,000 บาท	6	2.30
80,001-90,000 บาท	9	3.45
90,001-100,000 บาท	6	2.30
มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	3	1.15
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าอาหารร้อยละ 24.14 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 17.24 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 16.86 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 11.88 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 10.73 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 5.36 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 50,001-60,000 บาท ร้อยละ 4.60 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 60,001-70,000 บาท ร้อยละ 3.45 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 80,001-90,000 บาท ร้อยละ 2.30 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 70,001-80,000 บาท

ร้อยละ 2.30 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน 90,001-100,000 บาท และร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นค่าอาหารเป็นเงิน มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป จากการสังเกตในงานเลี้ยงและสอบถามชาวบ้านพบว่าเงินค่าซื้ออาหารเกือบทั้งหมดจ่ายเพื่อซื้ออาหารจากภายนอกชุมชน โดยเฉพาะตลาดขายส่งในจังหวัด ชาวบ้านจะทำเฉพาะการปรุงเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นเครื่องปรุงเช่น พริกแกง หอม กระเทียม ข่า ตะระไคร้ ก็ต้องซื้อจากตลาด จึงทำให้ค่าอาหารสูงเป็นอันดับแรกของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ตารางที่ 11 จำนวนเงินค่าน้ำอัดลม

จำนวนเงินค่าน้ำอัดลม	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	241	92.34
10,001-20,000 บาท	17	6.51
20,001-30,000 บาท	2	0.77
40,001-50,000 บาท	1	0.38
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าน้ำอัดลมร้อยละ 92.34 จ่ายเป็นค่าน้ำอัดลมเป็นเงินน้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 6.51 จ่ายเป็นค่าน้ำอัดลมเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นค่าน้ำอัดลมเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท และร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นค่าน้ำอัดลมเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท จากกาสังเกตการซื้อน้ำอัดลมของชาวบ้านจะซื้อพร้อมกับเหล้า น้ำดื่ม โดยชาวบ้านบอกว่าจะโทรสั่งร้านค้า เพียงแต่บอกจำนวนแขกที่เชิญทางร้านก็จะจัดส่งให้ หากเหลือก็สามารถส่งคืนร้านค้าได้ และน้ำอัดลมก็จะเหมือนกับเหล้าที่ชาวบ้านบอกว่าเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการจัดงาน โดยจะต้องมีทุกครั้ง และทุกงานที่จัด เมื่อสอบถามว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น ก็ได้รับคำตอบว่าเขาพาทำมาอย่างนี้ และเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจและน่าอายหากไม่เลี้ยงน้ำอัดลม

ตารางที่ 12 จำนวนเงินค่าบริจาค

จำนวนเงินค่าบริจาค	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	243	93.10
10,001-20,000 บาท	6	2.30
20,001-30,000 บาท	5	1.92
30,001-40,000 บาท	4	1.53
40,001-50,000 บาท	3	1.15
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าบริจาคการกุศลร้อยละ 93.10 จ่ายเป็นค่าบริจาคการกุศลเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 2.30 จ่ายเป็นค่าบริจาคการกุศลเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 1.92 จ่ายเป็นค่าบริจาคการกุศลเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 1.53 จ่ายเป็นค่าบริจาคการกุศลเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท และร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นค่าบริจาคการกุศลเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท จากการสังเกตในการจัดงานทุกบ้านจะมีการบริจาคสิ่งของเข้าวัด ถือเป็นการทำงานบุญ และบริจาคให้กับโรงเรียนในหมู่บ้าน โดยหากบริจาคให้วัดก็จะเป็นด้วยซาม หม้อ ฯลฯ สิ่งที่ต้องใช้ในการจัดงาน เพื่อไว้ให้ชาวบ้านที่จัดงานสามารถมายืมไปใช้ได้ ส่วนของที่บริจาคให้โรงเรียนส่วนมากเป็นเงิน ซึ่งก็แล้วแต่โรงเรียนจะนำไปใช้ทำอะไร แต่จากการสอบถามเจ้าภาพจุดประสงค์เล็กๆ ในใจก็คือเพื่อเป็นทุนการศึกษาเด็ก และใช้ในการนำไปพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของเด็กๆ

ตารางที่ 13 จำนวนเงินค่าทำบุญ

จำนวนเงินค่าทำบุญถวายพระ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	225	86.21
10,001-20,000 บาท	25	9.58
20,001-30,000 บาท	8	3.07
30,001-40,000 บาท	3	1.15
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าทำบุญถวายพระร้อยละ 86.21 จ่ายเป็นค่าทำบุญถวายพระเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 9.58 จ่ายเป็นค่าทำบุญถวายพระเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 3.07 จ่ายเป็นค่าทำบุญถวายพระเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท และร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นค่าทำบุญถวายพระเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท เงินที่ทำบุญในความหมายของชาวบ้านต่างจากเงินบริจาคคือเงินที่ชาวบ้านทำบุญจะทำกับวัดหรือกับพระ ทำบุญกับพระคือการถวายเงินหรือปัจจัยเพื่อการดำรงชีพของพระ ส่วนทำบุญกับวัด คือมอบเงินหรือปัจจัยที่พระใช้ในส่วนรวม เช่น สังฆทานต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเจ้าภาพจะเป็นผู้เตรียมเงินหรือปัจจัยต่างๆถวาย ส่วนคนที่มาช่วยงานจะจ่ายเงินให้กับเจ้าภาพ แล้วแต่เจ้าภาพจะบริหารจัดการอย่างไรว่าจะทำบุญเท่าไร ใช้อื่นๆเท่าไร

ตารางที่ 14 จำนวนเงินค่าการละเล่นหรือดนตรี

จำนวนเงินค่าการละเล่นหรือดนตรี	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	214	81.99
10,001-20,000 บาท	35	13.41
20,001-30,000 บาท	5	1.92
30,001-40,000 บาท	4	1.53
40,001-50,000 บาท	3	1.15
รวม	261	99.62

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีร้อยละ 81.99 จ่ายเป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 13.41 จ่ายเป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 1.92 จ่ายเป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 1.53 จ่ายเป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นค่าการละเล่นหรือดนตรีเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท จากการสอบถามผู้เฒ่าในหมู่บ้าน พบว่าสมัยก่อนจะมีวงมโหรี ในหมู่บ้านที่เป็นเครื่องดนตรีของไทย เช่น ระนาด ฆ้องวง ปี่ ขลุ่ย ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง ฯลฯ แต่ปัจจุบันที่สังเกตในงานจะพบ 2 ลักษณะคือ แบบแรกจะใช้แผ่นเสียงเพลงบรรเลงเปิดในงาน แบบที่ 2 คือใช้เครื่องดนตรีสากลผสมเครื่องดนตรีไทยบรรเลง โดยเฉพาะพบมากในงานบวช โดยมีผู้เล่น 5-7 คน ที่ชาวบ้านเรียกว่า “วงมโหรี” ซึ่งเรียกเหมือนกันในเชิงหน้าที่ แต่ต่างกันในเรื่องรายละเอียดคือเครื่องดนตรีต่างกัน นอกจากนี้ในงานบุญที่เป็นงานเชิงความสุขมักจะมีการเล่นรื่นเริงในตอนเย็นของวันที่ชุมชน โดยจะมีวงดนตรีที่เป็นแบบมีผู้เล่นตามแบบอย่างตะวันตก และแบบเปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ มีนักร้อง 2-3 คนหมุนเวียนกันร้องเพลง มีนักเต้นรำ 4-6 คน เต้นประกอบเพลง จัด

เวทียกสูง ขนาดประมาณ 2X4 เมตร ส่วนคนที่เต้นรำจะเล่นอยู่ข้างล่าง ซึ่งยังคงสืบเนื่องการละเล่นมาอย่างต่อเนื่องแต่ต่างกันตรงที่สมัยก่อนจะมีกอง โทณ ถึง ฉับ กรับ โหม่ง ตีเป็นเพลง ร้องรำ โดยคนเล่น คนร้องเป็นคนในหมู่บ้านโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายให้กับนักร้องและคนเต้นรำ แต่ปัจจุบันคนเล่นคนร้องเพลงเป็นคนนอกหมู่บ้านและต้องเสียเงินจ้างมาเล่น

ตารางที่ 15 จำนวนเงินค่าเครื่องขยายเสียง

จำนวนเงินค่าเครื่องขยายเสียง	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	257	98.47
10,001-20,000 บาท	1	0.38
20,001-30,000 บาท	2	0.77
40,001-50,000 บาท	1	0.38
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเครื่องขยายเสียง ร้อยละ 98.47 จ่ายเป็นค่าเครื่องขยายเสียงเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นค่าเครื่องขยายเสียงเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นค่าเครื่องขยายเสียงเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท และร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นค่าเครื่องขยายเสียงเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท จากการสังเกตและการสอบถามผู้เฒ่าในหมู่บ้านพบว่ายังคงสืบเนื่องกันมาโดยเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ที่เปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดจะมีเพียงเครื่องไฟปัจจุบันมีการดัดแปลงมาเป็นเวทีเต้นรำสนุกสนาน เท่ากับเป็นการเพิ่มหน้าที่เข้าไปในเครื่องไฟวิธีการคือ เวลาแห่งความสุขที่เป็นเวลาของการรื่นเริง จะมีการเปิดเทปโดยใช้เพลงแบบจังหวะสนุกสนานเพื่อการเต้นรำ มีการประดับไฟกะพริบ แสงสี เพื่อให้คล้ายกับบรรยากาศแบบในเทศกาล เป็นต้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะผสมผสานไปกับการเล่นของวงดนตรี กล่าวคือหากเจ้าภาพไม่ค่อยมีเงินก็จะใช้เครื่องไปเปิดเพลงเต้นรำ หากเจ้าภาพมีเงินก็จะหาวงดนตรีมาเล่น จากการสังเกต จำนวนงานที่จัดว่าจะหาวงดนตรีหรือไม่ กับที่ไม่หาที่จะพอๆกัน

ตารางที่ 16 จำนวนเงินค่าใช้จ่ายอื่นๆ

จำนวนเงินค่าใช้จ่ายอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,001 บาท	238	91.19
10,001-20,000 บาท	19	7.28
20,001-30,000 บาท	2	0.77
30,001-40,000 บาท	1	0.38
40,001-50,000 บาท	1	0.38
รวม	261	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าอื่นๆ เช่น ค่าจ้าง ค่าเหมารถ ค่าน้ำมัน ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น ร้อยละ 91.19 จ่ายเป็นเงิน น้อยกว่า 10,001 บาท ร้อยละ 7.28 จ่ายเป็นเงิน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นเงิน 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นเงิน 40,001-50,000 บาท และร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 20,001-30,000 บาท ซึ่งรายการนี้เป็นรายการที่จัดเข้ากับหมวดหลักๆ ไม่ได้ และส่วนใหญ่จากการสอบถามเจ้าภาพ ทราบว่ารายจ่ายเล็กน้อยจะเกิดขึ้นตลอดเวลา และเจ้าภาพต้องสำรองเงินดังกล่าวไว้เสมอ

ตารางที่ 17 รายการค่าใช้จ่ายที่จัดงานต่อครั้ง

รายการค่าใช้จ่ายที่จัดงานต่อครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
จ่ายค่าเช่า	224	13.07
จ่ายค่าอาหาร	260	15.17
จ่ายน้ำอัดลม	250	14.59
จ่ายเงินบริจาค	155	9.04
จ่ายค่าทำบุญ	244	14.24
จ่ายค่าดนตรี	106	6.18
จ่ายค่าเครื่องไฟขยายเสียง	235	13.71
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	240	14.00
รวม	1,714	100.00

การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายต่างๆพบว่าร้อยละ 15.17 จ่ายเป็นค่าอาหาร ร้อยละ 14.59 จ่ายเป็นค่าน้ำอัดลม ร้อยละ 14.24 จ่ายเป็นค่าทำบุญ ร้อยละ 13.71 จ่ายเป็นค่าเครื่องไฟขยายเสียง ร้อยละ 13.07 จ่ายเป็นค่าเช่า ร้อยละ 9.04 จ่ายเป็นเงินบริจาค ร้อยละ 6.18 จ่ายเป็นค่าดนตรี

และร้อยละ 14.00 เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ในแต่ละครั้งที่จัดงานพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่องานเป็นเงิน 70,592 บาท ค่าใช้จ่ายต่องานต่ำที่สุดเป็นเงิน 3,500 บาทต่องาน และค่าใช้จ่ายต่องานสูงที่สุดเป็นเงิน 238,000 บาทต่องาน

ตารางที่ 18 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายการที่ใช้จัดงาน

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายการที่ใช้จัดงาน	เป็นเงิน (บาท)	ร้อยละ
จ่ายค่าเช่า	9,219	13.07
จ่ายค่าอาหาร	36,107	51.15
จ่ายน้ำอัดลม	5,016	7.11
จ่ายเงินบริจาค	3,291	4.66
จ่ายค่าทำบุญ	5,476	7.76
จ่ายค่าดนตรี	4,583	6.49
จ่ายค่าเครื่องไฟขยายเสียง	2,023	2.87
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	4,877	6.91
รวม	70,592	100.00

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายการที่ใช้จัดงานแยกตามรายการจ่ายพบว่า ร้อยละ 51.15 จ่ายค่าอาหาร คิดเป็นเงิน 36,107 บาท ร้อยละ 13.07 จ่ายค่าเช่า คิดเป็นเงิน 9,219 บาท ร้อยละ 7.76 จ่ายค่าทำบุญ คิดเป็นเงิน 5,476 บาท ร้อยละ 7.11 จ่ายน้ำอัดลม คิดเป็นเงิน 5,016 บาท ร้อยละ 6.91 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าจ้าง ค่าเหมารถ ค่าไฟ เป็นต้น คิดเป็นเงิน 4,877 บาท ร้อยละ 6.49 จ่ายค่าดนตรี คิดเป็นเงิน 4,583 บาท ร้อยละ 4.66 จ่ายเงินบริจาค คิดเป็นเงิน 3,291 บาท และร้อยละ 2.87 จ่ายค่าเครื่องไฟขยายเสียง คิดเป็นเงิน 2,023 บาท

งานที่จ่ายค่าเช่าน้อยที่สุดนอกเหนือจากงานที่ไม่เลี้ยงเหล้าคือ จ่ายเป็นเงิน 680 บาท ซึ่งเป็นงานเลี้ยงที่จัดเล็กๆ ในหมู่เครือญาติ ส่วนงานที่จ่ายเป็นค่าเช่ามากที่สุดคือ 92,000 บาท เป็นงานอุปสมบท ของผู้มีฐานะในชุมชน

การประมาณการค่าใช้จ่ายในการจัดงานชาวบ้านส่วนใหญ่บอกว่าหากจะจัดงานประเภทงานบวช งานแต่งงาน งานศพ และงานเลี้ยงที่จัดใหญ่ ก็ต้องมีเงินอย่างน้อยหนึ่งแสนบาท หากเป็นงานเล็กๆ ประมาณ 4-5 หมื่นบาท จากการสอบถามเจ้าภาพส่วนใหญ่มักมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงมากกว่าที่ประมาณการไว้ โดยเฉพาะค่าอาหาร ค่าเช่า ที่มักจะเกินจากที่ประมาณการ เพราะจำนวนแขกที่ไม่แน่นอน และการจัดงานจะมีการเลี้ยงแขกทั้งวัน แขกมาเมื่อไรก็เลี้ยงตอนนั้น

ตารางที่ 19 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยแยกตามประเภทงานที่จัด

ประเภทงาน	ค่าใช้จ่ายเป็นค่าเฉลี่ย (บาท)								รวม
	ไม่เสีย ค่าเฉลี่ย	1-5,000	5,001- 10,000	10,001- 15,000	15,001- 20,000	20,001- 25,000	25,001- 30,000	มากกว่า 30,000	
งานบวช	7	10	35	16	14	4	3	2	91
ร้อยละ	2.68	3.83	13.41	6.13	5.36	1.53	1.15	0.77	34.87
งานแต่ง	0	8	16	1	1	2	3	3	34
ร้อยละ	0.00	3.07	6.13	0.38	0.38	0.77	1.15	1.15	13.03
งานศพ	23	19	22	5	1	0	1	2	73
ร้อยละ	8.81	7.28	8.43	1.92	0.38	0.00	0.38	0.77	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	0	6	1	1	0	0	0	0	8
ร้อยละ	0.00	2.30	0.38	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00	3.07
งานเลี้ยง	0	2	3	1	0	0	0	0	6
ร้อยละ	0.00	0.77	1.15	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00	2.30
งานทำบุญ	3	9	4	4	0	0	0	1	21
ร้อยละ	1.15	3.45	1.53	1.53	0.00	0.00	0.00	0.38	8.05
อื่นๆ	4	12	8	3	0	1	0	0	28
ร้อยละ	1.53	4.60	3.07	1.15	0.00	0.38	0.00	0.00	10.73
รวม	37	66	89	31	16	7	7	8	261
ร้อยละ	14.18	25.29	34.10	11.88	6.13	2.68	2.68	3.07	100.00

ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเฉลี่ยที่จ่ายต่องานแยกตามประเภทงานพบว่างานบวช งานแต่งงาน และงานเลี้ยงฉลองต่างๆ ส่วนใหญ่จ่ายค่าเฉลี่ย 5,001-10,000 บาท งานขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญต่างๆ และงานอื่นๆ ส่วนใหญ่จ่ายค่าเฉลี่ย 1-5,000 บาท ส่วนงานศพ ส่วนใหญ่ไม่เสียค่าเฉลี่ย

นอกจากนี้พบว่างานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่และงานเลี้ยงฉลองมีการเลี้ยงเหล้าทุกงาน งานศพเป็นงานที่ไม่มีการเลี้ยงเหล้ามากที่สุด ส่วนงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 30,000 บาทต่องานมีจำนวนมากที่สุดคืองานแต่งงาน รองลงมาคืองานบวช และงานศพ และประเภทงานศพมีการเลี้ยงเหล้าที่ไม่แน่นอน เพราะงานที่ไม่เลี้ยงเหล้า งานที่เลี้ยงเหล้าที่มีค่าใช้จ่ายปานกลางและงานที่เลี้ยงเหล้าที่มีค่าใช้จ่ายสูง

ตารางที่ 20 ค่าเหล่านี้

ค่าเหล่านี้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,001 บาท	218	83.52
2,001-4,000 บาท	16	6.13
4,001-6,000 บาท	10	3.83
6,001-8,000 บาท	3	1.15
8,001-10,000 บาท	11	4.21
10,001-12,000 บาท	2	0.77
12,001-14,000 บาท	1	0.38
รวม	261	100.00

ค่าเครื่องตัดแอลกอฮอล์ที่ใช้เลี้ยงในงานแยกตามประเภทเครื่องตัดโดยประเภทเหล่านี้ หรือ เหล้าขนาด 35 ดีกรีพบว่าร้อยละ 83.52 จ่ายเป็นเงิน น้อยกว่า 2,001 บาท ร้อยละ 6.13 จ่ายเป็นเงิน 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 4.21 จ่ายเป็นเงิน 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 3.83 จ่ายเป็นเงิน 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นเงิน 6,001-8,000 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 10,001-12,000 บาท และ ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นเงิน 12,001-14,000 บาท

ตารางที่ 21 ค่าเหล้าขาว

ค่าเหล้าขาว	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,001 บาท	137	52.49
2,001-4,000 บาท	50	19.16
4,001-6,000 บาท	38	14.56
6,001-8,000 บาท	14	5.36
8,001-10,000 บาท	2	0.77
10,001-12,000 บาท	4	1.53
12,001-14,000 บาท	2	0.77
14,001-16,000 บาท	4	1.53
16,001-18,000 บาท	1	0.38
18,001-20,000 บาท	1	0.38
มากกว่า 20,000 บาท	8	3.07
รวม	261	100.00

ค่าเครื่องคั้มแอลกอฮอล์ที่ใช้เลี้ยงในงานแยกตามประเภทเครื่องคั้ม โดยประเภทเหล่าขาว หรือ เหล้าขนาด 40 ดีกรีพบว่า ร้อยละ 52.49 จ่ายเป็นเงิน น้อยกว่า 2,001 บาท ร้อยละ 19.16 จ่ายเป็นเงิน 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 14.56 จ่ายเป็นเงิน 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 5.36 จ่ายเป็นเงิน 6,001-8,000 บาท ร้อยละ 3.07 จ่ายเป็นเงิน มากกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 1.53 จ่ายเป็นเงิน 14,001-16,000 บาท ร้อยละ 1.53 จ่ายเป็นเงิน 10,001-12,000 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 12,001-14,000 บาท ร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นเงิน 16,001-18,000 บาท และร้อยละ 0.38 จ่ายเป็นเงิน 18,001-20,000 บาท

ตารางที่ 22 ค่าเบียร์

ค่าเบียร์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,001 บาท	89	34.10
2,001-4,000 บาท	74	28.35
4,001-6,000 บาท	41	15.71
6,001-8,000 บาท	28	10.73
8,001-10,000 บาท	15	5.75
10,001-12,000 บาท	3	1.15
12,001-14,000 บาท	3	1.15
14,001-16,000 บาท	4	1.53
16,001-18,000 บาท	2	0.77
18,001-20,000 บาท	2	0.77
รวม	261	100.00

ค่าเครื่องคั้มแอลกอฮอล์ที่ใช้เลี้ยงในงานแยกตามประเภทเครื่องคั้ม โดยประเภทเบียร์พบว่า ร้อยละ 34.10 จ่ายเป็นเงิน น้อยกว่า 2,001 บาท ร้อยละ 28.35 จ่ายเป็นเงิน 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 15.71 จ่ายเป็นเงิน 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 10.73 จ่ายเป็นเงิน 6,001-8,000 บาท ร้อยละ 5.75 จ่ายเป็นเงิน 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 1.53 จ่ายเป็นเงิน 14,001-16,000 บาท ร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นเงิน 10,001-12,000 บาท ร้อยละ 1.15 จ่ายเป็นเงิน 12,001-14,000 บาท ร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 16,001-18,000 บาท และร้อยละ 0.77 จ่ายเป็นเงิน 18,001-20,000 บาท

อย่างไรก็ตามเหล่าที่เลี้ยงในแต่ละงานไม่ได้หมายความว่าในงานหนึ่งๆจะเลี้ยงเฉพาะเหล่าชนิดใดชนิดหนึ่งเสมอ ซึ่งส่วนใหญ่จะเลี้ยงเหล่าทั้ง 3 ชนิด ไปพร้อมๆกัน ส่วนบ้านไหนจะเลี้ยงเหล่าชนิดไหนมากกว่ากัน ก็ขึ้นอยู่กับงาน จากการสังเกตส่วนใหญ่พบว่ามีการเลี้ยงเบียร์มากกว่า โดยจะมีการตั้งขวดเบียร์ 2 ขวด พร้อมกับน้ำอัดลม น้ำเปล่า อย่างละ 2 ขวด ในทันทีที่มีการจัดโต๊ะเพื่อเลี้ยงแขก ซึ่งจากการสังเกตการณ์ดื่มเหล่าของชาวบ้านในเวลาจัดงานพบว่าที่โต๊ะจะมีการเลี้ยงเบียร์ แต่ที่หุงข้าวเตากระทะ หรือคนงานจัดโต๊ะจัดเก้าอี้ มักจะดื่มเหล่าขาว และแขกที่เป็นเพื่อนเจ้าภาพที่สนิทโดยเฉพาะคนที่มาจากต่างพื้นที่มักจะดื่มเหล่าสี ดังนั้นเจ้าภาพจะมีการเตรียมเหล่าหลายๆชนิดไว้เลี้ยงแขก โดยจะเก็บไว้ในห้อง ที่มีเฉพาะญาติสนิทหรือคนที่ได้รับมอบหมาย เป็นคนนำมาเลี้ยง การทำเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันการขโมยเหล่า และเพื่อประหยัด และเลี้ยงแขกตรงตามประเภทแขกมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการวิธีการเลี้ยงเหล่าในงาน

ตารางที่ 23 งานบุญที่จัดมีการเลี้ยงเหล่า

งานบุญที่จัดมีการเลี้ยงเหล่า	จำนวน	ร้อยละ
จัดงานบุญไม่เลี้ยงเหล่า	37	14.18
จัดงานบุญเลี้ยงเหล่า	224	85.82
รวม	261	100.00

งานบุญที่จัดมีการเลี้ยงเหล่าพบว่าร้อยละ 85.82 มีการเลี้ยงเหล่า ร้อยละ 14.18 ไม่มีการเลี้ยงเหล่า ซึ่งงานบุญที่ไม่เลี้ยงเหล่าส่วนใหญ่เป็นงานที่จัดเล็กๆ จากการสอบถามเจ้าภาพบางงานที่ไม่เลี้ยงเหล่า พบว่าเหตุที่ไม่เลี้ยงเหล่าเพราะตนเองก็ไม่ดื่มเหล่า และเป็นการจัดงานทำบุญบ้านเป็นงานที่จัดเล็กๆ ไม่มีการเชิญแขกมากมาย บอกแต่เพื่อนบ้านใกล้ชิด เพื่อมาร่วมทำบุญตักบาตร และที่สำคัญก็มีเงินที่จัดงานไม่มาก หากเลี้ยงเหล่าก็จะเป็นการหมดค่าใช้จ่ายมากขึ้น แต่จากการสอบถามบางงานก็มีบ้างที่เจ้าภาพไม่เลี้ยงแต่แขกมาขอเหล่าดื่ม ส่วนใหญ่คือเวลาเตรียมงาน ซึ่งเจ้าภาพก็จะซื้อให้ดื่ม แต่ก็ได้ไม่นำมาเลี้ยงในที่มาช่วยงานทั่วไป และเมื่อสอบถามว่าไม่กลัวคนอื่นว่าหรือที่ไม่เลี้ยงเหล่า ก็มักได้คำตอบว่า ก็กลัวบ้าง แต่ทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญ หลังจากจัดงานไม่เลี้ยงเหล่าแล้วก็ไม่เคยมีใครมาต่อว่า หรือไม่มีใครมาเล่าในทางเสียหายให้ฟัง ชาวบ้านที่พบก็มีแต่คนเห็นดีด้วย จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่าคนที่ไม่เลี้ยงเหล่ามีเหตุผลหลักๆคือ เห็นว่าการเลี้ยงเหล่าไม่ได้มีประโยชน์ต่อคนและต่องาน และเหตุผลข้อจำกัดของค่าใช้จ่ายและขนาดของการจัดงาน โดยมีปัจจัยเอื้อที่ตนเองไม่ดื่มเหล่าเป็นทุนเดิม และผลกระทบที่เกิดขึ้นมักเกิดในเชิงบวก ซึ่งจะเป็นตัวเสริมให้คนที่เริ่มจัดงานไม่เลี้ยงเหล่ากล้าที่จะจัดงานครั้งต่อไปโดยไม่เลี้ยงเหล่า

ตารางที่ 24 เหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดในงาน

เหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดในงาน	จำนวน	ร้อยละ
เหล้าสี	27	12.05
เหล้าขาว	99	44.20
เบียร์	98	43.75
รวม	224	100.00

บ้านที่จัดงานที่มีการเลี้ยงเหล้าจำนวน 224 งาน โดยเหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดในงานพบว่า ร้อยละ 44.20 เป็นเหล้าขาว ร้อยละ 43.75 เป็นเบียร์ และร้อยละ 12.05 เป็นเหล้าสี จากการสอบถามเพิ่มเติมถึงเหตุผลของการเลี้ยงเหล้าขาวมากพอๆ กับเบียร์ ได้ความว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เคยดื่มเหล้าขาวมาก่อน โดยเริ่มจากเหล้าที่ลงมือทำสาโทแล้วนำสาโทมากลั่นเป็นเหล้าโรง ซึ่งจะได้เหล้าที่มีขนาดแอลกอฮอล์ประมาณ 40 ดีกรี นับว่าเป็นเหล้าที่มีแอลกอฮอล์ค่อนข้างมาก ส่วนเบียร์นั้นได้ถูกนำเข้ามาในชุมชนทีหลัง ซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์ที่น้อยกว่าคือประมาณ 15 ดีกรี ทำให้ชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ชายจะดื่มเหล้าขาว ที่น่าสังเกตจากการให้ความหมายของชาวบ้านคือ ยอดคนดื่มเบียร์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง และคาดว่าในอนาคตไม่เกิน 5 ปี ยอดการดื่มเบียร์จะมากกว่าเหล้า ซึ่งเป็นการคาดการณ์ของชาวบ้านที่สังเกตจากการเลี้ยงเหล้าในงานที่จัดในหมู่บ้าน

ตารางที่ 25 เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงาน

เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
กลัวเพื่อนบ้านจะว่าเลี้ยงไม่ดี	201	30.64
เพื่อนบ้านพาทำมาอย่างนี้	224	34.15
เพื่อนมีแต่คนดื่มเหล้า	134	20.43
ลูกๆบอกว่าให้เลี้ยงเหล้า	55	8.38
อื่นๆ	42	6.40
รวม	656	100.00

เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงานพบว่าร้อยละ 34.15 เพื่อนบ้านพาทำมาอย่างนี้ ร้อยละ 30.64 กลัวเพื่อนบ้านจะว่าเลี้ยงไม่ดี ร้อยละ 20.43 เพื่อนมีแต่คนดื่มเหล้า ร้อยละ 8.38 ลูกๆบอกว่าให้เลี้ยงเหล้า และร้อยละ 6.40 มีเหตุผลอื่นๆ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าเหตุผลของชาวบ้านที่ให้ความสำคัญจำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า เป็นมิติทางสังคม ที่ให้ความสำคัญเชิงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ ซึ่งสอดคล้องจากการสอบถามเชิงลึก ถึงว่าหากจะเลิกเลี้ยงเหล้าในงาน

ได้หรือไม่ คำตอบเฉพาะหน้าของการสนทนาเกือบทุกคนบอกว่าไม่ได้ ซึ่งวิธีคิดดังกล่าวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากการเลี้ยงเหล้าในงานไปสู่การไม่เลี้ยงเหล้าในงาน

ตารางที่ 26 การซื้อเหล้าเพื่อจัดงาน

การซื้อเหล้าเพื่อจัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
หาซื้อเองที่ร้านค้า	51	22.77
ติดต่อร้านค้าให้มาส่ง	160	71.43
แยกนำเหล้าเข้ามาดื่มในงาน	8	3.57
อื่นๆ	5	2.23
รวม	224	100.00

การซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงานพบว่า ร้อยละ 71.43 ติดต่อร้านค้าให้มาส่ง ร้อยละ 22.77 หาซื้อเองที่ร้านค้า ร้อยละ 3.57 แยกนำเหล้าเข้ามาดื่มในงาน ร้อยละ 2.23 อื่นๆ จากการสอบถามชาวบ้านว่าปัจจุบันมีคนทำเหล้าดื่มเองมีหรือไม่ ชาวบ้านบอกว่าไม่มีคนทำเพราะทางการไม่อนุญาตให้ทำ ซึ่งแต่เดิมเคยอนุญาตเวลาจัดงานให้ทำสาโทเลี้ยงแขกได้ แต่ปัจจุบันต้องทำตามกฎหมายกำหนด และในชุมชนไม่มีการรวมตัวที่ตั้งโรงงานผลิตเหล้าของตนเอง แม้ว่าช่วงปี 2542-2546 จะมีการรณรงค์ภายใต้แนวคิดภูมิปัญญาเหล้าพื้นบ้านก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถขยายตัวได้ ในทางกลับกันก็ปิดตัวลง แต่ชาวบ้านหลายคน ซึ่งจากการสอบถามในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจพบว่าชาวบ้านไม่น้อยกว่าหมู่บ้านละ 4-5 คนที่สามารถผลิตเหล้าดื่มได้ ทั้งในรูปสาโท เหล้ากลั่น และไวน์ผลไม้ เป็นต้น รูปแบบการจัดการเหล้าโดยสมบูรณ์โดยร้านค้าคนกลางได้เริ่มมาเมื่อ 10 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันทุกครัวเรือนได้ทราบระบบนี้เป็นอย่างดี โดยผ่านการเรียนรู้จากการจัดงานของครัวเรือนในหมู่บ้านในทุกๆปี ทำให้เหล้าเข้าสู่งานเลี้ยงในชุมชนเป็นเรื่องง่าย สะดวก และเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และเป็นระบบเดียวของงานที่พูดเรื่องเงินทีหลัง กล่าวคือไม่มีการถามหรือตรวจสอบเครดิตว่าเจ้าภาพมีเงินจ่ายหรือไม่ ไม่เคยจำกัดวงเงิน และปริมาณของเหล้า และสินค้าเปลี่ยน คน เพิ่มจำนวน ได้โดยง่าย จะเก็บเงินเมื่อเสร็จงาน เพราะไม่เคยมีกรณีโกงค่าเหล้า ทำให้เหล้าและค่าเหล้าจึงไม่ใช่เรื่องที่ต้องมาขบคิดเวลาจัดงาน และเจ้าภาพก็คิดว่าจะนำเงินที่แขกช่วยงานมาจ่าย และเงินที่ใช้จ่ายทั้งงานเจ้าภาพได้มีแหล่งเงินไว้แล้ว ไม่ว่าจะรูปแบบของการกู้ยืม หรือรายได้จากการขายผลผลิต หรือการเก็บออม แต่ปัญหาอยู่ที่หลังเสร็จสิ้นการจัดงาน ซึ่งจะเห็นได้จากภาพรวมของปัญหาปรากฏเห็นได้ชัด ที่ได้จากการสอบถามเจ้าภาพโดยส่วนใหญ่มักบอกว่าหลังจัดงานต้องมีภาระหนี้สิน เพราะรายได้ที่ได้จากแขกที่ให้เงินเพื่อช่วยงานมักจะได้เป็นเงินที่น้อยกว่ารายจ่ายที่เกิดขึ้นจริง

3.2 พฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน

พฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานต่างๆในชุมชน โดยได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่ดื่มเหล้าในงาน สมาชิกครัวเรือนและหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน และการแสดงออกหรือผลกระทบจากการดื่มเหล้าในงาน เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 27 กลุ่มคนดื่มเหล้าในงานมากที่สุด

ดื่มมากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
คนแก่	34	14.41
ผู้ใหญ่ชาย	155	65.68
ผู้ใหญ่หญิง	42	17.8
เด็ก	5	2.12
รวม	236	100.00

กลุ่มคนดื่มเหล้าในงานมากที่สุดพบว่าร้อยละ 65.68 เป็นกลุ่มผู้ใหญ่เพศชายที่มีอายุระหว่าง 25-50 ปี ร้อยละ 17.8 เป็นกลุ่มผู้ใหญ่เพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-50 ปี ร้อยละ 14.41 เป็นกลุ่มคนแก่ที่มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป และร้อยละ 2.12 เป็นกลุ่มเด็กที่มีอายุระหว่าง 1-24 ปี และจากการสังเกตการดื่มเหล้าในงานพบว่าคนแก่มักจะดื่มไม่มาก ซึ่งจะดื่มตามที่เจ้าภาพจัดวางไว้บนโต๊ะอาหารสำหรับผู้ใหญ่เพศชายเป็นกลุ่มที่ดื่มมากที่สุด และดื่มที่โต๊ะอาหารเป็นส่วนใหญ่ และอีกส่วนหนึ่งดื่มบริเวณที่ตนเองรับผิดชอบในงาน เช่นที่เตาหุงข้าว นอกจากนี้จะพบการดื่มเหล้าจำนวนมากหากงานนั้นมีการหาวงดนตรีมาเล่นประกอบงานเลี้ยง และกลุ่มนี้จะนั่งดื่มนานที่สุด ส่วนกลุ่มผู้ใหญ่เพศหญิง จะดื่มเล็กน้อย เช่น เบียร์ 1 แก้ว และจะพบการดื่มมากที่บริเวณครัวเพราะจะมีการปรุงอาหารและบริการเสิร์ฟอาหารเวลาเลี้ยงแขก ซึ่งเป็นช่วงที่ยาวนาน ส่วนกลุ่มเด็กมักไม่ค่อยดื่มในงาน ถ้าเป็นกลุ่มวัยรุ่นมักจะหลีกเลี่ยงไปดื่มกับเพื่อนๆที่บ้าน ใกล้เคียงกับบ้านที่จัดงาน หรือบริเวณนอกงานเลี้ยง เป็นต้น

ตารางที่ 28 ปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า

ปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า	จำนวน	ร้อยละ
มีปัญหา	12	4.60
ไม่มีปัญหา	249	95.40
รวม	261	100.00

ปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้าพบว่าร้อยละ 4.60 ของงานที่จัด มีปัญหาจากคนที่ดื่มเหล้า ร้อยละ 95.40 ของงานที่จัด ไม่มีปัญหาจากคนที่ดื่มเหล้า ซึ่งคำตอบที่ได้จากการถามนี้ส่วนใหญ่ให้คำตอบตามที่ตนเองสามารถสัมผัสได้ แต่ขาดข้อมูลในเชิงลึกเช่น เมื่อดื่มเหล้าแล้วเวลากลับถึงบ้านส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวหรือไม่

ตารางที่ 29 ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า

ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้า	จำนวน	ร้อยละ
การทะเลาะวิวาทในงาน	9	75.00
อุบัติเหตุจากการดื่มเหล้า	3	25.00
รวม	12	100.00

ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้าพบว่า ร้อยละ 75.00 ปัญหาจากการทะเลาะวิวาทในงาน ร้อยละ 25.00 ปัญหาจากอุบัติเหตุจากการดื่มเหล้า ปัญหาการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่เกิดจากวัยรุ่น แต่มีสภาพไม่รุนแรงมาก ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลเชิงลึกทราบว่าส่วนใหญ่ในหมู่บ้านที่พบปัญหาการทะเลาะวิวาทมักมาจากกลุ่มวัยรุ่นต่างหมู่บ้านที่เคยมีปัญหาทะเลาะกันมาก่อน และเวลามีงานก็มักจะเป็นเวลาที่ต่างฝ่ายต่างจ้องที่จะแค้นกัน ซึ่งปัจจุบันในหมู่บ้านที่ทำการสำรวจชาวบ้านได้มีการอบรมชาวบ้านเพื่อเป็นตำรวจบ้าน โดยได้รับการสนับสนุนจากตำรวจ ซึ่งชาวบ้านบอกว่าทำให้ระดับความรุนแรงของปัญหาการทะเลาะกันในงานลดลงไปมาก ส่วนอุบัติเหตุส่วนใหญ่มาจากคนเมาแล้วขับรถ โดยเฉพาะรถมอเตอร์ไซด์

ตารางที่ 30 ความเห็นในเลี้ยงเหล้าในการจัดงานครั้งต่อไป

การจัดงานครั้งต่อไป	จำนวน	ร้อยละ
จะเลี้ยงเหล้า	90	34.48
จะไม่เลี้ยงเหล้า	171	65.52
รวม	261	100.00

ความเห็นในเลี้ยงเหล้าในการจัดงานครั้งต่อไปพบว่าร้อยละ 65.52 จะไม่เลี้ยงเหล้า ร้อยละ 34.48 จะเลี้ยงเหล้า ซึ่งเมื่อถามว่าทำไมจึงจะเลี้ยง ส่วนใหญ่จะบอกว่่าก็เขาพาทำมาอย่างนี้

ตารางที่ 31 ความเห็นงานบุญที่จัดที่ต้องเลี้ยงเหล้า

งานบุญที่จัดที่ต้องเลี้ยงเหล้า	จำนวน	ร้อยละ
งานบวช	152	18.51
งานฉลองตำแหน่ง	196	23.87
งานแต่งงาน	213	25.94
งานขึ้นบ้านใหม่	88	10.72
งานศพ	112	13.64
งานทำบุญถวายสังฆทาน	32	3.90
งานอื่นๆ	28	3.41
รวม	821	100.00

ความเห็นเกี่ยวกับประเภทงานบุญที่จัดที่ต้องเลี้ยงเหล้าพบว่า ร้อยละ 25.94 เห็นว่าเป็นงานแต่งงาน ร้อยละ 23.87 เห็นว่าเป็นงานฉลองตำแหน่ง ร้อยละ 18.51 เห็นว่าเป็นงานบวช ร้อยละ 13.64 เห็นว่าเป็นงานศพ ร้อยละ 10.72 เห็นว่าเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ ร้อยละ 3.90 เห็นว่าเป็นงานทำบุญถวายสังฆทาน และร้อยละ 3.41 เห็นว่าเป็นงานอื่นๆ

จากเวทีระดมความคิดสอบถามเชิงลึกถึงเหตุผลของการเลี้ยงเหล้าในงานต่างๆ จำนวน 21 ชุมชน พบว่าเหตุที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงาน เช่นงานแต่งงานเพราะเป็นงานรื่นเริง และต้องรับแขกที่มาจากต่างหมู่บ้านที่เป็นญาติฝ่ายชาย หากไม่เลี้ยงเกรงว่าญาติฝ่ายเจ้าบ่าวจะว่าต้อนรับไม่ดี งานฉลองตำแหน่งเพราะเป็นงานรื่นเริง และจุดประสงค์ของเจ้าภาพก็ต้องการเลี้ยงโดยการดื่มกิน งานบวชส่วนใหญ่จะบอกว่าเพื่อเลี้ยงเพื่อนๆ ลูกชาย หรือเพื่อนคนที่จะบวช และชาวบ้านถือว่างานบวชเป็นงานสำคัญที่สุดของเจ้าภาพ ดังนั้นต้องจัดงานให้ยิ่งใหญ่ สมเกียรติ และนั่นหมายถึงการเลี้ยงเหล้าด้วย ส่วนงานศพส่วนใหญ่เห็นว่าการดื่มเหล้าเฝ้าศพสำคัญมาก และกลัวว่าจะไม่มีคนเฝ้าศพ เมื่อเวลามีคนตาย และจะยิ่งทำให้เจ้าภาพหงามมากขึ้น

ตารางที่ 32 ความเห็นงานบุญที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า

งานบุญที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้า	จำนวน	ร้อยละ
งานบวช	84	12.43
งานฉลอง	34	5.03
งานแต่งงาน	47	6.95
งานขึ้นบ้านใหม่	126	18.64
งานศพ	136	20.12
งานทำบุญถวายสังฆทาน	224	33.14
งานอื่นๆ	25	3.70
รวม	676	100.00

ความเห็นงานบุญที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าพบว่า ร้อยละ 33.14 เห็นว่าเป็นงานทำบุญถวายสังฆทาน ร้อยละ 20.12 เห็นว่าเป็นงานศพ ร้อยละ 18.64 เห็นว่าเป็นงานขึ้นบ้านใหม่ ร้อยละ 12.43 เห็นว่าเป็นงานบวช ร้อยละ 6.95 เห็นว่าเป็นงานแต่งงาน ร้อยละ 5.03 เห็นว่าเป็นงานฉลอง และร้อยละ 3.70 เห็นว่าเป็นงานอื่นๆ

จากเวทีระดมความคิดเห็นสอบถามเชิงลึกถึงเหตุผลของการไม่เลี้ยงเหล้าในงานต่างๆ จำนวน 21 ชุมชน พบว่าเหตุที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าในงาน เช่นงานทำบุญต่างๆ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่พูดตรงกันว่าในพื้นที่มีการณรงค์ไม่ดื่มเหล้าในวัด และทำให้ชาวบ้านเห็นว่างานทำบุญก็ไม่มีควรเลี้ยงเหล้า โดยเฉพาะในวัด ชาวบ้านไม่มีการเลี้ยงหรือดื่มเหล้าในวัดกันอยู่แล้ว และส่วนมุมมองตรงข้ามในงานศพที่เห็นว่าไม่ควรเลี้ยงเหล้าโดยชาวบ้านที่เข้าร่วมเวทีให้ความเห็นว่าเพราะงานศพเป็นงานที่เจ้าภาพไม่ทันตั้งตัว ไม่มีการเตรียมเก็บเงินเพื่อการจัดงาน และมีความเศร้าโศกเสียใจ ดังนั้นไม่ควรไปทักตมหรือซ้ำเติมเจ้าภาพอีก และบางคนเห็นว่าถือเป็นการทำบุญครั้งสุดท้ายให้กับผู้ตาย ส่วนงานขึ้นบ้านใหม่ชาวบ้านให้เหตุผลว่าไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าเพราะว่าถือเป็นการเริ่มต้นดังนั้นเมื่อเริ่มต้นก็ควรเริ่มต้นแต่สิ่งดีๆ ส่วนงานบวชสำหรับมุมมองของชาวบ้านที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าเพราะงานบวชถือเป็นการบุญที่ยิ่งใหญ่สำหรับเจ้าภาพและคนในชุมชน ดังนั้นควรทำให้บุญบริสุทธิ์ เพื่อที่จะได้เกาะชายผ้าเหลืองของพระที่บวชขึ้นสวรรค์

จากการที่ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนทั้ง 2 มุมมอง และค้นพบมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมุมมองดังกล่าวสามารถนำกลับเข้าสู่ชุมชนเพื่อการตัดสินใจของชุมชนในการพิจารณาผลดีผลเสียของการเลี้ยงเหล้าในงานต่างๆ และเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าหมู่บ้านของตนจะเลือกที่จะกำหนดหรือรณรงค์งานบุญปลอดเหล้าอย่างไรต่อไป

ตารางที่ 33 การค้ำเหล่าของสมาชิกครัวเรือนที่จัดงาน

การค้ำเหล่าของสมาชิกครัวเรือนที่จัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีคนค้ำเหล่า	63	24.14
มีคนค้ำเหล่า	198	75.86
รวม	261	100.00

การค้ำเหล่าของสมาชิกครัวเรือนที่จัดงานพบว่าร้อยละ 75.86 มีคนค้ำเหล่า ร้อยละ 24.14 ไม่มีคนค้ำเหล่า ซึ่งจากการสอบถามเชิงลึกพบว่าคนที่ค้ำส่วนใหญ่เป็นผู้ชายวัยรุ่นที่จบการศึกษาแล้ว และวัยผู้ใหญ่

ตารางที่ 34 ครัวเรือนที่จัดงานมีสมาชิกในครัวเรือนที่ค้ำเหล่า

ครัวเรือนที่จัดงานมีสมาชิกในครัวเรือนที่ค้ำเหล่า	จำนวน	ร้อยละ
มีค้ำ 1 คน	136	68.69
มีค้ำ 2 คน	52	26.26
มีค้ำ 3 คน	8	4.04
มีค้ำ 4 คน	2	1.01
รวม	198	100.00

ครัวเรือนที่จัดงานมีสมาชิกในครัวเรือนที่ค้ำเหล่าร้อยละ 68.69 มีค้ำ 1 คน ร้อยละ 26.26 มีค้ำ 2 คน ร้อยละ 4.04 มีค้ำ 3 คน และร้อยละ 1.01 มีค้ำ 4 คน เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่มีสมาชิกครอบครัวที่อาศัยอยู่ปัจจุบันเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คน ซึ่งเท่ากับว่าอย่างน้อยร้อยละ 30 ของสมาชิกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ณ ปัจจุบันค้ำเหล่า ซึ่งจากการสอบถามเชิงลึกพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และจากการสังเกตการค้ำเหล่าส่วนใหญ่จะซื้อที่ร้านค้าในหมู่บ้าน โดยใส่ขวดเครื่องค้ำเหล่าที่ชาวบ้านเรียกว่า “กระทิงแดงเปิดฝา” ซึ่งหมายถึงการซื้อเหล่าโดยใส่ขวดกระทิงแดง แล้วยกค้ำ ซึ่งมักจะค้ำหลังเลิกงานและค้ำคนเดียว โดยซื้อแล้วเดินค้ำจากร้านค้ากลับบ้าน

ตารางที่ 35 เหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่ม

เหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
เหล้าสี	15	7.58
เหล้าขาว	58	29.29
เบียร์	125	63.13
รวม	198	100.00

เหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่มพบว่าร้อยละ 63.13 ดื่มเบียร์ ร้อยละ 29.29 ดื่มเหล้าขาว ร้อยละ 7.58 ดื่มเหล้าสี

ตารางที่ 36 ค่าเหล้าสีที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน

ค่าเหล้าสีที่คนสมาชิกครอบครัวดื่มต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
20 บาทต่อวัน	4	26.67
25 บาทต่อวัน	2	13.33
30 บาทต่อวัน	3	20.00
50 บาทต่อวัน	3	20.00
100 บาทต่อวัน	1	6.67
200 บาทต่อวัน	1	6.67
250 บาทต่อวัน	1	6.67
รวม	15	100.00

ค่าเหล้าสีที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวันร้อยละ 26.67 จ่ายเป็นเงิน 20 บาทต่อวัน ร้อยละ 20.00 จ่ายเป็นเงิน 30 บาทต่อวัน ร้อยละ 20.00 จ่ายเป็นเงิน 50 บาทต่อวัน ร้อยละ 13.33 จ่ายเป็นเงิน 25 บาทต่อวัน ร้อยละ 6.67 จ่ายเป็นเงิน 100 บาทต่อวัน ร้อยละ 6.67 จ่ายเป็นเงิน 200 บาทต่อวัน และ ร้อยละ 6.67 จ่ายเป็นเงิน 250 บาทต่อวัน

ตารางที่ 37 ค่าเหล่าขาวที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน

ค่าเหล่าขาวที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
5 บาทต่อวัน	1	1.72
10 บาทต่อวัน	21	36.21
15 บาทต่อวัน	4	6.90
20 บาทต่อวัน	16	27.59
25 บาทต่อวัน	6	10.34
30 บาทต่อวัน	4	6.90
35 บาทต่อวัน	2	3.45
40 บาทต่อวัน	3	5.17
50 บาทต่อวัน	1	1.72
รวม	58	100.00

ค่าเหล่าขาวที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวันพบว่าร้อยละ 1.72 จ่ายเป็นเงิน 5 บาทต่อวัน ร้อยละ 36.21 จ่ายเป็นเงิน 10 บาทต่อวัน ร้อยละ 27.59 จ่ายเป็นเงิน 20 บาทต่อวัน ร้อยละ 10.34 จ่ายเป็นเงิน 25 บาทต่อวัน ร้อยละ 6.90 จ่ายเป็นเงิน 30 บาทต่อวัน ร้อยละ 6.90 จ่ายเป็นเงิน 15 บาทต่อวัน ร้อยละ 5.17 จ่ายเป็นเงิน 40 บาทต่อวัน ร้อยละ 3.45 จ่ายเป็นเงิน 35 บาทต่อวัน และร้อยละ 1.72 จ่ายเป็นเงิน 50 บาทต่อวัน

ตารางที่ 38 ค่าเบียร์ที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน

ค่าเบียร์ที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
10 บาทต่อวัน	3	2.40
20 บาทต่อวัน	16	12.80
25 บาทต่อวัน	51	40.80
30 บาทต่อวัน	30	24.00
35 บาทต่อวัน	8	6.40
40 บาทต่อวัน	4	3.20
45 บาทต่อวัน	2	1.60
50 บาทต่อวัน	4	3.20

ค่าเบียร์ที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
100 บาทต่อวัน	4	3.20
135 บาทต่อวัน	1	0.80
150 บาทต่อวัน	2	1.60
รวม	125	100.00

ค่าเบียร์ที่สมาชิกในครอบครัวดื่มต่อวันพบว่าร้อยละ 40.80 จ่ายเป็นเงิน 25 บาทต่อวัน ร้อยละ 24.00 จ่ายเป็นเงิน 30 บาทต่อวัน ร้อยละ 12.80 จ่ายเป็นเงิน 20 บาทต่อวัน ร้อยละ 6.40 จ่ายเป็นเงิน 35 บาทต่อวัน ร้อยละ 3.20 จ่ายเป็นเงิน 40 บาทต่อวัน ร้อยละ 3.20 จ่ายเป็นเงิน 50 บาทต่อวัน ร้อยละ 3.20 จ่ายเป็นเงิน 100 บาทต่อวัน ร้อยละ 2.40 จ่ายเป็นเงิน 10 บาทต่อวัน ร้อยละ 1.60 จ่ายเป็นเงิน 45 บาทต่อวัน ร้อยละ 1.60 จ่ายเป็นเงิน 150 บาทต่อวัน และร้อยละ 0.80 จ่ายเป็นเงิน 135 บาทต่อวัน

ตารางที่ 39 การดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน

การดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ดื่มเหล้า	90	34.48
ดื่มเหล้า	171	65.52
รวม	261	100.00

การดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงานพบว่าร้อยละ 65.52 ดื่มเหล้า ร้อยละ 34.48 ไม่ดื่มเหล้า

จากการสอบถามข้อมูลเชิงลึกบ้านที่จัดงานและมีหัวหน้าครัวเรือนดื่มเหล้า พบว่าส่วนใหญ่เพื่อนๆ กับหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงานมักเป็นคนดื่มเหล้า และเวลาเพื่อนๆ มาช่วยงานก็จะต้องเลี้ยงเหล้า และหัวหน้าครัวเรือนที่ดื่มเหล้าและจัดงาน จะบอกว่าหากจัดงานก็ต้องเลี้ยงเหล้า เพราะเพื่อนๆ ที่จัดงานก็เลี้ยงทุกคน หากคนไม่เลี้ยงเหล้าจะทำให้ไม่มีเพื่อนหรือเพื่อนจะว่าไม่รักเพื่อน อย่างไรก็ตามจากการสังเกต พฤติกรรมการดื่มเหล้าของหัวหน้าครัวเรือนขณะจัดงานพบว่าส่วนใหญ่จะดื่มไม่มาก และดื่มเมื่อแขกที่มาช่วยงานยกให้ดื่ม ส่วนใหญ่จะดื่มหลังเสร็จงานมากกว่า โดยดื่มร่วมกับเพื่อนบ้านที่มาช่วยเก็บสถานที่หรือเก็บข้าวของส่งวัด

ตารางที่ 40 ชนิดของเหล่าที่หัวหน้าครอบครัวดื่ม

ชนิดของเหล่าที่หัวหน้าครอบครัวดื่ม	จำนวน	ร้อยละ
เหล้าสี	11	6.43
เหล้าขาว	54	31.58
เบียร์	106	61.99
รวม	171	100.00

ชนิดของเหล่าที่หัวหน้าครอบครัวดื่มพบว่าร้อยละ 61.99 ดื่มเบียร์ ร้อยละ 31.58 ดื่มเหล้าขาว และร้อยละ 6.43 ดื่มเหล้าสี

จากการสังเกตพฤติกรรมการดื่มเหล้าในงานบุญที่จัดในชุมชนมีข้อค้นพบดังนี้

ช่วงเวลาชุงงาน ถือเป็นช่วงของการเริ่มต้นดื่มเหล้าในแต่ละงาน เพราะการชุงงานก็คือการเตรียมงาน โดยมีเพื่อนบ้าน และญาติมาช่วยในการจัดเตรียมสถานที่จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เมื่อมีคนมาช่วยก็ขาดไม่ได้ในการที่เจ้าภาพจะนำเหล้ามาเลี้ยง โดยเหล้าที่มาเลี้ยงก่อนเริ่มงานส่วนใหญ่จะเป็นเหล้าขาว หรือเหล้า 40 ดีกรี นั่นเอง โดยการดื่มนั้นเจ้าภาพจะซื้อมาไว้และนำมาให้ตั้งแต่เริ่มงาน โดยเจ้าภาพจะรู้ว่าใครบ้างที่ดื่มเหล้า และใครดื่มเหล้าชนิดไหน แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ดื่มได้ทั้งเหล้าขาวและเบียร์ ช่วงเตรียมงานส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายวัยประมาณ 35-45 ปี ระหว่างการทำงานนั้นจะไม่ดื่มกันมาก แต่จะตั้งวงในตอนเย็น หลังจากเตรียมสถานที่เสร็จ เช่น ตั้งเต็นท์ ตั้งโต๊ะ จัดสถานที่เสร็จ โดยจะนั่งคุยกันในเรื่องต่างๆ ไปเกี่ยวกับการจัดงานระหว่างเจ้าภาพและคนที่มาช่วยจัดสถานที่ อย่างไรก็ตามการดื่มเหล้าวันก่อนเริ่มงานนั้นมักจะดื่มไม่มาก ส่วนใหญ่ 5-6 คน ดื่มประมาณ 1 ขวด พอหมดขวดก็แยกย้ายกันกลับบ้าน ในแต่ละหมู่บ้านก็จะมีคนที่ดื่มจัดอยู่ 1-2 คน โดยคนที่ดื่มเหล้ามาก มักไม่ได้ช่วยแรงงาน แต่จะเป็นคน “แพ่ง” หรือคอยบริการรินเหล้าให้คนอื่นดื่ม แต่ขณะที่ให้คนอื่นตนเองก็ดื่มไปพร้อมๆกัน โดยคนกลุ่มนี้มักมาตั้งแต่เริ่มงาน และดื่มเหล้าจนเมาทุกวัน บางคนถึงกับนอนที่บ้านงานหรือบ้านเจ้าภาพเพราะกลับบ้านไม่ได้

ช่วงวันจัดงาน วันจัดงานถือเป็นวันดื่มและกิน เพราะจุดประสงค์ของแขกที่มาในงานก็เพื่อมาช่วยงาน โดยการช่วยงานในอดีตมักช่วยโดยแรงงานและข้าวของ เช่น พริก ผัก พัก แพ่ง ฯลฯ แต่ปัจจุบันก็ช่วยเป็นเงิน เจ้าภาพตอบแทนโดยการจัดอาหารเพื่อเลี้ยงต้อนรับ

การดื่มเหล้าที่โต๊ะอาหาร เมื่อเข้าไปในแต่ละงาน ไม่ว่าจะจัดเลี้ยงด้วยโต๊ะจีนหรือโต๊ะไทย สิ่งที่สามารถพบเห็นได้เกือบทุกงานก็คือขวดเบียร์ 2 ขวด น้ำอัดลมขนาด 1.5 ลิตร

จำนวน 2 ขวด และน้ำดื่ม 2 ขวด โดยแขกที่มาช่วยงานมักมากับเพื่อนๆ 3-4 คน และมาสมทบในงาน เมื่อนั่งโต๊ะก็มักจะมียาอาหารว่างมาให้ หากเป็นโต๊ะไทยก็จะยกมาพร้อมๆ กันเลยทีเดียว การดื่มเหล้าที่โต๊ะอาหารที่พบได้ทั่วไปมักเริ่มจากผู้ใหญ่เพศชาย เป็นคนเริ่ม และรินให้เพื่อนๆ รอบโต๊ะ และจำนวนที่ดื่มที่พบเห็นในงานสอดคล้องกับข้อมูลที่สำรวจก็คือ คนที่ดื่มมากรองลงมาคือผู้ใหญ่เพศหญิง คนแก่และเด็กตามลำดับ เด็กจะดื่มที่โต๊ะงานเล็กน้อยมาก ที่พบมักเป็นกลุ่มเยาวชน เพื่อนๆ เจ้าของงาน และยิ่งถ้าเป็นงานบวชและงานแต่งงาน ก็จะพบกลุ่มวัยรุ่นดื่มจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นงานศพมักจะพบผู้ใหญ่เพศชายและคนแก่ดื่มจำนวนมาก การดื่มเหล้าที่โต๊ะส่วนใหญ่จะดื่มเท่าที่เจ้าภาพจัดตั้งไว้ให้ แต่จะมีกลุ่มนักดื่ม ในแต่ละงานก็มีประมาณ 4-5 โต๊ะ ที่ร้องขอเหล้าหรือเบียร์เพิ่ม และจำนวนคนที่ดื่มและการร้องขอก็จะเพิ่มขึ้นหากงานนั้นมีมหรสพ เช่น เพลงโคราช มีการแสดง เช่น นักร้อง วงดนตรี เป็นต้น โดยการดื่ม กินและชมการแสดงไปพร้อมๆ กัน

การดื่มที่หน้างาน ในที่นี้หมายถึงดื่มยังสถานที่ที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ เช่น ที่ครัว ที่หุงข้าวเตากระทะ ที่เครื่องขยายเสียง ที่โรงมหรสพหรือดนตรี หรือการแสดงต่างๆ ซึ่งแต่ละคนแต่ละฝ่ายต่างก็มีความรับผิดชอบของตนเอง โดยเฉพาะช่วงเวลาที่มียานกินเลี้ยง ซึ่งเจ้าภาพก็จะให้คนหาอาหาร เครื่องดื่มและเหล้าไปให้กลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งไม่มีเวลาหรือไม่สามารถมานั่งโต๊ะร่วมวงกับแขกทุกๆ ไปได้ ในแต่ละจุดการดื่มเหล้าก็แตกต่างกันไปตามกลุ่มคน เช่น

กลุ่มแม่ครัว คือคนที่ปรุงอาหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงวัยประมาณ 30-50 ปี จำนวนประมาณ 5-10 คน ซึ่งรวมถึงมือเขียนหรือคนที่คอยช่วยในการเตรียมเครื่องปรุงให้กับแม่ครัวหลักด้วย คนกลุ่มนี้เกือบทุกคนจะดื่มเบียร์ โดยคนหนึ่งอาจดื่มมากถึง 1-2 ขวดเลยทีเดียว โดยการดื่มก็จะดื่มไปด้วยปรุงอาหารไปด้วย โดยเฉพาะมือเขียนที่คอยรินเหล้าให้ดื่มและส่วนมากก็จะดื่มมากกว่าคนปรุงอาหารโดยตรง การดื่มของกลุ่มแม่ครัวมักเกิดจากการสอนหรือแนะนำให้เพื่อนที่ไม่เคยดื่มได้ดื่ม โดยเริ่มจาก “จิบ” หรือดื่มครั้งเดียวปริมาณน้อย แล้วก็เปลี่ยนมาดื่มทีละแก้วต่อครั้ง การดื่มจนเป็นปกติในกลุ่มคนทำครัวทำให้เกิดเป็นความเคยชิน และง่ายต่อการสร้างนักดื่มหน้าใหม่ด้วย คำหวานล่อมมีทั้งพูดด้วยความอ่อนหวาน เช่น “ลองดื่มเถอะน่า นิดเดียวไม่เมาหรอก” หรือคำยกยอกกล่าวอ้างที่ดีต่อสุขภาพ เช่น “ดื่มหน่อยน้ำ ช่วยเพิ่มความดันให้คนความดันต่ำ” หรือคำประชดประชัน เช่น “ไม่ดื่มก็ออกไปไกลๆ เลยไป” เป็นต้น

กลุ่มคนหุงข้าวเตากระทะ ในหมู่บ้านในชนบททั่วไปแม้ว่าปัจจุบันจะมีหม้อข้าวไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่เหมาะสมสำหรับการหุงเพื่อคนจำนวนมากๆ แต่ก็มักจะใช้ในวัน

ก่อนหรือหลังเสร็จงาน แต่วันงาน หากไม่ได้เลี้ยงโต๊ะจีน ชาวบ้านมักหุงข้าวเองโดยใช้กระทะใบใหญ่ ซึ่งเป็นการหุงข้าวที่สืบทอดกันมายาวนาน และปัจจุบันในแต่ละหมู่บ้านก็เหลือคนที่หุงข้าวเตากระทะเป็นประมาณหมู่บ้านละ 2-3 คน แต่อย่างไรก็ตามก็มีกระบวนการเรียนรู้สืบทอดให้คนรุ่นต่อๆมา ทำให้แต่ละหมู่บ้านยังมีคนหุงข้าวเตากระทะเป็น โดยการหุงข้าวแต่ละครั้งจะมีผู้ใหญ่เพศชายวัย 40-50 ปี จำนวน 1-2 คน มาทำหน้าที่หลักในการหุง และมีชายวัยใกล้เคียงกันคอยช่วยรวมประมาณ 8-10 คน โดยคนที่คอยช่วยนอกจากจะใส่ฟืน เตรียมข้าวสาร เตรียมน้ำ ก็ยังคอยเก็บข้าวที่หุงสุกแล้วนำไปให้กับแม่ครัวหรือจุดที่คอยบริการอาหาร ในการหุงข้าวแต่ละครั้งใช้เวลาพอสมควร ช่วงที่นึ่งรอก็จะพูดคุยกันและตั้งวงดื่มเหล้าไปพร้อมๆกัน เหล้าที่ดื่มมีทั้งเบียร์และเหล้า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าเจ้าภาพจะเลี้ยงอะไร แต่ส่วนใหญ่ก็มีทั้งเหล้าขาวและเบียร์ เพราะเจ้าภาพส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับคนหุงข้าว โดยจะเลี้ยงเหล้าชนิดที่คนหุงข้าวต้องการดื่ม การดื่มแม้จะดื่มมากแต่ก็ไม่ถึงกับเมาจนเสียงาน

กลุ่มคนคุมเครื่องขยายเสียง โดยปกติเมื่อเวลามีการจัดงานเจ้าภาพจะจัดจ้างเครื่องไฟขยายเสียงโดยหมู่บ้านต่างๆไปมักมีอย่างน้อย 1 ครัวเรือนที่มีเครื่องไฟขยายเสียงไว้รับจ้างเวลาจัดงาน เพราะในแต่ละปีของแต่ละหมู่บ้านก็มีการจัดงานเกือบทุกเดือน โดยเฉพาะหลังฤดูการเก็บเกี่ยวจะเป็นช่วงที่มีการจัดงานมากที่สุด เครื่องขยายเสียงจะมาทำการติดตั้งก่อนวันงาน 1 วัน และเก็บหลังจากเสร็จงาน โดยทั่วไปมักจะมาอยู่ที่บ้านงานประมาณ 2-3 วัน ถึงแม้ว่าจะเป็นงานจ้างและมีเจ้าของเครื่องไฟเป็นผู้ดูแลแล้วก็ตาม แต่จะมีชาวบ้าน วัยรุ่น และเพื่อนเจ้าของเครื่องไฟ ซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนก็มักสนิทสนมกันอยู่แล้ว มานั่งเล่นคุยเป็นเพื่อนเจ้าของเครื่องไฟ บางคนก็ช่วยในการเดินสายไฟ คอยช่วยบริการไมโครโฟน รวมถึงการช่วยเป็นดีเจ ในการคัดเลือกเพลงให้ชาวบ้านได้ฟัง โดยเฉพาะช่วงวันชมงานในตอนเย็นหลังจากเตรียมวัสดุเพื่อใช้ในการปรุงอาหารของวันรุ่งขึ้นที่จะมีงานเลี้ยงแล้ว ก็จะมีการเปิดเพลงเพื่อการเดินรำ โดยเฉพาะเพลงลูกทุ่งจังหวะเร็ว แต่ถ้าเป็นงานบวชหรืองานแต่งงานก็จะมีวัยรุ่นมาร่วมเดินรำมากและเพลงก็จะเป็นเพลง “สตริง” หรือเพลงไทยสากลจังหวะเร็ว ซึ่งก็จะเล่นกันถึง 5-6 ทุ่ม แล้วแยกย้ายเพื่อตอนเช้าจะได้มาช่วยกันเตรียมอาหารแต่เช้าต่อไป ในกลุ่มคนที่ดูแลเครื่องไฟขยายเสียงดื่มได้ทั้งเหล้าขาว 40 ดีกรี และเบียร์ ส่วนใหญ่เจ้าภาพก็จะยกมาให้ซึ่งก็จะนั่งดื่มกันตลอดทั้งวัน แต่จะไม่ดื่มมากเป็นการดื่มทีละน้อยดื่มเรื่อยๆ และมีเพื่อนของคนคุมเครื่องไฟแวะเวียนเข้ามาถามว่าต้องการอะไรเพิ่มเติม หรือไม่ก็จัดหาเหล้า เครื่องดื่มอื่นๆมาให้

กลุ่มศิลปิน นักแสดง งานที่จัดในชุมชนปัจจุบันการละเล่นที่เป็นหนังกลางแปลงที่เจ้าภาพหามาเล่นในงาน ลดความสำคัญลงไปมากหรือแทบไม่มีในปัจจุบัน ส่วนลิเกจะพบได้ในงานบวชและงานศพ เพลงโคราชส่วนใหญ่พบได้ในงานศพที่เป็นลักษณะงานทำบุญตาม หรือทำบุญ 100 วัน² เป็นต้น และที่ยังพบคือการปรับเปลี่ยนจากเครื่องขยายเสียงเพื่อเปิดเพลงเพื่อการเดินรำ โดยมีการติดตั้งราวไฟฟ้า มีการเปิดเพลงแล้วออกมาเดินรำ รวมถึงการเปิดเสียงดนตรีเพื่อให้คนร่วมงานได้ร่วมร้อง ซึ่งเป็นเสมือนอยู่ในห้องคาราโอเกะ โดยเครื่องไฟจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์และมีเพลงประเภทคาราโอเกะไว้บริการ ซึ่งบางงานสามารถพบได้แม้ในงานศพ และที่พบมากที่สุดดวงดนตรีขนาดเล็ก ที่ผสมผสานระหว่างคอมพิวเตอร์ เครื่องดนตรี เครื่องขยายเสียงและวงดนตรีสากล โดยมีการเปิดเสียงแบบคาราโอเกะ มีนักร้องประจำวง 3-5 คน มีนักเต้นบนเวที 4-8 คน มีการยกเวทีขึ้นสูง และมีพื้นที่หน้าเวทีเพื่อให้เป็นพื้นที่เดินรำ และถัดมาก็จะเป็น โต๊ะอาหารสำหรับเลี้ยงแขก การแสดงลักษณะนี้พบได้ทุกงานที่มีการกินเลี้ยงแบบ โต๊ะจีน ประเภทงานที่พบมากคืองานบวชและงานแต่งงาน งานฉลองต่างๆ ส่วนเลี้ยงแบบโต๊ะไทย ก็พบได้เป็นจำนวนมาก แต่อาจไม่ถึงกับทุกงาน การดื่มเหล้าของกลุ่มนี้คล้ายๆกับกลุ่มเครื่องไฟขยายเสียงหรือกลุ่มอื่นๆ คือทำงานไปด้วยดื่มไปด้วย เช่น เพลงโคราชหากช่วงทำนองไหนที่ร้องได้กินใจผู้ฟัง ชาวบ้านก็จะตบรางวัลเป็นเงิน 20 บาท หรือ 100 บาท พร้อมกับยกแก้วเหล้าหรือเบียร์ให้ดื่ม แต่นักแสดงหลายคนก็หลีกเลี่ยงการดื่ม เพราะกลัวว่าเสียงจะไม่ดี การละเล่นเพลงโคราชสิ่งที่เจ้าภาพรับรู้ร่วมกันคือ เพลงจะสนุกต้องมีเหล้าให้กับคนดูเพราะคนดูเป็นตัวกระตุ้นให้หมอเพลงโคราชเล่นดีสนุกสนานมากขึ้น โดยมีรางวัลเป็นเงินเป็นสิ่งตอบแทน ดังนั้นเจ้าภาพจึงมักเลี้ยงเหล้าไม่อันสำหรับคนที่ดูเพลงโคราช ส่วนลิเก มีองค์ประกอบและใช้คนจำนวนมาก ทั้งนักดนตรี หรือหอมระนาด นักแสดง คนเตรียมเวที เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นคณะนักแสดงที่มีคนจำนวนมาก เจ้าภาพจะมีการเลี้ยงข้าวในตอนเย็น ก่อนเริ่มการแสดง และในช่วงการแสดงเริ่มขึ้นเจ้าภาพก็จะหาเครื่องดื่มมาให้ หากงานไหนไม่มีจัดเตรียมให้นักแสดงโดยเฉพาะตัวตลกและตัวโง่ ก็จะกระเช้าเพื่อร้องขอเหล้าจากเจ้าภาพ ในขณะที่การละเล่น ซึ่งก็เป็นมุขของการแสดงที่เล่นที่จริง ที่มีเหล้าเป็นพระเอก หรือเหล้ามีบทบาทหลัก นักแสดงที่ดื่มมักเป็นคนที่ไม่ค่อยได้ใช้เสียงหรือเน้นความ

² ทำบุญร้อยวัน หมายถึงเป็นการทำบุญที่ต้องการอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว ครบกำหนด 100 วัน ซึ่งการทำบุญดังกล่าวก็เพื่อจะได้ทำบุญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะครั้งที่จัดงานศพในครั้งแรกอาจทำได้ไม่สมบูรณ์ เท่าที่ญาติผู้เสียชีวิตต้องการ ส่วนญาติที่อยู่ไกลก็อาจไม่ได้มาร่วมงานในวันเผาศพ งานทำบุญ 100 วันจึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับไปแล้ว

ไพเราะ และส่วนใหญ่ก็จะดื่มไม่ถึงกับเมามาก แต่พอเล่นกันสนุกสนาน ในการแสดง ซึ่งหน้าเวทีก็จะมีชาวบ้านที่เป็นนักดื่มมาตั้งวงดื่มหน้าเวทีเช่นกัน และเดินร่ำสนุกสนานในช่วงของการร้องรำทำเพลง

ช่วงหลังเลิกงาน เก็บข้าวของส่งวัด ช่วงเวลาของการฉลอง และตอบแทน ซึ่งเป็นการฉลองความสำเร็จที่การจัดงานลุล่วงไปได้ด้วยดี และถือเป็นการตอบแทนเพื่อนบ้าน ญาติที่มาช่วยแรงงาน ตั้งแต่เริ่มงานจนกระทั่งเสร็จงาน กลุ่มคนที่คอยช่วยเจ้าภาพในช่วงเวลาหลังเสร็จงานเลี้ยงก็มักเป็นกลุ่มคนเดิมๆ ที่มาช่วยตั้งแต่วันชุมนุมงาน และในช่วงวันงานก็มักเป็นคนคอยจัดเลี้ยงผู้คน และหลังเสร็จงานก็จะเป็นคนเก็บข้าวของเครื่องใช้ ล้างทำความสะอาด เจ็ดเก็บสถานที่ต่างๆ เช่น เต็นท์ การนับถ้วยชาม และการนำส่งวัด หรือสถานที่ที่ไปยืมมา แต่ก่อนโต๊ะเลี้ยงแขกจะใช้ของโรงเรียนในหมู่บ้าน ในปัจจุบันทุกหมู่บ้านจะซื้อโต๊ะกลม เช่นเดียวกับโต๊ะจีน ถวายวัด เพื่อไว้ให้ชาวบ้านที่จะจัดงานได้หยิบยืมไปใช้ในงาน ช่วงของการเก็บข้าวของเจ้าภาพก็จะเตรียมอาหารและเครื่องดื่มรวมทั้งเหล้าเบียร์ไว้ให้ ซึ่งก็เป็นเหล้าที่เหลือจากงานเลี้ยง โดยเจ้าภาพจะซื้อเหล้ามาเพื่อสำหรับคนช่วยงานหลังเสร็จงาน หากมีเหล้าเหลือมาก ก็จะยกให้คนที่มาช่วยเก็บข้าวของเป็นขวดให้ถือกลับบ้านหลังจากดื่มกินที่บ้านงานแล้ว การดื่มเหล้าในขณะเก็บข้าวของนั้นจะดื่มไม่มาก ส่วนใหญ่จะมานั่งดื่มกันภายหลังจากที่เก็บของเสร็จแล้ว และมักนั่งดื่มต่อไม่นานนัก ส่วนใหญ่ ประมาณ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งก็เป็นการนั่งคุยเป็นเพื่อนเจ้าภาพที่หลังจากเสร็จงานซึ่งต่างก็เหน็ดเหนื่อยจากการจัดงาน

การดื่มเหล้าในงานภาพรวมหนึ่งที่สามารถพบได้ก็คือ “คนทำงานไม่ดื่ม คนดื่มไม่ทำงาน” ดังที่เรามักได้ยินเพื่อนบ้านแนะนำเจ้าภาพว่า “...ไม่ต้องหาไปให้มันกินหลายดื่อก ไม่เห็นช่วยหยิบช่วยจิบอะไรสักอย่าง...” ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านจะมีคนที่ดื่มเหล้าจัดประมาณ 3-5 คน และเรามักพบคนเหล่านี้ที่บ้านงานเจ้าภาพตั้งแต่วันก่อนเริ่มงานและหลังเสร็จงาน บางคนดื่มจนไม่กลับบ้าน แต่เจ้าภาพก็ไม่ได้ว่าอะไรถือว่ามาอยู่กันเป็นเพื่อน โดยเฉพาะในงานศพ คนกลุ่มนี้แม้ว่าจะไม่เก่งเรื่องการลงแรงช่วยจัดเก็บหรือเตรียมสถานที่ แต่คนเหล่านี้ก็จะเก่งเรื่องการบริการคนอื่น เช่น ใครดื่มเหล้าก็หาเหล้าให้ดื่มให้ดื่มน้ำหรือน้ำอัดลมก็จะนำมาให้ และมักคุยสนุกสนานไร้สาระ ซึ่งก็ช่วยให้งานครึกครื้น โดยเฉพาะในการชมการละเล่นเพลงโคราช แต่ผลกระทบต่อครอบครัวของนักดื่มก็มีไม่น้อย เช่น ชาวบ้านรายหนึ่งที่มีสามีดื่มเหล้าไม่กลับบ้านบ่นให้ฟังว่า “...จึกมันไปนอนให้หมาเลียปากที่ไหน ไม่รู้จึกเกรงใจเจ้าภาพหรืออายคนอื่นเขามั่ง..” และบางรายภรรยาหรือลูกก็มาตามให้กลับบ้านเนื่องจากเห็นว่ามาอยู่บ้านงานนานแล้วหรือเมามากแล้ว

3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตีมูลค่าในงานต่างๆในชุมชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตีมูลค่าในงานต่างๆในชุมชนจะได้พิจารณาถึงกิจกรรมของรัฐและของชุมชนที่เกี่ยวกับการรณรงค์การเลิกดื่มสุรา และดูถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆว่ามีผลต่อการตีมูลค่าของคนในการจัดงานในชุมชนหรือไม่อย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 41 การรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน

การรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
มีการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน	255	97.70
ไม่มีการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน	6	2.30
รวม	261	100.00

การรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้านพบว่าร้อยละ 97.70 มีการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน ร้อยละ 2.30 ไม่มีการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้าน

รูปแบบของการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้านที่พบคือ โครงการวัดปลอดเหล้าเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นกิจกรรมในระดับจังหวัดของจังหวัดนครราชสีมาที่มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยเน้นไม่ให้มีการนำเหล้าเข้าไปในบริเวณวัด และห้ามมีการดื่มเหล้าในวัด ส่วนการรณรงค์อื่นๆ ที่ชาวบ้านรับรู้โดยผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ คือการรณรงค์ตามเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เข้าพรรษา เป็นต้น ตลอดจนการรณรงค์เป็นระยะคือการไม่ดื่มเหล้าขณะขับขี่ยานพาหนะ เป็นต้น สื่อต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชาวบ้านรับรู้ถึงการดื่มสุราในเชิงลบ แต่ก็ยังไม่อาจนำไปสู่การเรียนรู้และปรับเปลี่ยนสู่การเลิกดื่มสุราเสียทีเดียว แต่ก็นับว่าได้ผลมากในเชิงวงกว้าง

ตารางที่ 42 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับค่าใช้จ่าย

ประเภทงาน	ค่าใช้จ่าย (บาท)						รวม
	น้อยกว่า	10,001-	50,001-	100,001-	150,001-	มากกว่า	
	10,001	50,000	100,000	150,000	200,000	200,001	
งานบวช	3	16	43	15	11	3	91
ร้อยละ	1.15	6.13	16.48	5.75	4.21	1.15	34.87
งานแต่ง	1	15	12	3	3	0	34
ร้อยละ	0.38	5.75	4.60	1.15	1.15	0.00	13.03
งานศพ	0	30	29	9	5	0	73
ร้อยละ	0.00	11.49	11.11	3.45	1.92	0.00	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	2	4	1	1	0	0	8
ร้อยละ	0.77	1.53	0.38	0.38	0.00	0.00	3.07
งานเลี้ยง	0	5	1	0	0	0	6
ร้อยละ	0.00	1.92	0.38	0.00	0.00	0.00	2.30
งานทำบุญ	4	9	3	5	0	0	21
ร้อยละ	1.53	3.45	1.15	1.92	0.00	0.00	8.05
อื่นๆ	3	17	4	4	0	0	28
ร้อยละ	1.15	6.51	1.53	1.53	0.00	0.00	10.73
รวม	13	96	93	37	19	3	261
ร้อยละ	4.98	36.78	35.63	14.18	7.28	1.15	100.00

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดงานของชุมชนส่วนใหญ่จะอยู่ประมาณ 10,000-50,000 บาท นอกจากงานบวชที่ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายประมาณ 50,000-100,000 บาท ซึ่งจากการสอบถามชาวบ้านว่าทำไมงานบวชจึงมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่างานอื่น ส่วนใหญ่บอกว่าเพราะชาวบ้านให้ความสำคัญกับงานบวชมากที่สุด และเป็นความภูมิใจของพ่อแม่ที่ได้บวชลูก และถือว่าเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจมากหากบ้านไหนได้จัดงานบวช

ตารางที่ 43 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการดื่มเหล้าของหัวหน้าครอบครัวที่จัดงาน

ประเภทงาน	หัวหน้าครัวเรือน		รวม
	ไม่ดื่มเหล้า	ดื่มเหล้า	
งานบวช	28	63	91
ร้อยละ	10.73	24.14	34.87
งานแต่ง	4	30	34
ร้อยละ	1.53	11.49	13.03
งานศพ	35	38	73
ร้อยละ	13.41	14.56	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	3	5	8
ร้อยละ	1.15	1.92	3.07
งานเลี้ยง	3	3	6
ร้อยละ	1.15	1.15	2.30
งานทำบุญ	5	16	21
ร้อยละ	1.92	6.13	8.05
อื่นๆ	12	16	28
ร้อยละ	4.60	6.13	10.73
รวม	90	171	261
ร้อยละ	34.48	65.52	100.00

จากตารางจะเห็นว่าในการจัดงานส่วนใหญ่จะมีหัวหน้าครัวเรือนดื่มเหล้า โดยเฉพาะงานบวช และงานแต่ง จะมีหัวหน้าครัวเรือนดื่มมากที่สุด เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 16.779 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.01 นั่นคือ ประเภทงานและหัวหน้าครอบครัวดื่มเหล้ามีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 44 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการดื่มเหล้าของสมาชิกครอบครัวที่จัดงาน

ประเภทงาน	สมาชิกครัวเรือน		รวม
	ไม่ดื่มเหล้า	ดื่มเหล้า	
งานบวช	24	67	91
ร้อยละ	9.20	25.67	34.87
งานแต่ง	2	32	34
ร้อยละ	0.77	12.26	13.03
งานศพ	24	49	73
ร้อยละ	9.20	18.77	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	2	6	8
ร้อยละ	0.77	2.30	3.07
งานเลี้ยง	3	3	6
ร้อยละ	1.15	1.15	2.30
งานทำบุญอื่นๆ	3	18	21
ร้อยละ	1.15	6.90	8.05
รวม	68	193	261
ร้อยละ	26.05	73.95	100.00

จากตารางจะเห็นว่าในการจัดงานส่วนใหญ่จะมีสมาชิกในครัวเรือนดื่มเหล้า โดยเฉพาะงานบวชและงานแต่ง จะมีสมาชิกในครัวเรือนดื่มมากที่สุด เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 13.606 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.034 นั่นคือ ประเภทงานและสมาชิกในครอบครัวดื่มเหล้ามีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 45 ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลที่จะเลี้ยงเหล่าในการจัดงานครั้งต่อไป
กับการค้ำเหล่าของหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงาน

ในการจัดงานครั้งต่อไป	หัวหน้าครัวเรือน		รวม
	ไม่ค้ำเหล่า	ค้ำเหล่า	
จะเลี้ยงเหล่า	51	39	90
ร้อยละ	19.54	14.94	34.48
จะไม่เลี้ยงเหล่า	39	132	171
ร้อยละ	14.94	50.57	65.52
รวม	90	171	261
ร้อยละ	34.48	65.52	100.00

จากตารางจะเห็นว่าในการจัดงานครั้งต่อไปในงานที่เจ้าภาพบอกว่าจะเลี้ยงเหล่าหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงานส่วนใหญ่จะไม่ค้ำเหล่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 27.118 ที่องศาอิสระ 1 และค่า Asymp. Sig. 0.000 นั่นคือ การเลี้ยงเหล่าในการจัดงานครั้งต่อไปมีความสัมพันธ์กับการค้ำเหล่าของหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงาน

ตารางที่ 46 ความสัมพันธ์ระหว่างการทะเลาะวิวาทในงานกับประเภทงาน

ประเภทงาน	การทะเลาะวิวาทในงาน		รวม
	ไม่มี	มี	
งานบวช	84	7	91
ร้อยละ	32.18	2.68	34.87
งานแต่ง	34	0	34
ร้อยละ	13.03	0.00	13.03
งานศพ	72	1	73
ร้อยละ	27.59	0.38	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	8	0	8
ร้อยละ	3.07	0.00	3.07
งานเลี้ยง	6	0	6
ร้อยละ	2.30	0.00	2.30
งานทำบุญ	21	0	21
ร้อยละ	8.05	0.00	8.05
อื่นๆ	27	1	28
ร้อยละ	10.34	0.38	10.73
รวม	252	9	261
ร้อยละ	96.55	3.45	100.00

การทะเลาะวิวาทในงานส่วนใหญ่ทะเลาะในงานบวช รองลงมาคือในงานศพและงานอื่นๆ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 8.336 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.215 นั่นคือ การทะเลาะวิวาทในงานกับประเภทงานไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 47 ความสัมพันธ์ระหว่างมีอุบัติเหตุจากการดื่มเหล้าในงานกับประเภทงาน

ประเภทงาน	มีอุบัติเหตุจากการดื่มเหล้าในงาน		รวม
	ไม่มี	มี	
งานบวช	91	0	91
ร้อยละ	34.87	0.00	34.87
งานแต่ง	32	2	34
ร้อยละ	12.26	0.77	13.03
งานศพ	72	1	73
ร้อยละ	27.59	0.38	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	8	0	8
ร้อยละ	3.07	0.00	3.07
งานเลี้ยง	6	0	6
ร้อยละ	2.30	0.00	2.30
งานทำบุญ	21	0	21
ร้อยละ	8.05	0.00	8.05
อื่นๆ	28	0	28
ร้อยละ	10.73	0.00	10.73
รวม	258	3	261
ร้อยละ	98.85	1.15	100.00

อุบัติเหตุจากการดื่มเหล้าในงานส่วนใหญ่มีอุบัติเหตุในงานแต่งงาน รองลงมาคือในงานศพ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 8.525 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.202 นั่นคือ อุบัติเหตุจากการดื่มเหล้าในงานกับประเภทงานไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 48 ความสัมพันธ์ระหว่างการหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงานกับประเภทงาน

ประเภทงาน	การหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงาน			รวม
	หาซื้อเองที่	ติดต่อร้านค้า	แขกถือเข้ามา	
	ร้านค้า	ให้มาส่ง	ดื่มในงาน	
งานบวช	14	64	2	80
ร้อยละ	6.25	28.57	0.89	35.71
งานแต่ง	7	27	0	34
ร้อยละ	3.13	12.05	0.00	15.18
งานศพ	20	33	1	54
ร้อยละ	8.93	14.73	0.45	24.11
งานขึ้นบ้านใหม่	3	4	0	7
ร้อยละ	1.34	1.79	0.00	3.13
งานเลี้ยง	2	4	0	6
ร้อยละ	0.89	1.79	0.00	2.68
งานทำบุญ	0	16	2	18
ร้อยละ	0.00	7.14	0.89	8.04
งานอื่นๆ	15	9	1	25
ร้อยละ	6.70	4.02	0.45	11.16
รวม	61	157	6	224
ร้อยละ	27.23	70.09	2.68	100.00

การหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงานส่วนใหญ่ติดต่อร้านค้าให้มาส่งยกเว้นงานอื่นๆ เช่น การจัดงานเลี้ยงเล็กๆ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 69.222 ที่องศาอิสระ 24 และค่า Asymp. Sig. 0.000 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดมีความสัมพันธ์กับการหาซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงาน

ตารางที่ 49 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับการเลี้ยงเหล่า

ประเภทงาน	เลี้ยงเหล่า		รวม
	เลี้ยงเหล่า	ไม่เลี้ยงเหล่า	
งานบวช	84	7	91
ร้อยละ	32.18	2.68	34.87
งานแต่ง	34	0	34
ร้อยละ	13.03	0.00	13.03
งานศพ	51	22	73
ร้อยละ	19.54	8.43	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	6	2	8
ร้อยละ	2.30	0.77	3.07
งานเลี้ยง	6	0	6
ร้อยละ	2.30	0.00	2.30
งานทำบุญ	18	3	21
ร้อยละ	6.90	1.15	8.05
อื่นๆ	25	3	28
ร้อยละ	9.58	1.15	10.73
รวม	224	37	261
ร้อยละ	85.82	14.18	100.00

การจัดงานส่วนใหญ่จะมีการเลี้ยงเหล่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดย Pearson Chi-Square มีค่า 26.083 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.000 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงเหล่าในงาน

ตารางที่ 50 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเกรงว่าเพื่อนจะต่อว่าเลี้ยงไม่ดี

ประเภทงาน	เกรงว่าเพื่อนจะต่อว่าเลี้ยงไม่ดี		รวม
	ใช่	ไม่ใช่	
งานบวช	64	27	91
ร้อยละ	24.52	10.34	34.87
งานแต่ง	34	0	34
ร้อยละ	13.03	0.00	13.03
งานศพ	51	22	73
ร้อยละ	19.54	8.43	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	7	1	8
ร้อยละ	2.68	0.38	3.07
งานเลี้ยง	6	0	6
ร้อยละ	2.30	0.00	2.30
งานทำบุญ	18	3	21
ร้อยละ	6.90	1.15	8.05
อื่นๆ	21	7	28
ร้อยละ	8.05	2.68	10.73
รวม	201	60	261
ร้อยละ	77.01	22.99	100.00

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเกรงว่าเพื่อนจะต่อว่าเลี้ยงไม่ดีโดย Pearson Chi-Square มีค่า 17.802 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.007 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดมีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเกรงว่าเพื่อนจะต่อว่าเลี้ยงไม่ดี

ตารางที่ 51 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะทำตามแบบอย่างเพื่อนบ้านที่เคยพาทำมา

ประเภทงาน	ทำตามแบบอย่างเพื่อนบ้านที่เคยพาทำมา		รวม
	ใช่	ไม่ใช่	
งานบวช	81	10	91
ร้อยละ	31.03	3.83	34.87
งานแต่ง	33	1	34
ร้อยละ	12.64	0.38	13.03
งานศพ	57	16	73
ร้อยละ	21.84	6.13	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	8	0	8
ร้อยละ	3.07	0.00	3.07
งานเลี้ยง	6	0	6
ร้อยละ	2.30	0.00	2.30
งานทำบุญ	16	5	21
ร้อยละ	6.13	1.92	8.05
อื่นๆ	23	5	28
ร้อยละ	8.81	1.92	10.73
รวม	224	37	261
ร้อยละ	85.82	14.18	100.00

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะทำตามแบบอย่างเพื่อนบ้านที่เคยพาทำมาโดย Pearson Chi-Square มีค่า 12.106 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.030 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดมีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะทำตามแบบอย่างเพื่อนบ้านที่เคยพาทำมา

ตารางที่ 52 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเพื่อน ๆ มีแต่คนดื่มเหล้า

ประเภทงาน	เพื่อน ๆ มีแต่คนดื่มเหล้า		รวม
	ใช่	ไม่ใช่	
งานบวช	52	39	91
ร้อยละ	19.92	14.94	34.87
งานแต่ง	21	13	34
ร้อยละ	8.05	4.98	13.03
งานศพ	29	44	73
ร้อยละ	11.11	16.86	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	4	4	8
ร้อยละ	1.53	1.53	3.07
งานเลี้ยง	3	3	6
ร้อยละ	1.15	1.15	2.30
งานทำบุญ	12	9	21
ร้อยละ	4.60	3.45	8.05
อื่นๆ	13	15	28
ร้อยละ	4.98	5.75	10.73
รวม	134	127	261
ร้อยละ	51.34	48.66	100.00

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเพื่อน ๆ มีแต่คนดื่มเหล้า Pearson Chi-Square มีค่า 12.106 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.040 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดมีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะเพื่อน ๆ มีแต่คนดื่มเหล้า

ตารางที่ 53 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะถูกๆบอกให้เลี้ยงเหล้า

ประเภทงาน	ถูกๆบอกให้เลี้ยงเหล้า		รวม
	ใช่	ไม่ใช่	
งานบวช	19	72	91
ร้อยละ	7.28	27.59	34.87
งานแต่ง	11	23	34
ร้อยละ	4.21	8.81	13.03
งานศพ	18	55	73
ร้อยละ	6.90	21.07	27.97
งานขึ้นบ้านใหม่	2	6	8
ร้อยละ	0.77	2.30	3.07
งานเลี้ยง	0	6	6
ร้อยละ	0.00	2.30	2.30
งานทำบุญ	4	17	21
ร้อยละ	1.53	6.51	8.05
อื่นๆ	1	27	28
ร้อยละ	0.38	10.34	10.73
รวม	55	206	261
ร้อยละ	21.07	78.93	100.00

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทงานกับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะถูกๆบอกให้เลี้ยงเหล้า Pearson Chi-Square มีค่า 10.052 ที่องศาอิสระ 6 และค่า Asymp. Sig. 0.122 นั่นคือ ประเภทงานที่จัดไม่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะที่ต้องเลี้ยงเหล้าในงานเพราะถูกๆบอกให้เลี้ยงเหล้า

3.4 บริบทและวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆที่จัดเลี้ยงในระดับครัวเรือน

ตารางที่ 54 ประเภทงานที่จัดในชุมชนแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	ประเภทงานที่จัดในชุมชน							รวม
	บวช	แต่งงาน	ศพ	ขึ้นบ้านใหม่	เลี้ยงฉลอง	ทำบุญ	อื่นๆ	
พระทองคำ	39	19	34	2	2	14	14	124
ร้อยละ	14.94	7.28	13.03	0.77	0.77	5.36	5.36	47.51
ขามทะเลสอ	11	8	15	2	0	2	0	38
ร้อยละ	4.21	3.07	5.75	0.77	0.00	0.77	0.00	14.56
พิมาย	15	7	15	3	2	5	14	61
ร้อยละ	5.75	2.68	5.75	1.15	0.77	1.92	5.36	23.37
ปักธงชัย	26	0	9	1	2	0	0	38
ร้อยละ	9.96	0.00	3.45	0.38	0.77	0.00	0.00	14.56
รวม	91	34	73	8	6	21	28	261
ร้อยละ	34.87	13.03	27.97	3.07	2.30	8.05	10.73	100.00

ประเภทงานที่จัดในชุมชนแยกตามรายอำเภอพบว่าอำเภอพระทองคำ อำเภอพิมาย และอำเภอปักธงชัยมีการจัดงานบวชมากที่สุด อำเภอขามทะเลสอมีการจัดงานศพมากที่สุด ภาพรวมส่วนใหญ่จัดงานบวชมากที่สุด และอำเภอที่จัดงานมากที่สุดคืออำเภอพระทองคำ

เหล้าเป็นเครื่องดื่มที่เป็นองค์ประกอบของการจัดงานบุญต่างๆในชุมชนมานาน จากข้อมูลในบริบทของการดื่มเหล้าของชุมชนในแต่ละงาน ทั้งประเภทงานที่มีความสุข งานที่มีความทุกข์ งานทำบุญ งานเลี้ยงฉลอง การดื่มเพื่อการสังสรรค์ ฯลฯ และการดื่มเหล้าในแต่ละหน่วยย่อยของการจัดงานในชุมชน ตลอดจนการนำเหล้ามาประกอบพิธีกรรมในชุมชน สามารถสรุปหน้าที่ของเหล้าในชุมชนในปัจจุบันที่ได้จากข้อมูลการสำรวจ การจัดเวทีระดมความคิด 21 หมู่บ้าน การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการจัดงานในชุมชน และการสอบถามผู้รู้ในชุมชน สามารถสรุปหน้าที่ของเหล้าตามวิถีคิดและปฏิบัติของชุมชนในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการจัดงานในชุมชนมีดังนี้

1. เป็นประธานในพิธี ดังจะเห็นได้จากทุกครั้งที่มีการอวยพรคู่บ่าวสาว หรือแสดงความยินดีในการฉลองยศ ตำแหน่ง จะใช้เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของการทำหน้าที่โดยสมบูรณ์
2. เป็นเครื่องเช่น เช่นเมื่อเวลาที่ชาวบ้านจะทำกิจกรรมอะไร เช่นจัดงานในครัวเรือน เหล้าจะเป็นหนึ่งในเครื่องเช่นให้กับเทพเจ้าหรือผีที่ชาวบ้านเคารพ นับถือ เพื่อเป็นการบอกกล่าวให้รับทราบว่าคุณและสมาชิกในครอบครัวกำลังทำกิจกรรมอะไรอยู่
3. เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า เช่นเวลาที่ชาวบ้านจัดงานจะทำพิธีบอกเทพเจ้าที่ตนเองนับถือเพื่อให้เทพเจ้าคุ้มครอง และจะรินเหล้าเพื่อเป็นสายพานที่เจ้าภาพใช้เชื่อมไปสู่เทพเจ้า ผ่านการรินเหล้าและการบอกกล่าว
4. ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนจากอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือการขอพร เช่นชาวบ้านจะจัดงานอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่งฝนตก โดยเฉพาะช่วงฤดูของการจัดงานในปัจจุบันที่เป็นช่วงที่ยาวนานและคาบเกี่ยวกับฤดูฝน ดังนั้นเหล้าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ชาวบ้านใช้บอกผีที่ตนเองนับถือ และเป็นเครื่องขอพรเทพเจ้าไม่ให้ฝนตกในช่วงของการจัดงาน เป็นต้น การปฏิบัติแตกต่างกันออกไปในแต่ละหมู่บ้าน ตามคติความเชื่อของแต่ละหมู่บ้าน
5. เป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากเหตุผลที่ชาวบ้านต้องเลี้ยงเหล้าในงาน ก็เพื่อที่จะรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีต่อญาติมิตร นอกจากนั้นยังเชื่อมร้อยในเครือข่ายเส้นทางของเหล้าตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางของสายการผลิต จำหน่ายสู่การบริโภคในงานเลี้ยง ที่สมาชิกในชุมชนสามารถรับรู้หากจะจัดงานว่าต้องหาซื้อเหล้าหรือจัดการที่ไหน อย่างไร ใครช่วยได้บ้าง
6. เป็นสายพานเชื่อมระหว่างภพชาติ สื่อสารกับผู้ตาย ดังจะเห็นได้จากการใช้เหล้าเพื่อบอกกล่าวผีปู่ย่าตายายเมื่อมีการจัดงานในบ้าน หรือใช้เหล้ารินให้กับศพที่ตั้งบำเพ็ญกุศลเพื่อการบอกเล่าถึงความเสียใจและหวังใยของเพื่อน ญาติของผู้ตาย
7. เป็นสื่อที่แสดงความมั่งคั่ง ดังจะเห็นได้จากเหตุผลของชาวบ้านในการบอกว่าจำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าในงาน เพื่อแสดงถึงฐานะที่สามารถเลี้ยงอย่างดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลที่ชาวบ้านสรุปว่าบ้านที่เลี้ยงเหล้าเป็นจำนวนมากคือบ้านที่ร่ำรวย หรือมีฐานะดี
8. เพื่อใช้แสดงออกถึงความมีน้ำใจ ดังที่ชาวบ้านให้เหตุผลที่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าตามจุดต่างๆของการจัดงาน เช่น จุดทำครัว จุดหุงข้าวเตากระทะ จุดที่จัดสถานที่ เป็นต้น ที่เจ้าภาพจะต้องหาเหล้ามาเลี้ยงเพื่อเป็นการแสดงความมีน้ำใจตอบที่เพื่อนบ้านที่น้ำใจมาช่วยในการทำงานดังกล่าวโดยไม่มี การคิดค่าแรง

9. เพื่อใช้เป็นเครื่องต่อรอง เช่นเจ้าภาพที่จัดงานทำพิธีบนบานศาลกล่าวต่อเทพเจ้า หรือผีที่ตนเองนับถือ ว่าหากจัดงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี จะเลี้ยงหลังเสร็จงาน ซึ่งสิ่งที่ใช้ในการเลี้ยงหลักสิ่งหนึ่งคือเหล้าขาว เป็นต้น
10. ใช้เป็นบันไดก้าวเข้าสู่อำนาจ ดังจะเห็นได้จากการจัดงานเลี้ยงของเจ้าภาพที่มีฐานะ หรือตำแหน่งทางการเมืองที่มีการจัดงานใหญ่ และมักมีวงดนตรีพร้อมกับสิ่งที่ขาดไม่ได้คือเหล้า โดยเหล้านอกจากแสดงควมมีอำนาจ ยังแสดงถึงจำนวนบริวารของเจ้าภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ชาวบ้านที่บอกว่างานนี้เป็นงานผู้นำมีการเชิญแขกผู้ใหญ่ มามาก และมีการเลี้ยงเหล้าอย่างดี โดยเฉพาะงานฉลองตำแหน่งต่างๆ ผู้นำในระดับชุมชนต้องการเชื่อมต่อกับผู้มีอำนาจในระดับสูงขึ้นเช่น ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด หรือระดับประเทศที่มีตำแหน่งแตกต่างกันออกไปเช่นสมาชิกองค์การบริหารส่วน อำเภอ จังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น ที่ชาวบ้านบอกว่าการเลี้ยงเหล้ากัน พรรคเดียวกัน หรือหัวคะแนน เป็นต้น
11. ใช้เป็นเครื่องแสดงความยินดี ดังจะเห็นได้จากการใช้เหล้าดื่มเพื่อการฉลองตำแหน่งฉลองสมาชิกเกิดใหม่ในครอบครัว เป็นต้น
12. ใช้เป็นเครื่องแสดงความจงรักภักดี เช่นการที่แขกยกเหล้าให้เจ้าภาพดื่ม หรือใช้เหล้าดื่มเพื่อสาบานในระหว่างเพื่อนฝูง เป็นต้น
13. ใช้เป็นสัญลักษณ์ความยิ่งใหญ่ของภูมิปัญญา เช่นความหลากหลายของชนิดของเหล้าที่เลี้ยงในงาน นอกจากนี้ยังแสดงออกในรูปของนวัตกรรมของภาชนะบรรจุเหล้า และแก้วที่ใช้ดื่ม เป็นต้น
14. ใช้เพื่อการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ เช่นการผลิตเพื่อการค้า โดยเฉพาะสินค้า OTOP ประเภทเหล้าที่แพร่หลายในช่วงปี 2542-2547 และเหล้าเข้าสู่ระบบตลาดโดยสมบูรณ์ การหาเหล้ามาเลี้ยงแขกในงานจึงผ่านระบบตัวแทนหรือระบบตลาด
15. ใช้เพื่อการมอมเมา เพื่อการทำลายหรือกลศึก ในอดีตจังหวัดนครราชสีมาที่ทุกคนรู้จักดีในนามวีรกรรมของท่านท้าวสุรนารีที่ใช้เหล้ามอมเมาข้าศึกชาวลาว ทำให้สามารถรบชนะ ในการจัดงานเลี้ยงวัยรุ่นในงานเลี้ยงและการดื่มกิน เป็นเวทีของการล้างแค้นคู่ต่อสู้ ดังจะเห็นได้จากการทะเลาะในงานเลี้ยงที่เลี้ยงเหล้า
16. ใช้เพื่อดับทุกข์ เช่นในงานที่มีความทุกข์ต่างๆ เช่น งานศพ ที่เจ้าภาพและเครือญาติดื่มเพื่อระบายและผ่อนคลายความทุกข์ และพบมากในการดื่มระดับบุคคล ที่สามารถพบเห็นในชุมชน และสะท้อนผ่านละคร เป็นต้น
17. ใช้เพื่อความสนุกสนาน เช่นในงานที่มีความสุขต่างๆ ดังเหตุผลที่ชาวบ้านบอกว่าต้องมีเหล้าจึงจะมีคนเต็มหน้างาน กล่าวคือการเดินรำขณะแห่หน้าไปยังโบสถ์ เพื่อ

ทำการอุปสมบท หรือการรำแห่ขันหมาก ขณะส่งตัวเจ้าบ่าวไปทำพิธีที่บ้านเจ้าสาว ตลอดงานเลี้ยงในโอกาสต่างๆ ซึ่งใช้เหล้าเป็นตัวทำหน้าที่เป็นตัวแทนของความสุข สนุกสนาน

18. ใช้เพื่อการรักษา ในมิติของการรักษาทางสุขภาพเป็นทั้งเพื่อการรักษาโดยตรงและการรักษาผ่านการเป็นองค์ประกอบหรือน้ำประสานในยาสมุนไพร ในมิติการรักษาทางสังคม ชาวบ้านใช้เหล้าเพื่อการรักษาสายสัมพันธ์ มิตรภาพของคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากเหตุผลของการไม่ยอมกระทำที่แตกต่างจากคนอื่นเช่นที่ผ่านมามทุกบ้านจัดงานมีการเลี้ยงเหล้า ดังนั้นก็ต้องเลี้ยง
19. ใช้เพื่อเครื่องมือของการศึกษาและสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยผ่านกระบวนการขัดเกลาของคนในชุมชน แม้จะมีการเปลี่ยนผ่านจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมเหล้าในรูปของความหลากหลายและชนิดของเหล้าและภาชนะบรรจุ ปัจจุบันได้ปรับมาสู่การเรียนรู้ในหุ่นส่วนของเหล้า ผ่านเส้นทางของเหล้าจากผู้ผลิตสู่งานเลี้ยงในชุมชน
20. ใช้เพื่อการแข่งขัน เหล้าในงานเลี้ยงทำหน้าที่เพื่อการแข่งขันทั้งทางตรงและทางอ้อมในทางตรงเช่น การแข่งขันการดื่มเหล้าดังที่สังเกตเห็นได้ในงานเลี้ยงเช่น การทำทายเพื่อให้ดื่มเหล้าหมดแก้วในครั้งเดียว กัน ในทางอ้อมเช่นเพื่อเป็นมาตรวัดว่าใครรวยใครมีน้ำใจ มากกว่ากัน โดยวัดจากปริมาณการเลี้ยงเหล้าในงาน
21. เป็นหนทางไปสู่ความเสื่อม การดื่มเหล้าในงานในพื้นที่ที่ศึกษาซึ่งเป็นสังคมพุทธ ดังนั้นงานเลี้ยง จะมีพิธีการทางสงฆ์เสมอ และหนึ่งในพิธีกรรมดังกล่าวได้มีกระบวนการอบรมสั่งสอนในพุทธศาสนิกชนในเรื่องเหล้าโดยผ่านศีลห้าที่เป็นธรรมวัจนะพื้นฐานที่ควรปฏิบัติ และจากเวทีระดมความคิดชาวบ้านสะท้อนภาพรวมของเหล้าว่ามีผลเสียมากกว่า
22. เป็นเพศฆาตที่เลือดเย็น และทำลายสุขภาพ สะท้อนจากการสัมภาษณ์คนที่ดื่มเหล้าในงานที่บอกว่าการดื่มไม่น่ากลัวเพราะดื่มมานานแล้วยังไม่เป็นอะไร แต่เมื่อถามถึงโรคที่อาจเกิดจากการดื่มเหล้า นักดื่มจะบอกได้ว่าจะเกิดโรคอะไรได้บ้าง และบอกว่าโรคตับจะเป็นเมื่อดื่มเหล้าไปนานๆ ซึ่งจะเห็นว่าผู้ดื่มเหล้าทราบถึงผลกระทบของการดื่มเหล้า เพียงแต่ยังไม่มีความตั้งใจที่จะเลิกดื่มเหล้าในงานเลี้ยงได้
23. ทำลายทรัพย์สิน จากการที่เจ้าภาพให้ความสำคัญมากกับการเตรียมเงินเพื่อการจัดงานและสิ่งหนึ่งที่เจ้าภาพคิดว่าต้องจ่ายเป็นเงินที่สูงเมื่อจัดงานคือค่าเหล้า
24. ทำลายเกียรติภูมิทางสังคม ผลกระทบจากการทะเลาะกันในงานเลี้ยงที่มีการดื่มเหล้าในเวทีระดมความคิด ชาวบ้านมองว่าเป็นสิ่งน่าอาย และเป็นสิ่งที่ทำให้เจ้าภาพ

- กลัวมากที่สุด เพราะจะทำให้เสียชื่อเสียง และคนที่ดื่มเหล้าแล้วทะเลาะกัน ชาวบ้านมองว่าเป็นคนไม่ดี
25. สร้างความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ จากการสำรวจการหาเหล้ามาเลี้ยงในงานจะเห็นว่า ร้อยละร้อยชื่อจากภายนอกชุมชน ทำให้ชุมชนขาดคุณค่าเหล้ากับภายนอก และเป็นปัจจัยเสริมให้เจ้าภาพมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นภายหลังจากการจัดงาน ดังที่ชาวบ้านและเจ้าภาพที่จัดงานสะท้อนในเวทีระดมความคิดว่า ไม่เคยจัดงานแล้วมีกำไร และเงินที่จัดส่วนใหญ่มาจากกรู๋ยืม
 26. บั่นทอนทุนทางสังคมของชุมชน เหล้าเดิมเป็นตัวเสริมทุนทางสังคมของชุมชนดังจะเห็นได้จากภูมิปัญญาการหมักเหล้าเพื่อใช้เลี้ยงแขกเมื่อมีการจัดงาน และเหล้าเป็นสัญลักษณ์ของการตอบแทนแรงงานเพื่อนบ้านที่มาช่วย แต่ปัจจุบันเหล้าที่ดื่มที่นำเข้ามาจากภายนอกทำให้ความเสียสละ ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อลดลง ดังจะเห็นได้จากการสะท้อนผ่านเวทีว่าหากไม่เลี้ยงเหล้าก็จะไม่มีใครมาเฝ้าศพ ไม่มีคนช่วยกางเต็นท์ ไม่มีใครช่วยล้างจาน ไม่มีใครช่วยหุงข้าวเลี้ยงแขก ฯลฯ
 27. เป็นตัวทำลายความเข้มแข็งของครอบครัว ค่าใช้จ่ายค่าเหล้าในการจัดงานที่สูงเป็นอันดับ 2 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดงานเป็นภาระของครอบครัว และส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ศึกษาไว้ทำงานต้องออกหางานทำภายนอกหมู่บ้าน และภาพสะท้อนจากเวทีระดมความคิดที่ผู้นำชุมชนพยายามกันคนดื่มเหล้าออกจากวงสนทนา ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยเสริมความอ่อนแอของครอบครัว
 28. ตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในมิติของเหล้าในด้านคุณค่าและเสื่อมค่า จากทาง 2 แฉ่งในช่วงปี 2542-2547 ที่สังคมนรณรงค์การผลิตเหล้าผ่านแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง และการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าโดยการตั้งหน่วยงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ภาพสะท้อนจากเวทีระดมความคิดชุมชนได้รับข่าวสารโน้มน้าวเชิงในด้านโทษของการดื่มเหล้ามากกว่าผลดี และจากชุมชนสะท้อนและภูมิใจในความสำเร็จของการทำให้วัดในชุมชนของตนเองปลอดเหล้า ที่เกิดจากการจัดการของชุมชนเองทำให้ชุมชนเริ่มขยายเวทีการพูดคุยเรื่องเหล้าในงานเลี้ยงหรือในงานบุญเพิ่มขึ้น

งานเลี้ยงหรืองานบุญที่จัดในชุมชนส่วนใหญ่เป็นงานที่จัดขึ้นตามประเพณี ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีของไทยมีการปฏิบัติสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ในความสืบเนื่องของแต่ละประเพณีหรือวัฒนธรรมนั้น ยังคงแนวคิดหลักหรือหน้าที่หลักของประเพณีนั้นๆ แต่จะแตกต่างกันไปในรายละเอียด ของการปฏิบัติซึ่งก็เนื่องมาจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และการเปลี่ยนแปลง

บางอย่างก็นำไปสู่การเปลี่ยนผ่าน ไปสู่สิ่งใหม่ การเปลี่ยนแปลงภายใต้สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการกระจายทางวัฒนธรรม การผสมผสานกลมกลืน และการกลืนกลายวัฒนธรรม หากกระแสทางวัฒนธรรมใหม่แรงและมีอิทธิพลสูงต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อ่อนแอและอยู่ในสภาวะยอมรับและพร้อมที่จะรับวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งในที่นี้จะได้พิจารณาถึงบริบทของชุมชนในปัจจุบันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงและสืบเนื่องอย่างไร ซึ่งจะพิจารณาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดงานเลี้ยงหรืองานบุญและการดื่มเหล้าเท่านั้น โดยจะพิจารณากรณีตัวอย่างงานเลี้ยงที่จัดดังนี้

งานอุปสมบท หรืองานบวชนาค เหล้าจะเข้ามามีบทบาทใน 2 กิจกรรมหลักคือ กิจกรรมพิธีการและกิจกรรมงานเลี้ยง

กิจกรรมพิธีการที่เหล้าเข้ามามีบทบาท เช่น การบอกผีบ้านผีเรือน เพื่อให้ทราบว่าเจ้าของบ้านจะมีการจัดงานขึ้น ส่วนประกอบในการทำพิธีสิ่งหนึ่งก็คือเหล้าขาว ซึ่งจากเดิมก็คือเหล้าที่ชาวบ้านกลั่นจากการหมักข้าวแต่ปัจจุบันใช้เหล้าขาวที่ผลิตจากโรงกลั่น ซึ่งก็เป็นผลมาจากในแง่ของกฎหมายบ้านเมืองที่ไม่อนุญาตให้ชาวบ้านผลิต อันเนื่องมาจากการเกรงกลัวต่ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน และง่ายต่อการควบคุมตลอดจนกระแสการกดดันของนายทุนในระบบทุนนิยมที่ต้องการกำจัดคู่แข่งขันออกจากระบบ ชุมชนจึงต้องสูญเสียอำนาจการผลิตไปอยู่ในมือนายทุน แม้จะมีการต่อสู้หรือเพื่อคืนอำนาจหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตเหล้าพื้นบ้าน โดยเฉพาะในช่วงปี 2540 แต่กระแสการรณรงค์เลิกดื่มเหล้า ก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่เป็นตัวถ่วงดุลในการส่งเสริมการผลิตและการดื่มเหล้า อย่างไรก็ตามเหล้าจะมาจากชาวบ้านผลิตเองหรือซื้อมา ก็ยังคงทำหน้าที่ของมันตามปกติ

กิจกรรมงานเลี้ยง เหล้ามีบทบาทในการเป็นตัวนำของงานดังจะเห็นได้จากสิ่งแรกที่เจ้าภาพจะออกมาต้อนรับแขกที่มาคือเหล้าหรือเบียร์ ถ้าเป็นโต๊ะจีน เหล้าก็จะถูกนำมาตั้งโต๊ะก่อนเป็นอันดับแรก เหล้าจากเดิมนั้นมีหน้าที่หลักในการเชื่อมสายสัมพันธ์ของคนในชุมชนระหว่างเจ้าภาพกับแขกที่มาช่วยงาน และทำให้งานเลี้ยงมีความสุขสนุกสนาน โดยเฉพาะระหว่างนากับเพื่อนๆ แต่ปัจจุบันหน้าที่ของเหล้าได้เพิ่มขึ้น มาพร้อมๆกับเหล้านอก อันเนื่องมาจากการตีค่าของเหล้าพื้นบ้านลดลงและไม่สามารถทำได้เพราะผิดกฎหมาย เหล้านอกจึงเป็นสัญลักษณ์ของเหล้าดี ของดี ของแพง และเหล้าจึงมาทำหน้าที่สร้างเกียรติภูมิ หรือแสดงสถานภาพของเจ้าภาพว่าเป็นคนร่ำรวย ใจกว้างเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนบ้าน งานบวชจึงมักจะมีเหล้าเลี้ยง เพื่อแสดงฐานะของเจ้าภาพ โดยเฉพาะผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคม โดยเฉพาะผู้นำชุมชน ที่มีการเชื่อมโยงกับอำนาจทางการเมือง เหล้าก็จะเป็นตัวเชื่อมเพิ่มขึ้นไปด้วย อย่างไรก็ตาม กฎหมายเลือกตั้งที่เกิดมาเพื่อการป้องกันปัญหาการรบกวนของนักการเมือง โดยสมมุติฐานว่าคนที่ซื้อเหล้าเข้าไปแล้วอาจไปโกงกินเพื่อถอนทุนคืน กฎหมายดังกล่าวส่งผล

โดยตรงต่อโอกาสการเลี้ยงเหล้าของแกนนำ แต่ไม่สามารถลดในส่วนของการจัดงานบวช และอาจจะเอื้อมากกว่าเพราะ โอกาสอื่นลดน้อยลงแต่โอกาสของการดื่มในงานทำงายขึ้น ซึ่ง จะเห็นได้ในงานบวชของผู้นำชุมชนที่มักเชิญตัวแทนนักการเมืองหรือหัวหน้าคณะจาก ภายนอกชุมชนมาเป็นแขกพิเศษ มีการจัดโต๊ะแยกต่างหากหน้างาน มีเหล้าพิเศษ อาหารพิเศษ ที่เห็นความแตกต่างได้ชัด ซึ่งชาวบ้านจัดงาน โดยเลียนแบบงานเลี้ยงในโรงแรม ที่ข้าราชการ หรือผู้มีเงินชอบจัด

งานแต่งงาน

กิจกรรมพิธีกรรม เหล้าที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยง ฝับ้านผีเรือน และฝับรรพชนเพื่อการบอกกล่าวว่าคุณในครอบครัวจะมีการแต่งงาน ออกเรือน ซึ่งเหล้าขาวกับไก่ต้มทั้งตัวจะเป็นองค์ประกอบหลักของการทำพิธี และ ภายหลังเสร็จพิธี ผู้ทำพิธีหรือผู้ที่ร่วมพิธีก็จะนำเหล้ามาดื่มกิน งานแต่งงานนอกจากจะ มีพิธีตามความเชื่อตามศาสนาพราหมณ์แล้ว ยังมีพิธีตามแบบฝรั่ง คือขณะมีงานเลี้ยง ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงฉลองสมรสหรืองานเลี้ยงในวันแต่งงานก็ตาม เมื่อเวลาทาน อาหารจะมีการเชิญแขกพิเศษ โดยมักเป็นผู้บังคับบัญชาของกลุ่มบ่าวสาวหรือญาติคู่บ่าว สาวที่มีฐานะทางสังคมสูง ซึ่งอาจเป็นข้าราชการ หรือนักการเมือง มาเป็นประธาน ในพิธี เพื่อกล่าวคำอวยพรให้คู่บ่าวสาว หลังจากนั้นก็จะมีการเชิญแขกยกแก้ว ซึ่ง อาจเป็นแก้วน้ำดื่มหรือแก้วเหล้า ยกขึ้นพร้อมกับกล่าวคำไชโย 3 ครั้ง แล้วดื่ม เครื่องดื่มในแก้วพร้อมกัน ในพิธีการอวยพรคู่บ่าวสาวโดยใช้เหล้าเป็นสื่อในการขอ พรเพื่อให้ส่งผลให้คู่บ่าวสาวได้รับพรจากอำนาจในเบื้องบนที่มีอำนาจในการ ประทานพรดังกล่าว

กิจกรรมงานเลี้ยง งานเลี้ยงในงานสมรสหรืองานแต่งงาน ของไทยมักจะทำ ใน 2 ลักษณะคือ งานเลี้ยงในวันพิธีแต่งงาน และงานเลี้ยงฉลองสมรส ที่เป็น เช่น นี้ เพราะ งานแต่งงานจะต้องทำพิธีที่บ้านฝ่ายเจ้าสาว ซึ่งงานเลี้ยงที่บ้านเจ้าสาวอาจจะมี การเลี้ยง 2 ครั้ง กล่าวคือเลี้ยงตอนเย็นก่อนวันพิธีแต่งงาน ซึ่งถือเป็นการเลี้ยงญาติ ฝ่ายเจ้าสาว และในวันทำพิธีแต่งงาน ก็จะถือว่าเป็นการเลี้ยงญาติฝ่ายเจ้าบ่าวซึ่ง เดินทางมากับคณะเจ้าบ่าวเพื่อเข้าร่วมพิธีส่งตัวเจ้าบ่าวในวันแต่งงาน ซึ่งปัจจุบัน มักจะจัดงานเลี้ยงทั้งญาติฝ่ายหญิงและฝ่ายชายในวันเดียวกันเลย โดยจะเลี้ยงพร้อม กันตอนเช้าที่ขบวนขันหมากมาถึงบ้านเจ้าสาวและฝ่ายหญิงได้รับขบวนขันหมาก แล้วก็จะเลี้ยงอาหารทั้งญาติฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เหล้าก็จะถูกยกมาเป็นอันดับแรกๆ พร้อมๆ กับน้ำอวดลม งานเลี้ยงในพิธีแต่งงานที่ทำจะเป็นพิธีทางศาสนา ดังนั้นจะ แตกต่างไปจากงานเลี้ยงในงานฉลองสมรส กล่าวคืองานเลี้ยงฉลองสมรสมักจะเลี้ยง

ที่โรงแรมหรือ หอประชุมของสถานที่ราชการ เช่น หอประชุมโรงเรียน หรือ หอประชุมอำเภอ และงานเลี้ยงฉลองสมรสก็ไม่ได้มีทุกงาน เพราะขึ้นอยู่กับว่า สถานที่ทำงานของกลุ่มสาวและญาติของฝ่ายเจ้าสาว หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อยู่ที่ไหน มีมากน้อยเพียงใด ประกอบกับฐานะของกลุ่มสาว ซึ่งจุดประสงค์หลักก็คือเพื่อเป็นการบอกกล่าวญาติ เพื่อนร่วมงาน ที่มีข้อจำกัดในการเดินทางไปร่วมในวันพิธี แต่งงาน โดยเฉพาะหากอยู่ต่างจังหวัดที่ไกลๆ งานเลี้ยงฉลองสมรสจึงถือเป็นงานค้ำกึ่งที่แท้จริงหลักของงาน โดยหลักก็จะเป็นองค์ประกอบหลักของงาน และเหล่าส่วนใหญ่จะเป็นเบียร์ และเหล้านอก ไม่มีเหล้าสีหรือเหล้าขาว

งานศพ

กิจกรรมพิธีกรรมงานศพนั้นไม่มีเหล่าที่เกี่ยวกับพิธีโดยตรง แต่อาจพบเห็นได้บางงานที่ผู้ตายเป็นคนชอบดื่มเหล้า เมื่อเวลาเสียชีวิต เพื่อนๆของผู้ตายมักจะนำขวดเหล้ามาไว้ใกล้โรงศพเพื่อให้ผู้ตายได้ดื่มกิน ตลอดเวลาที่ตั้งศพเพื่อบำเพ็ญบุญ อุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตายโดยมีการสวดอภิธรรมทุกวันตอนเย็น และมีการทำบุญเลี้ยงพระทุกวัน ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการเลี้ยงอาหารสำหรับผู้มาฟังพระสวดอภิธรรม แต่ก่อนจะมีการเลี้ยงอาหารและเหล้า แต่ปัจจุบันมักทำตามอย่างของคนในเมืองคือเลี้ยงเป็นอาหารว่างหรืออาหารจานเดียว เช่น ข้าวต้ม กระจ่างปลา ราดหน้า หรือก๋วยเตี๋ยว เป็นต้น และไม่มีการเลี้ยงเหล้า จะมีเฉพาะน้ำอัดลมหรือน้ำเปล่า อย่างไรก็ตาม ตลอดวันและคืนของการเผ่างานศพของชาวบ้านซึ่งต่างจากในตัวเมืองที่มีการปิดห้องเก็บศพไว้ที่ศาลาวัด แต่ที่ชนบท จะมีการอยู่เฝ้าศพโดยมีญาติและเพื่อนบ้านมาอยู่เป็นเพื่อนในการช่วยเตรียมอาหารพูดคุยเป็นเพื่อนญาติผู้ตาย ในกิจกรรมนี้จะมีการดื่มเหล้า หรือรู้จักกันในนาม “ดื่มเหล้าเฝ้าศพ” ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่เพศชายอายุประมาณ 40-60 ปี เหล้าที่ดื่มส่วนใหญ่เป็นเหล้าขาว ในอดีตจะเป็นสาโท และเหล้าป่า หรือเหล้าขาวที่ชาวบ้านกลั่นเอง เจ้าภาพส่วนใหญ่จะหาซื้อเหล้ามาเตรียมไว้สำหรับคนที่มาอยู่เป็นเพื่อน ซึ่งวงเหล้าจะทำให้คนที่มาอยู่พูดคุยกันนาน และกินนอนอยู่เป็นเพื่อนกันที่วัด ในอดีตคนเฝ้าศพจะเป็นกลุ่มที่เล่นการพนันคือเล่นไพ่ หรือไฮโล ปัจจุบันพบได้น้อยมาก เพราะทางรัฐไม่ได้อนุโลมเหมือนเช่นแต่ก่อน และส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ไม่นิยมเล่นในงานดังกล่าวด้วย

กิจกรรมงานเลี้ยงงานศพ งานเลี้ยงช่วงระหว่างวันที่มีกิจกรรมทางศาสนาจะไม่นิยมเลี้ยงเหล้า แต่ในวันเผาศพซึ่งจะมีกิจกรรมทางศาสนาต่อเนื่องในตอนเย็นจะมีพิธีสวดมนต์เย็นที่บ้านเจ้าภาพ และตอนเช้าก็จะมีพิธีกลบธาตุ พร้อมกับเลี้ยงทำบุญเลี้ยงพระเช้า หลังจากนั้นก็เตรียมอาหารทำเพลพระ โดยนำอาหารไปทำเพลที่วัด

เป็นอันเสร็จงาน เหล้าไม่มีบทบาทที่ชัดเจนว่าจะเลี้ยงเมื่อใด และไม่มีบทบาทที่เด่นชัด อาจเนื่องมาจากงานเลี้ยงที่ยืดยาว ไม่เฉพาะเจาะจง เจ้าภาพก็ตกอยู่ในภาวะเสียใจ และชาวบ้านจะมาช่วยมากกว่าจะมากิน ดังที่ชาวบ้านมักพูดว่า “คนตายถึงไม่บอกก็จะไปช่วยงาน” เพราะส่วนใหญ่จะไม่มีการแจกการ์ดเชิญเข้าร่วมงาน แต่ชาวบ้านเมื่อรู้ข่าวก็จะมาช่วยงาน เหล้าในงานศพส่วนหนึ่งมาจากคนที่ดื่มชื่อหามาดื่มเอง และดื่มเพื่อแสดงความเสียใจกับผู้ตาย และดื่มเพื่ออยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพ ซึ่งหลังงานศพถ้าเป็นงานศพผิตายโหง หรือศพที่เสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติ หรือเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร อาจเกิดจากการฆาตกรรม หรืออุบัติเหตุ ก็ดี ชาวบ้านหรือญาติมักมาอยู่เป็นเพื่อนญาติโดยนอนที่บ้านเจ้าภาพเป็นสัปดาหฺ์เลขก็มี ช่วงที่อยู่ก็จะมีการทำอาหารกินและเลี้ยงเหล้าตามปกติ เหล้าในงานศพจึงเป็นແ່ງค้บประกอบของงานที่ไม่โดดเด่น ซึ่งเป็นการดื่มน้อยแต่ดื่มนาน อย่างไรก็ตามหากเป็นงานศพที่ทำบุญตาม หรืองานทำบุญเพื่ออุทิศให้กับผู้เสียชีวิต อาจเป็นทำบุญ 100 วัน หรือทำบุญอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมทำบุญ 100 วัน ซึ่งจะมีการจัดทำการ์ดเชิญเพื่อบอกแขกมาร่วมงาน และมีการจัดเลี้ยงอาหารและหลายงานมีการจัดหามหรสพมาแสดง เช่น ลิเก เพลงโคราช หมอรำซิ่ง เป็นต้น ที่นิยมคือลิเก และเพลงโคราช ซึ่งแล้วแต่เจ้าภาพว่าชอบหรือมีงบประมาณที่ใช้ในการจัดงานมากน้อยเพียงใด ซึ่งงานเลี้ยงลักษณะดังกล่าว เหล้าก็จะมาบทบาทอีกครั้งของการเริ่มต้นงานที่จัดเตรียมวางบนโต๊ะไว้รอรับแขก ซึ่งการดื่มกินก็ไม่ต่างจากงานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น

งานทำบุญบ้าน อาจเป็นการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือทำบุญเพื่อเป็นสิริมงคลสำหรับสมาชิกในครอบครัว โดยมักทำในโอกาสที่สมาชิกในครอบครัวมาอยู่บ้านพร้อมกัน เช่น วันปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น โดยจะมีการเตรียมอาหารเพื่อทำบุญเลี้ยงพระโดยนิมนต์พระมาฉันอาหารที่บ้านและกินเลี้ยงกันในหมู่ญาติมิตร

กิจกรรมพิธีกรรมในการทำบุญบ้านนั้น เหล้ามีบทบาทในพิธีกรรมน้อยมาก จะมีบางบ้านที่มีการเลี้ยงผีบ้านผีเรือน ส่วนใหญ่เป็นพิธีทางศาสนา และเหล้าก็ไม่มีบทบาทในพิธีดังกล่าว

กิจกรรมงานเลี้ยงในงานทำบุญบ้าน แยกส่วนใหญ่จะเป็นเพื่อนสนิทและญาติมิตร แล้วก็เป็นองค์ประกอบของงานเลี้ยงตามปกติ เหล้าที่ดื่มส่วนใหญ่เป็นเบียร์และเหล้าสี หรือเหล้า 35 ดีกรี โดยจะมีการดื่มกินภายหลังจากเสร็จพิธีทางสงฆ์ในภาคเช้า และจะดื่มกินไปจนถึงตอนเย็น

งานเลี้ยงฉลอง ส่วนใหญ่เป็นงานฉลองตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการในพื้นที่ย้ายเข้าย้ายออก งานฉลองพัสดุของเจ้าอาวาส งานฉลองลูกหลานรับปริญญา โดยเฉพาะลูกหลานของผู้นำชุมชน รวมถึงงานฉลองการได้งานใหม่ การถูกหวย เป็นต้น และมักมีดนตรี เช่น หมอรำซิ่ง วงอิเล็กทรอนิกส์ หรือเปิดคาราโอเกะสำหรับผู้มีรายได้น้อย

กิจกรรมพิธีกรรมพิธีงานฉลองส่วนใหญ่เป็นพิธีที่ไม่เป็นทางการ และเป็นพิธีทางงานเลี้ยง ไม่นิยมทำพิธีทางสงฆ์ เหล่าจึงแทบไม่มีบทบาทในทางพิธีของงานเลี้ยงฉลอง

กิจกรรมงานเลี้ยงฉลอง เหล่าถือเป็นพระเอกของงาน เพราะคนที่มางานเลี้ยงก็เพื่อมาร่วมแสดงความยินดีกับเจ้าภาพและมาร่วมฉลองดื่มกิน มหรสพหรือการแสดงก็จะเกี่ยวกับความสนุกสนาน ร้องรำทำเพลง ไม่ว่าจะเป็นหมอรำซิ่ง วงอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคาราโอเกะให้ร้อง มีนักเต้นรำให้ดู มีคนร้องเพลงให้ฟังหรือแขกต้องการร้องเพลงก็มีไมค์และเสียงดนตรีให้ร้องเพลง งานเลี้ยงจึงใช้เวลาค่อนข้างนาน โดยปกติจัดในช่วงเวลา 18.00-24.00 น. ทำให้ช่วงของการดื่มเหล้ายาวนานมากขึ้นพอกับงานบวชหรืองานแต่งที่มีการหาวงดนตรีมาเล่น และจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไม่พบว่างานฉลองที่ไม่มีการเลี้ยงเหล้า

งานตามประเพณี เช่น สงกรานต์ ปีใหม่ เข้าพรรษา เป็นต้น งานดังกล่าวถือเป็นงานที่จัดในระดับชุมชน และครัวเรือนส่วนใหญ่มีส่วนร่วม

กิจกรรมพิธีกรรมของงานตามประเพณีส่วนใหญ่เป็นพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งไม่มีเหล่าเป็นองค์ประกอบของพิธี โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดและมีการเตรียมอาหารไว้สำหรับเลี้ยงแขกที่มาจากต่างหมู่บ้านที่มาทำบุญอาจเป็นการถวายกฐิน หรือผ้าป่า และแต่ช่วงฤดูการการทำบุญที่วัดจากเดิมมีการเลี้ยงเหล้าสำหรับผู้มาทำบุญ หลังจากที่ยังขาดครุฑราชสีมามีโครงการวัดปลอดเหล้า ก็ไม่มีการเลี้ยงเหล้าในวัด เหล่าจึงไม่ได้เป็นแม่แต่องค์ประกอบของงาน

กิจกรรมงานเลี้ยง งานเลี้ยงในวัดไม่มีการเลี้ยงเหล้า แต่ในหมู่บ้าน จะมีการดื่มกินกันอย่างกว้างขวาง โดยช่วงเทศกาลของวันสำคัญทางประเพณี บุตรหลานที่มาจากต่างจังหวัดก็จะมีการพักผ่อนและเตรียมอาหารดื่มกิน สำหรับคนที่ฟังกลับจากต่างจังหวัดก็จะมีญาติมาถามสารทุกข์สุขดิบ และมีการซื้อเหล้ามาดื่มกิน ซึ่งถือเป็นช่วงที่มีการดื่มเหล้ามากที่สุดในระดับหมู่บ้าน เพราะแทบทุกหลังคาเรือนที่มีบุตรหลานไปทำงานต่างจังหวัดก็จะมีการจัดกินเลี้ยงภายในครอบครัว และเป็นช่วงที่เรา

สามารถเห็นเยาวชนได้ดื่มกิน เพราะพ่อแม่จะเป็นคนไปซื้อเหล้าให้ โดยชาวบ้านให้เหตุผลว่า “ดีกว่าให้ไปกินบ้านคนอื่นหรือไปกินนอกหมู่บ้าน เพราะเป็นห่วง” นอกจากนี้ในหมู่บ้านก็มักจะมีการจัดการแข่งขันกีฬาในหมู่บ้าน เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตรีกระรือ เป็นต้น แต่มีจำนวนน้อยมากที่จัดเป็นกีฬาพื้นเมือง เช่น ปิดดาตีหม้อ วิ่งกระสอบ หรือการละเล่นอื่น กิจกรรมที่เล่นจะมีการนำเหล้ามาดื่มกิน ทั้งกรรมการตัดสินกีฬา กองเชียร์ รวมถึงนักกีฬาด้วย โดยเฉพาะหลังเสร็จสิ้นการแข่งขันก็จะมีการเลี้ยงฉลอง ทุกคนแพ้นชนะก็ดื่มกินร่วมกัน โดยมีชาวบ้านนำเหล้าเบียร์มามอบให้ คณะจัดการแข่งขัน ทำให้มีการดื่มเหล้ากันเป็นจำนวนมาก และการแข่งขัน ก็เอื้อในการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดจากการดื่มเหล้า เพราะวัยรุ่นมักนิยมขี่มอเตอร์ไซด์ไปแข่งขันกีฬา และขี่ไปหาดื่มเหล้ากับเพื่อนๆ ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันมีการป้องกันมากขึ้นหลังพบว่าช่วงเทศกาล อุบัติเหตุเกิดขึ้นที่ทางรองมากกว่าทางหลัก ทำให้ในหมู่บ้านมีการตั้งด่าน หรือจุดบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับสาธารณสุข และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อคอยบริการและป้องปราบสำหรับผู้ดื่มสุราและจับขี้ยานพาหนะ ซึ่งจากการสอบถามชาวบ้านเห็นด้วย เพราะเป็นการป้องกันภัยให้กับบุตรหลานของตนเอง

จากภาพรวมของการจัดงานเลี้ยงในชุมชนจะเห็นว่าเหล้าเข้ามามีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อม และบางงานเหล้าถือเป็นองค์ประกอบหลักของงาน อย่างไรก็ตาม เหล้าจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ประเภทของงาน ที่จัดขึ้น และแม้ว่าเงื่อนไขทางกฎหมายจะช่วยลดการผลิตเหล้าในระดับครัวเรือนแต่ก็ยังไม่สามารถลดปริมาณการดื่มเหล้าในงานได้ ส่วนหนึ่งมาจากเหล้าได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดฐานะของคนในชุมชน และเป็นสัญลักษณ์ของการเลี้ยงดี ความมีน้ำใจของเจ้าภาพ นอกจากในเรื่องของความสุขสนุกสนานในการดื่มและการใช้เหล้าในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ

จะเห็นได้ว่า เหล้าแม้ว่าจะผลิตโดยชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผลิตด้วยภาคอุตสาหกรรมก็ไม่ได้ทำหน้าที่และความหมายในการเป็นสัญลักษณ์ดังกล่าวหมดไป แต่กลับทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนในระบบเงินตรา ดังนั้นชุมชนจึงต้องส่งแรงงานสู่นอกชุมชนเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการจัดงาน ของตนเอง เช่น เพื่อเตรียมเงินให้พอกับงานบวช หรือเตรียมให้พอกับสินสอดทองหมั้น และจัดงานเลี้ยงพี่น้องในงานแต่งงาน

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปภาพรวมของการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชนได้ ดังนี้

การนำเหล้าเข้าสู่งานเลี้ยงในชุมชน มีมาตั้งแต่อดีต เริ่มขึ้นเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด สำหรับในพื้นที่ๆทำการศึกษา พบว่ามีมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนเป็นต้นมา โดยเริ่มจากการผลิตเหล้าพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดื่ม การจัดงานเลี้ยงและกิจกรรมในพิธีต่างๆ ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรมและนำเข้าจากภายนอกชุมชน

บทบาทหน้าที่ของเหล้าในงานเลี้ยง มีทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือมีบทบาทในการเป็นประธานในพิธีของงาน หรือการเป็นสัญลักษณ์ของการมีอำนาจและการมีฐานะในสังคมในชุมชน

การจัดงานในชุมชนส่วนใหญ่มีการเลี้ยงเหล้าร้อยละ 85.82 เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าเพราะเงื่อนไขทางสังคม เช่นทำตามแบบอย่างกันมา เกรงจะถูกต่อว่าจากเพื่อนบ้าน เป็นต้น ชุมชนนิยมจัดงานในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว และมีช่วงเวลาของฤดูการจัดงานที่ยาวนานมากขึ้น แต่ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดงานลดลง การกำหนดวันจัดงานโดยยังคงถือตามหลักโหราศาสตร์และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ส่วนใหญ่เชิญแขกภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ในเขตตำบล

บ้านที่จัดงานที่ไม่เลี้ยงเหล้าร้อยละ 14.18 เหตุผลที่ไม่เลี้ยงเหล้าเพราะขนาดของงาน ส่วนใหญ่เป็นการจัดงานเล็กๆ และเงื่อนไขทางศรัทธาของชุมชนเช่นห้ามดื่มเหล้าในวัดตามโครงการวัดปลอดเหล้า และเงื่อนไขทางบุคลิกภาพของครอบครัวที่จัดงานทั้งสมาชิกในครัวเรือนและหัวหน้าครัวเรือนไม่ดื่มเหล้า ซึ่งทำให้สมาชิกในชุมชนรู้และเข้าใจในบุคลิกของสมาชิกครอบครัวดังกล่าว

ปริมาณการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่เพศชาย อายุระหว่าง 25-50 ปี ร้อยละ 65.68 เพราะเป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่ยอมรับการดื่มเหล้าของเพศชายมาตั้งแต่โบราณ และชุมชนที่ศึกษายังคงต้องพึ่งแรงงานของวัยดังกล่าวในการจัดงานในชุมชน ค่าเหล้าที่ใช้ในการจัดงานโดยเฉลี่ย 9,219 บาทต่องาน และงานที่จ่ายค่าเหล้ามากที่สุดคือ 92,000 บาทต่องานซึ่งเป็นงานบวช ที่เลี้ยงมากเพราะเงื่อนไขทางสังคมในเชิงอำนาจและฐานะของเจ้าภาพ เช่นการเลี้ยงเหล้าเพราะทำตามเพื่อนบ้านและเกรงว่าจะเลี้ยงพี่น้องที่มาช่วยงานไม่ดี

กลุ่มคนที่ดื่มเหล้าในงานในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มอื่นคือกลุ่มวัยผู้ใหญ่เพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-50 ปี พบว่าการดื่มในปัจจุบันร้อยละ 17.8 สาเหตุหลักที่มีการดื่มในอัตราที่เพิ่มขึ้นมากเนื่องจากนวัตกรรมเครื่องดื่มประเภทเบียร์ ที่มีรสชาติเอื้อต่อการดื่ม ตลอดจนหน้าที่ของกลุ่มวัยดังกล่าวในงานเลี้ยง โดยเฉพาะในหน้างานปรุงและเสิร์ฟอาหาร ตลอดจนการยอมรับการดื่มเหล้าของเพศหญิงในชุมชน โดยชุมชนประเมินจากปริมาณการดื่มที่น้อย ดื่มเฉพาะเวลาว่าง และสร้างปัญหาในชุมชนน้อย

การสูญเสียจากการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงจากการศึกษามีข้อมูลเฉพาะอุบัติเหตุและการทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นความสูญเสียที่เห็นได้เฉพาะหน้างาน รวมคิดเป็นร้อยละ 5.36 ของการจัดงานที่เลี้ยง

เหล่า ความสูญเสียตามมูลค่าเหล่าโดยตรงเฉพาะที่สำรวจช่วง 8 เดือนรวม 224 งาน เป็นเงินทั้งสิ้น 2,226,398 บาท การจัดในชุมชนโดยเฉลี่ยจะจัดงานประมาณ 14 ครั้ง ต่อชุมชนต่อปี ดังนั้นคิดเป็นมูลค่าเหล่าเฉพาะที่ใช้คุ้มกันในการจัดงานเฉลี่ย ประมาณ 130,000 บาทต่อชุมชนต่อปี

การเลี้ยงเหล่าในงานที่จัดในชุมชนยังคงมีอยู่อย่างสืบเนื่องในเชิงวัฒนธรรม ที่ทำตามแบบอย่างกันมา บทบาทหน้าที่ของเหล่าในพิธีกรรมตามความเชื่อของชุมชน วิธีคิดและการให้ความหมายของเหล่าของชุมชนที่สัมพันธ์กับชีวิตทั้งในมิติชุมชนสังคม แต่ความสืบเนื่องดังกล่าวได้มีเปลี่ยนแปลงในรายละเอียด ตามบริบทของสังคม โดยมีหน่วยย่อยทางสังคมมาทำหน้าที่แทนชุมชนมากขึ้น โดยผ่านระบบเงินตรา และการเปลี่ยนผ่านของหน้าที่เหล่าในเชิงอำนาจเหนือธรรมชาติที่ผ่านพิธีกรรม มาสู่อำนาจตามธรรมชาติที่สังคมสร้างขึ้นตามระบบการปกครองและอำนาจทางสังคม

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงเหล่าในชุมชนคือ เหตุผลของการเลี้ยงเหล่าโดยการทำตามเพื่อนบ้านและเกรงว่าจะเลี้ยงพี่น้องที่มาช่วยงานไม่ดี ความแตกต่างของประเภทงาน บทบาทหน้าที่ทางสังคม ฐานะของเจ้าภาพ วัฒนธรรมชุมชน มีผลโดยตรงต่อปริมาณและมูลค่าการเลี้ยงเหล่า การเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเหล่า ความเป็นชุมชนเหมือนจริง วิธีคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีผลโดยตรงต่อแบบแผนการเลี้ยงและคุ้มเหล่าในงานเลี้ยงในชุมชน เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการเลิกเลี้ยงและคุ้มเหล่าในการจัดงานในชุมชนคือความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล่าในงานในชุมชนในเชิงบวกและเชิงลบ โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยเฉพาะเวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล่าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น

บทที่ 4

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

4.1 การเปลี่ยนแปลงและความสืบเนื่องของการจัดงานเลี้ยงในชุมชน

สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การแบ่งหน้าที่ทางสังคมมีความเฉพาะมากขึ้น เทคโนโลยีช่วยจัดลดจำนวนแรงงานและทำหน้าที่แทน บทบาทและ หน้าที่ทางสังคม ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและวิธีการจัดการงานเลี้ยงในชุมชน แม้อำนาจการจัดการเหล่านี้จะย้ายมาสู่อำนาจรัฐและนายทุน เหล่าในมิติของชนิศรชาติ บรรจุภัณฑ์ และในการทำหน้าที่ในเชิงการแลกเปลี่ยนในรูปแบบวัตถุต่อวัตถุ ที่มีสายสัมพันธ์ในชุมชนเป็นตัวกำหนดมาเป็นระบบเงินตราเพื่อการแลกเปลี่ยน และรูปแบบเหล่านี้ที่หลากหลายชนิดมากขึ้น แต่เหล่านี้ยังคงความสืบเนื่องในบทบาทหนึ่งของขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน และยังคงทำหน้าที่สะท้อนหรือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสมบูรณ์ น้ำใจ ของผู้จัดงานเลี้ยง

ประเภทของงานบุญที่ชาวบ้านให้ความสำคัญคืองานบวช ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นงานบวชแขกในชุมชนทุกคน หากไม่บวชจะแสดงถึงว่าไม่เคารพหรือนับถือ เพราะถือว่าเป็นงานบุญ งานแต่งงานที่เป็นงานรื่นเริงแม้ว่าเหตุผลของชุมชนจะไม่ใช่เรื่องบุญอันเป็นเหตุผลสำคัญที่จะบวชแขกแต่เป็นงานที่จะต้องประกาศให้ทุกคนรู้ว่าสมาชิกของชุมชนได้เปลี่ยนบทบาทจากหนุ่มสาวมาสู่การเป็นครอบครัวหรือมีเจ้าของ และงานศพที่ไม่ต้องบวชแต่ทุกคนจะมาร่วมงานเพราะถือว่าเป็นเมื่อสมาชิกมีความทุกข์มันหมายถึงทุกข์ของสังคม ดังนี้ทั้ง 3 งานเหล่านี้มีบทบาทมากในฐานะที่เป็นตัวแทนของการเลี้ยงดูอย่างดี โดยงานที่จัดยังคงอยู่ในชุมชนและบ้านที่จัดงานถือเป็นสถานที่สำคัญและเป็นความภูมิใจของชาวบ้านที่ได้มีโอกาสจัดงานบุญในบ้านของตนเอง การเชิญแขกในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นเขตบริวารและสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่มีความใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวกำหนดกรรมแดนของแต่ละบริบทวัฒนธรรมด้วย

ฤดูของการจัดงานยังคงสืบเนื่องในการทำช่วงหลักการเก็บเกี่ยวและมีการเปลี่ยนแปลงที่ยังสอดคล้องกับฐานความคิดเดิมคือการจัดงานตามฤกษ์ยามและในวันหยุดราชการหรือเสาร์อาทิตย์ เงินที่ใช้ในการจัดงาน แม้ว่าในมิติของปริมาณแขกและจำนวนอาหาร โดยนัยของมูลค่าไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และกระบวนการจัดการของสังคม ส่งผลโดยตรงต่อทรัพย์สินที่ใช้ในการจัดงาน เพราะอดีตทรัพย์สินในการจัดงานอยู่ในรูปวัตถุ ในชุมชนและนำมาช่วยเหลือในการจัดงานแต่ละครั้ง ทำให้เงินที่ใช้ในการจัดงานจึงดูเหมือนไม่มาก แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยน ชุมชนไม่มีทรัพย์สินเหลือเก็บในชุมชน ทำให้ต้องใช้เงินตราเพื่อแลกกับปัจจัยจากภายนอกชุมชนทำให้เงินเพื่อการจัดงานจึงมีมูลค่าสูงขึ้นเป็นหลักแสนบาทต่อการจัดงานแต่ละครั้ง และรายจ่ายหลักเป็นค่าอาหารรองลงมาคือค่าเหล้า น้ำอัดลม

และค่าอื่นๆล้วนต้องจัดหาจากภายนอกชุมชน ซึ่งทำให้แนวคิดเรื่องการทำบุญของชุมชนจึงมีมูลค่าตามจำนวนแขกและมูลค่าค่าใช้จ่ายในการจัดงานสังสรรค์ และงานพิธีกรรม

การเลี้ยงเหล้ามาจาก กลัวเพื่อนบ้านจะว่าเลี้ยงไม่ดี เพื่อนบ้านพาทำมาอย่างนี้ เพื่อนมีแต่คนดื่มเหล้า ลูกๆบอกว่าให้เลี้ยงเหล้า ล้วนมาจากวิถีคิดแบบคนใน คนนอก และทุนทางสังคมในสายสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่ต้องเลี้ยงดูพี่น้องที่มาช่วยงานอย่างดีให้สมกับหน้าตา ซึ่งถือเป็นเกียรติทางสังคม การปฏิบัติจนเคยชินและทำแบบอย่างกันมามีผลโดยตรงต่อการเลี้ยงเหล้าในการจัดงาน ดังจะเห็นได้จาก ทุกงานที่จัดจะมีค่าอาหารและตามมาด้วยค่าเหล้าเสมอ

การจัดงานเลี้ยงในชุมชนสอดคล้องกับวิถีชีวิตและประเพณี วัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ส่งผลต่อรูปแบบการจัดงานเลี้ยงในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังจะเห็นได้จาก การแบ่งหน้าที่ทางสังคมมีความเฉพาะมากขึ้น เทคโนโลยีช่วยลดลดจำนวนแรงงานและทำหน้าที่แทน และภาระหน้าที่ทางสังคม ของผู้มีส่วนในกระบวนการงานเลี้ยง ส่งผลต่อระยะเวลาในการจัดงาน และรูปแบบการเลี้ยงโดยตัวแทนทางสังคม

ความสืบเนื่องที่เห็นได้ชัดคืองานที่จัดส่วนใหญ่เป็นงานอุปสมบทรองลงมาคืองานแต่งงาน ซึ่งก็เป็นงานตามวัฒนธรรมของสังคมไทย สถานที่จัดงานพบว่าส่วนใหญ่ยังคงทำตามบริบทเดิมคือจัดงานที่บ้านของตนเอง รองลงมาคือจัดงานที่วัดในหมู่บ้าน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมและระบบเครือญาติและบริวารของผู้จัดงาน ช่วงเวลาที่จัดงาน จัดงานมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม รองลงมาจัดงานในเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้จะเป็นช่วงของการว่างงานแล้ว ยังเป็นช่วงของการมีเงินเพื่อใช้จ่ายในการจัดงาน เหตุผลที่จัดงาน ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นวันดี ตามฤกษ์ยาม รองลงมาเห็นว่าเป็นวันหยุดตามประเพณี จำนวนแขกที่เชิญมาในงานบุญจำนวน 100-200 คน แขกที่เชิญมาในงานส่วนใหญ่เชิญแขกในหมู่บ้าน รองลงมาคือเชิญแขกในตำบล ซึ่งก็ยังอยู่ในวงของเครือญาติ เพื่อนบ้าน และแขกเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเดิมก็คือกลุ่มที่ซ้อนทับกับกลุ่มเครือญาติและกลุ่มเพื่อนบ้าน เพราะอยู่ในชุมชนเดียวกันหรือชุมชนใกล้เคียงกัน แนวคิดของการช่วยงานคงอยู่แต่รูปแบบการช่วยเปลี่ยนไป จากการช่วยแรงงานและทรัพย์สินที่เกิดจากการผลิตของแขกผู้ช่วยงานมาเป็นเงินตรา แต่ปัจจัยที่ใช้ในงานยังคงทำหน้าที่เหมือนเดิมเช่นการเลี้ยงด้วยอาหารคาวหวานและเครื่องดื่มที่เป็นเหล้า ความสัมพันธ์และระยะห่างทางสังคมยังคงมีบทบาทต่อเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงานดังที่พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพราะทำตามเพื่อนบ้าน รองลงมาคือกลัวเพื่อนบ้านจะว่าเลี้ยงไม่ดี รองลงมาเพราะว่าเพื่อนมีแต่คนดื่มเหล้า และลูกๆบอกว่าให้เลี้ยงเหล้า ซึ่งยังคงเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงการแสดงถึงอำนาจ ฐานะ และสายสัมพันธ์ของวงบริวารผ่านน้ำเมานั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เหตุผลในการเลือกวันจัดงานแม้ว่าเหตุผลหลักจะอยู่ที่การดูฤกษ์ยาม ตามความเชื่อของชุมชน แต่การตัดสินใจเลือกวันจัดงานตามฤกษ์ยามนั้น มักจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไข

ของผู้มีบทบาทหลักในงาน เช่น นาย เจ้าบ่าวเจ้าสาว หรือคนที่ต้องเข้าร่วมพิธีกรรมของงานนั้นๆ รวมถึงเพื่อนหรือบริวาร ว่ามีเวลาตามวันนั้นๆหรือไม่ ซึ่ง มักเป็นวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ดังนั้นการให้ความหมายใหม่ของฤกษ์ยาม จึงรวมเอาเงื่อนไขของเวลาที่เกี่ยวข้องด้วย แยกที่เชิญมาร่วมงาน นอกจากเพื่อนบ้าน ญาติแล้ว จำนวนแขกที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นคือแขกของเพื่อนร่วมงาน ที่ขยายวงอยู่นอกชุมชนมากขึ้น เช่นเพื่อนร่วมงานในภาคอุตสาหกรรม เพื่อนร่วมงานราชการ หรือหน่วยงานวิสาหกิจ เป็นต้น ซึ่งแขกดังกล่าวใช้เวลาในการร่วมงานสั้นมากขึ้น เช่นมาเฉพาะเวลากินเลี้ยง แล้วก็กลับบ้าน ค่าใช้จ่ายต่องานมีมูลค่าทางตัวเงินสูงขึ้น โดยที่มูลค่าทางแรงงาน และทรัพย์สินในชุมชนน้อยลง โดยให้ระบบเงินตราเข้ามาเป็นตัวเชื่อมคู่สายสัมพันธ์ระหว่างเจ้าภาพและแขก ดังจะเห็นได้ว่าในแต่ละครั้งที่จัดงานพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่องานเป็นเงิน 70,592 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายต่องานสูงที่สุดเป็นเงิน 238,000 บาทต่องาน ซึ่งก็สอดคล้องกับรายละเอียดในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายการที่ใช้จัดงานแยกตามรายการจ่าย พบว่า ร้อยละ 51.15 จ่ายค่าอาหาร คิดเป็นเงิน 36,107 บาท ร้อยละ 13.07 จ่ายค่าเหล้า คิดเป็นเงิน 9,219 บาท ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่ละครั้งจ่ายเป็นค่าอาหารมากที่สุด รองลงมาคือค่าเหล้า ค่าทำบุญ และค่าน้ำอัดลม ซึ่งจากเดิมจะจ่ายเฉพาะที่ชุมชนผลิตไม่ได้ รวมถึงเหล้าที่ระบบตลาดเข้ามาแทนที่โดยสมบูรณ์ อันเนื่องมาจากกติกาของสังคมที่กำหนดโดยรัฐ ทำให้การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าเหล้าเป็นเงิน 9,219 บาท และมีงานบางงานที่จ่ายเป็นค่าเหล้าเป็นเงินสูงถึง 80,000 บาท นวัตกรรมของเหล้าทำให้ชุมชนมีหลายช่องทางให้เลือก จากเดิมมีเพียงสาโท ที่เกิดจากการหมักข้าวกับยีสต์ และเหล้ากลั่นที่นำเอาสาโทมากลั่นต่อ ปัจจุบันกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และกลไกควบคุมทางสังคม ทำให้ชุมชนอยู่ในภาวะจำเป็นต้องรับเอาวัฒนธรรมเหล้าโดยสมบูรณ์ที่มีทั้งเบียร์ เหล้า ที่หลากหลายยี่ห้อและรสชาติ อันเป็นผลมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทำให้เอื้อต่อนักดื่มหน้าใหม่ และสนองความต้องการของหลายคนในหลายระดับ หน้าท้องเหล้าจึงขยายเชิงหน้าที่กว้างกว่าการเป็นเครื่องดื่มเพื่อสร้างความสุขสนุกสนานในงานเลี้ยง มาเป็นการเพิ่มเกียรติภูมิของนักดื่มและงานเลี้ยง ชนิดและราคาของเหล้าจึงมีบทบาทในการทำหน้าที่ในการจัดช่วงชั้นของคนในสังคมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากบ้านที่จัดงานที่มีการเลี้ยงเหล้าจำนวน 224 งานคิดเป็นร้อยละ 83.52 โดยเหล้าที่เลี้ยงมากที่สุดในงานพบว่า ร้อยละ 44.20 เป็นเหล้าขาว ร้อยละ 43.75 เป็นเบียร์ และร้อยละ 12.05 เป็นเหล้าสี โดยเหล้าที่เกิดจากนวัตกรรมและกระบวนการสร้างทางสังคม ทำให้ชุมชนสูญเสียหน้าที่และอำนาจในการจัดการเครื่องดื่มโดยสมบูรณ์ ยิ่งทำให้ปริมาณและราคาการเลี้ยงเหล้าเป็นตัวสะท้อนฐานะและอำนาจในการซื้อหาเหล้าจากภายนอกชุมชนเพื่อการจัดงาน โดยผ่านกลไกตลาดที่เข้ามาจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ตั้งแต่ชนิด จำนวน ปริมาณ การจัดการ ดังที่พบว่าการซื้อเหล้ามาเลี้ยงในงานส่วนใหญ่ติดต่อร้านค้าให้มาส่ง ตั้งแต่เริ่มงานจนเสร็จงาน จึงจ่ายเงินตามมูลค่าสินค้าที่บริโภค

ในการจัดงานเลี้ยงในชุมชนยังคงสืบเนื่องตามบริบทของวัฒนธรรมชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อรูปแบบของการจัดงาน โดยมีหน่วยย่อยและกลุ่มคนจากภายนอกชุมชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบและวิธีการจัดการเครื่องดื่มประเภทเหล้า ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มหน้าที่ใหม่ของเหล้าในการจัดช่วงชั้นของคนในสังคม และตอกย้ำถึงอำนาจฐานะของคนในชุมชน

จากภาพรวมของการจัดงานเลี้ยงในชุมชนจะเห็นว่าเหล้าเข้ามามีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อม และบางงานเหล้าถือเป็นองค์ประกอบหลักของงาน อย่างไรก็ตาม เหล้าจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับงบประมาณ ประเภทของงาน ที่จัดขึ้น และแม้ว่าเงื่อนไขทางกฎหมายจะช่วยลดการผลิตเหล้าในระดับครัวเรือนแต่ก็ยังไม่สามารถลดปริมาณการดื่มเหล้าในงานได้ ส่วนหนึ่งมาจากเหล้าได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดฐานะของคนในชุมชน และเป็นสัญลักษณ์ของการเลี้ยงดี ความมีน้ำใจของเจ้าภาพ นอกจากนี้ในเรื่องของความสุขสนุกสนานในการดื่มและการใช้เหล้าในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ

จะเห็นได้ว่า เหล้าแม้ว่าจะผลิตโดยชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผลิตด้วยภาคอุตสาหกรรมก็ไม่ได้ทำหน้าที่และความหมายในการเป็นสัญลักษณ์ดังกล่าวหมดไป แต่กลับทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนในระบบเงินตรา ดังนั้นชุมชนจึงต้องส่งแรงงานสู่นอกชุมชนเพื่อหารายได้ให้เพียงพอต่อการจัดงาน ของตนเองเช่นเพื่อเตรียมเงินให้พอกับงานอุปสมบท หรือเตรียมให้พอกับสินสอดทองหมั้น และจัดงานเลี้ยงพี่น้องในงานแต่งงาน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขของการจัดการเหล้าโดยคนนอก และระบบเงินตรา ทำให้การจัดงานยากมากขึ้น เพราะครัวเรือนที่จะจัดต้องใช้เวลาในการสะสมทุนนานมากขึ้น ประกอบกับรูปแบบการจัดงานที่เข้าใกล้พิธีกรรม ที่ทำให้มีมิติของแรงงานสัมพันธ์ในชุมชนในการจัดงาน มีความห่างมากขึ้น ซึ่งจะเป็นตัวเอื้อที่จะเปลี่ยนผ่านไปสู่การลดการยอมรับเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชนได้

4.2 นิัยชุมชนกับการดื่มเหล้าในงานต่างๆ

การดื่มเหล้าในงานยังคงเป็นผู้ชาย แต่ที่น่าสังเกตคือผู้หญิงมีการดื่มเหล้าในอัตราที่สูงมาก และรวมถึงเด็กซึ่งก็สอดคล้องกับรูปแบบหรือวิถีคิดเกี่ยวกับการจัดงานที่มีการเลี้ยงส่วนใหญ่อเลี้ยงเหล้า และเหล้าเป็นสิ่งที่นำมาวางทุกโต๊ะของงานเลี้ยง และนำมาวางเป็นอันดับแรกพร้อมกับน้ำอัดลมและน้ำดื่ม และเบียร์ที่เป็นเหล้าชนิดใหม่ที่รองรับนักดื่มเหล้าหน้าใหม่ในวัยผู้หญิงที่ทำได้ง่ายต่อการเป็นนักดื่มหน้าใหม่ของผู้หญิง ที่เริ่มจากวงแม่ครัวสู่การดื่มที่โต๊ะอาหาร ทำจนเป็นปกติวิสัย จนทำให้เหล้าเป็นส่วนสำคัญหลักของงานเลี้ยงและการดื่มเหล้าเป็นเรื่องปกติของสังคม ที่ส่งผลโดยตรงต่ออายุการดื่มของเยาวชนในชุมชนลดลง กล่าวคือจะพบเด็กอายุตั้งแต่ 5 ปีในชุมชนที่เริ่มชิมและดื่มเหล้า นอกจากนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังมีแนวคิดที่จะเลี้ยงเหล้าในการจัดงานเหมือนเดิมอันเนื่องมาจากเหตุผล

ทางปัจจัยในความสัมพันธ์ในชุมชน และพบว่ายิ่งเจ้าภาพมีบทบาทในสังคมสูงเช่นผู้นำชุมชน ก็จะยิ่งเลี้ยงหล้าเพิ่มมากขึ้นด้วย และพฤติกรรมการดื่มทั้งจากเพื่อนเจ้าภาพ หัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนที่จัดงาน และมีพฤติกรรมการดื่มเหล้าล้วนส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงหล้าในงาน งานที่ชาวบ้านเห็นว่าเลี้ยงหล้าคืองานแต่งงาน งานฉลองตำแหน่ง งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น โดยเหตุผลหลักคือเพื่อแสดงถึงความมีน้ำใจ แสดงฐานะ และจากเหตุผลดังกล่าวจะทำให้ชาวบ้านมองในมิติว่าเลี้ยงน้ำใจซึ่งจะส่งผลต่อคนที่มาช่วยงานในด้านต่างๆเช่นคนหุงข้าวเตากระทะ แม่ครัว คนจัดสถานที่ ฯลฯ รวมถึงเงินที่ช่วยงาน ส่วนงานที่เห็นว่าไม่ควรเลี้ยงคืองานวัด ซึ่งเหตุผลหลักคือเพราะชุมชนกำหนดพื้นที่ให้วัดเป็นเขตปลอดเหล้า ซึ่งก็มาจากนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าวรอลงมาคืองานศพด้วยเหตุผลที่ว่าเจ้าภาพเสียใจและไม่ทันตั้งตัว แต่ก็ยังคงขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องการกินเหล้าเฝ้าศพ ที่ยังเป็นข้อถกเถียงในชุมชน

การดื่มเหล้าของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือนมีจำนวนมากว่าครึ่งของบ้านที่จัดงาน และดื่มเห็นประจำดังจะเห็นได้จากรายจ่ายรายวันที่เกิดจากการดื่ม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเป็นเพื่อนหรือบริวาร ที่จะถูกเชิญมาร่วมงานเมื่อมีการจัดงานเลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลที่เจ้าภาพจัดงานบอกคือ เพื่อนๆมีแต่คนดื่มเหล้า เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ดื่ม แม้ว่าส่วนใหญ่จะพบว่ามี 1 คนต่อครอบครัว แต่ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 1 คนที่ดื่มเหล้าก็มีในอัตราที่สูง ซึ่งดื่มเหล้าต่อคนต่อวันตั้งแต่ 5 บาทจนถึง 150 บาท ต่อวัน และชนิดของเหล้าที่ดื่มมีทั้งเบียร์และเหล้าขาวและเหล้าสี ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระดับชุมชนสามารถเข้าถึงเหล้าทุกชนิดได้ง่าย แม้ว่าบางชนิดที่ต้องแช่เย็นตลอดเวลาเช่นเบียร์ก็มีตู้เย็นแช่ขายในระดับชุมชน ตลอดจนมีน้ำแข็งที่หาซื้อได้ตลอดเวลา

การดื่มเหล้าในการจัดงานต่างๆของชุมชน มีความแตกต่างกันไปตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยย่อยๆของการจัดงาน เช่นคนหุงข้าว แม่ครัว นักแสดง เครื่องไฟ คนจัดเตรียมสถานที่คนเลี้ยงแขก ตลอดจนแขกที่มาช่วยงานในการดื่มที่โต๊ะอาหาร เหล้าได้เข้าไปมีบทบาทในทุกส่วนของหน่วยในการจัดงาน ประเภทของคนของแต่ละหน่วยก็มีผลต่อชนิดของเหล้าที่ดื่มตลอดจนปริมาณการดื่ม เช่นคนหุงข้าวส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายวัยกลางคนถึงสูงอายุ ส่วนใหญ่จะดื่มเหล้าขาว คนจัดสถานที่เตรียมวัสดุเครื่องใช้ เป็นวัยรุ่นมักจะดื่มเบียร์ แม่ครัวเป็นผู้หญิงมักดื่มเบียร์ และที่โต๊ะอาหาร ก็จะเป็นศูนย์รวมของเครื่องดื่ม นอกจากนี้ลักษณะของการจัดงานเช่น หากมีวงดนตรี ก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมและปริมาณการดื่ม เพราะช่วงของการดื่มก็จะยาวนาน และดื่มปริมาณมาก หากเป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่องนานๆก็จะส่งผลต่อปริมาณการดื่มเช่นผู้ดูแลเครื่องเสียง นักแสดง จะดื่มเป็นเวลานาน และปริมาณการดื่มไม่มากนักแต่โดยรวมก็จะเป็นปริมาณมาก และบางสถานที่ก็จะจุดของการสร้างนักดื่มหน้าใหม่ เช่น บริเวณท่าครัวก็จะจุดเริ่มของนักดื่มหน้าใหม่ของผู้หญิง บริเวณการเตรียมงานเตรียมสถานที่ก็จะจุดเริ่มของนักดื่มหน้าใหม่ของผู้ใหญ่ผู้ชาย ส่วนจุดเริ่มของเด็กและ

วัยรุ่น จะเป็นมุขลับที่ปลอดภัย นั่นคือการแอบลองชิมและดื่ม ส่วนเยาวชนที่ดื่มเหล้าก็จะดื่มกับเพื่อน ในช่วงการเตรียมงานไปจนถึงวันเลี้ยง

ภูมิหลังของครอบครัวในการดื่มเหล้าทั้งในระดับสมาชิก หัวหน้าครัวเรือน มีผลต่อการเลี้ยง ในงานที่จะจัดในครอบครัว ด้วยการปฏิบัติของครัวเรือนที่ไม่เลี้ยงเหล้าจนเป็นสัญลักษณ์ ที่ชาวบ้าน ทราบโดยทั่วกันว่าหากครัวเรือนนี้จัดงานจะไม่มีการเลี้ยงเหล้า และวิถีคิดและความรู้สึกของครัวเรือน ที่ไม่เลี้ยงเหล้าไม่ได้มีความแปลกแยกเพราะสมาชิกชุมชนไม่ได้มองความแปลกแยกเฉพาะเหตุการณ์ ของการไม่เลี้ยงเหล้าในปัจจุบัน จะเห็นว่าหากสมาชิกในชุมชนได้มีคนเริ่มจัดงานไม่เลี้ยงเหล้า และ ปฏิบัติไปจนเป็นปกติ ชุมชนและเจ้าภาพก็จะได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนทั่วไป แต่ เนื่องจากส่วนใหญ่ยังจัดงานเลี้ยงเหล้า จึงมีอิทธิพลต่อภาพรวมของชุมชน เพราะลำพังของสมาชิกใน ชุมชนระดับครัวเรือนยังไม่กล้าที่จะทำอะไรที่แตกต่างจากสมาชิกครัวเรือนอื่นๆในชุมชน ดังนั้นหาก จะส่งเสริมโดยมีเวทีให้ชาวบ้านคิดร่วมกัน ย่อมเป็นทางออกที่ดี ที่จะนำไปสู่ความรู้สึกร่วมของ สมาชิกในชุมชนที่ไม่ทำให้รู้สึกแปลกแยกอีกต่อไป

ปัญหาที่เกิดจากการดื่มเหล้าในงานส่วนใหญ่เป็นการทะเลาะวิวาทรองลงมาคืออุบัติเหตุ และ สอดคล้องกับเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชาวบ้านที่บอกว่าปัญหาหลักที่ชาวบ้านกลัวเมื่อมีงานเลี้ยง เหล้าคือการทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่นระหว่างคนในและนอกชุมชน

ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลในการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน

กลุ่มคนดื่มเหล้าในงานมากที่สุดคือกลุ่มผู้ใหญ่เพศชาย รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ใหญ่เพศหญิง และกลุ่มเด็ก ความเห็นในงานเลี้ยงเหล้าในการจัดงานครั้งต่อไปพบว่าส่วนใหญ่จะเลี้ยงเหล้า ความเห็นเกี่ยวกับประเภทงานบุญที่จัดที่ต้องเลี้ยงเหล้าส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นงานแต่งงานและงานฉลอง ตำแหน่ง งานบุญที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงเหล้าเห็นว่าเป็นงานทำบุญถวายสังฆทาน รองลงมาคืองานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ และงานอุปสมบท

บ้านที่จัดงานมีสมาชิกครัวเรือนที่จัดงานร้อยละ 75.86 ดื่มเหล้า โดยมีจำนวน 1-4 คนต่อ ครอบครัว เหล้าที่ดื่มส่วนใหญ่คือดื่มเบียร์ รองลงมาคือเหล้าขาว และเหล้าสี หากดูที่รายจ่ายพบว่าค่า เหล้าสีมากที่สุดคือจ่ายเป็นเงิน 250 บาทต่อวัน รองลงมาคือค่าเบียร์จ่ายเป็นเงิน 135 บาทต่อวัน ค่า เหล้าขาวจ่ายเป็นเงิน 50 บาทต่อวัน

บ้านที่จัดงานมีหัวหน้าครัวเรือนที่จัดงานร้อยละ 65.52 ดื่มเหล้าชนิดของเหล้าที่หัวหน้า ครอบครัวดื่มพบว่าร้อยละ 36.21 ดื่มเหล้าขาว ร้อยละ 6.90 ดื่มเบียร์ และร้อยละ 1.72 ดื่มเหล้าสี

ปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้าพบว่าร้อยละ 4.60 ของงานที่จัด มีปัญหาจากคนที่ดื่ม เหล้า ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล้าพบว่า ร้อยละ 75.00 ปัญหาจากการทะเลาะวิวาทใน งาน และร้อยละ 25.00 ปัญหาจากอุบัติเหตุจากการดื่มเหล้า

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลในด้าน อายุ เพศ ประสบการณ์ ทักษะคิด ความเป็นผู้นำ มีผลต่อการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน และคนที่ดื่มเหล้ามีผลต่อการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทและอุบัติเหตุ

ลักษณะบุคลิกภาพของชุมชนในการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชน

บุคลิกภาพของชุมชนในการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงในชุมชนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของชุมชน ที่สอดคล้องกับประเพณีและการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งในการจัดงานแต่ละครั้ง สังคมชุมชนได้กำหนดบทบาทภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานอย่างลงตัว ของในแต่ละหน่วยย่อย ซึ่งภายใต้โครงสร้างอย่างไม่เป็นทางการ โดยที่ผู้ใช้แรงงานในแต่ละส่วนสามารถเข้าออกกลุ่มย่อยได้อย่างอิสระ ระบบการบริหารเชิงราบ การแบ่งงาน แรงงานเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ตนเองและทำกิจกรรมตามที่ตนเองถนัด แม้จะดูเป็นการจัดการแบบหลวมๆ แต่ด้วยที่ทุกคนจะทราบบริบทของงานดี ดังนั้นทุกคนจึงสามารถทำหน้าที่แทนกันได้ นอกจากหน้าที่ที่ดำเนินการโดยคนนอกชุมชน เช่น ใต้ะจัน การละเล่น เหล้า เป็นต้น ในแต่ละหน่วยของการจัดงานมีการดื่มเหล้าดังนี้

ช่วงเวลาชุมชน ถือเป็นช่วงของการเริ่มต้นดื่มเหล้าในแต่ละงาน ช่วงวันจัดงาน ถือเป็นวันดื่ม และการดื่มเหล้าที่ใต้ะอาหารส่วนใหญ่เหล้าประเภทเบียร์จะเป็นตัวเปิดงาน การดื่มเหล้าที่ใต้ะอาหารที่พบได้ทั่วไปมักเริ่มจากผู้ใหญ่เพศชาย งานอุปสมบทและงานแต่งงาน เช่นการดื่มที่หน้างาน ในแต่ละจุดการดื่มเหล้าก็แตกต่างกันไปตามกลุ่มคน เช่น

กลุ่มแม่ครัว คือคนที่ปรุงอาหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงวัยประมาณ 30-50 ปี จำนวนประมาณ 5-10 คน กลุ่มนี้เกือบทุกคนจะดื่มเบียร์ โดยคนหนึ่งอาจดื่มมากถึง 1-2 ขวดเลยทีเดียว ถือเป็นจุดเริ่มของการดื่มเหล้าของผู้หญิงวัยกลางคน

กลุ่มคนหุงข้าวเตากระทะ โดยการหุงข้าวแต่ละครั้งจะมีผู้ใหญ่เพศชายวัย 40-50 ปี จำนวน 1-2 คน ขึ้นอยู่กับว่าเจ้าภาพจะเลี้ยงอะไร แต่ส่วนใหญ่ก็มีทั้งเหล้าขาวและเบียร์ การดื่มแม้จะดื่มมากแต่ก็ไม่ถึงกับเมาจนเสียนงาน

กลุ่มคนคุมเครื่องขยายเสียง ถ้าเป็นงานอุปสมบทหรืองานแต่งงาน ก็จะมีวัยรุ่นมารวมเต้นรำมากและเพลงก็จะเป็นเพลงสตริงจังหวะเร็ว ซึ่งก็จะเล่นกันถึง 5-6 ทุ่ม ในกลุ่มคนที่ดูแลเครื่องไฟขยายเสียงดื่มได้ทั้งเหล้าขาว 40 ดีกรี และเบียร์ ส่วนใหญ่เจ้าภาพก็จะยกมาให้ซึ่งก็จะนั่งดื่มกันตลอดทั้งวัน แต่จะไม่ดื่มมากเป็นการดื่มที่ละน้อยดื่มเรื่อยๆ และมีเพื่อนของคนคุมเครื่องไฟแวะเวียนเข้ามาร่วมวง

กลุ่มศิลปิน นักแสดง ลีเกะจะพบได้ในงานอุปสมบทและงานศพ เพลงโคราชส่วนใหญ่พบได้ในงานศพที่เป็นลักษณะงานทำบุญตาม การปรับเปลี่ยนจากเครื่องขยายเสียงเป็นเสมือนวงดนตรีที่เปิดเพลงเพื่อการเต้นรำ การดื่มเหล้าของกลุ่มนี้ คือทำงานไปด้วยดื่มไปด้วย เช่นเพลงโคราชหากช่วงทำนองไหนที่ร้องได้กินใจผู้ฟัง ชาวบ้านก็จะตบรางวัลเป็นเหล้าหรือ

เบียร์ให้ดื่ม แต่นักแสดงหลายคนก็หลีกเลี่ยงการดื่ม เพราะกลัวว่าเสียงจะไม่ดี มีเหล้าให้กับคนดูเพราะคนดูเป็นตัวกระตุ้นให้หมอบเพลงโคราชเล่นได้สนุกสนานมากขึ้น โดยมีรางวัลเป็นเงินเป็นสิ่งตอบแทน ดังนั้นเจ้าภาพจึงมักเลี้ยงเหล้าโดยไม่จำกัดปริมาณสำหรับคนที่ดูเพลงโคราช นักแสดงที่ดื่มมักเป็นคนที่ไม่ค่อยได้ใช้เสียงหรือเน้นความไพเราะ และส่วนใหญ่ก็จะดื่มไม่ถึงกับเมามาก แต่พอเล่นกันสนุกสนาน ในการแสดง ซึ่งหน้าเวทีก็จะมีชาวบ้านที่เป็นนักดื่มมาตั้งวงดื่มหน้าเวทีเช่นกัน และเดินร่าสนุกสนานในช่วงของการร้องรำทำเพลง

ช่วงหลังเลิกงาน เป็นการฉลองความสำเร็จที่การจัดงานลุล่วงไปได้ด้วยดี และถือเป็นการตอบแทนเพื่อนบ้าน ญาติที่มาช่วยแรงงานตั้งแต่เริ่มงานจนกระทั่งเสร็จงาน ช่วงของการเก็บข้าวของเจ้าภาพก็จะเตรียมอาหารและเครื่องดื่มรวมทั้งเหล้าเบียร์ไว้ให้ ซึ่งก็เป็นเหล้าที่เหลืออกจากงานเลี้ยง โดยเจ้าภาพจะซื้อเหล้ามาเพื่อสำหรับคนช่วยงานหลังเสร็จงาน หากมีเหล้าเหลือมาก ก็จะยกให้คนที่มาช่วยเก็บข้าวของเป็นขวดให้ถือกลับบ้านหลังจากดื่มกินที่บ้านงานแล้ว การดื่มเหล้าในขณะที่เก็บข้าวของนั้นจะดื่มไม่มาก ส่วนใหญ่จะมานั่งดื่มกันภายหลังจากที่เก็บของเสร็จแล้ว และมักนั่งดื่มต่อไม่นานนัก ส่วนใหญ่ ประมาณ 2-3 ชั่วโมง

จากภาพรวมดังกล่าวจะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในชุมชนและสังคมมีผลต่อการดื่มเหล้าในงานของคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากบทบาทของเหล้าในพิธีกรรม และบทบาทของเหล้าในงานเลี้ยง ที่ล้วนทำให้มีการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงอย่างแพร่หลาย หรือเหล้าได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของงานเลี้ยง แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับเหล้าจะเปลี่ยนไปในเชิงสร้างสรรค์ ในนามของเครื่องดื่มของมนุษยชาติ การดื่มเหล้าในงานก็ยังคงดื่มและครอบคลุมสมาชิกในครอบครัวหลากหลายมากขึ้นทั้งวัยและเพศ โดยการยอมรับการดื่มเหล้าของเด็กและผู้หญิง โดยมีเหล้าที่เหมาะสมกับวัยและการเริ่มต้น ดังเช่นเบียร์ เป็นต้น และส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการจัดงานก็เป็นสถานที่สร้างนักดื่มหน้าใหม่ไปพร้อมๆกัน อย่างไรก็ตามการดื่มเหล้าในงานยังต้องการเงื่อนไขของเพื่อนวงบริวาร และการกระทำหน้าที่ของเหล้าในการจัดงานตามความหมายของคนในชุมชน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเรื่องการดื่มเหล้าในงานได้ โดยลดเงื่อนไขดังกล่าว

4.3 ความสัมพันธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง บริบทและวัฒนธรรมของการดื่มเหล้าในงานต่างๆ

เหล้าในมิติของชุมชนได้เปลี่ยนไปจากแนวคิดเรื่องมิติของสุขภาพ แต่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการก่อตัวเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ และการแก้ปัญหาของเหล้าก็จะมองผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเช่น เศรษฐศาสตร์การเมือง ผู้มีส่วนร่วม และปัจจัยการผลิตเหล้า เหล้าได้ถูกมองในมิติของทรัพย์สินที่มนุษย์สร้างขึ้น การดื่มเหล้าจึงเป็นเพียงการดื่มในสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และจากการศึกษาในมุมมองของคนที่ดื่มปกติก็พบว่า การดื่มไม่ใช่การทำให้การหน้าที่ของสังคมผิดปกติแต่อย่างใด ทำให้ชุมชนยังคงดื่มและเลี้ยงเหล้าในงาน

เหล้ากับอัตลักษณ์และเพศ มุมมองเกี่ยวกับเหล้าที่หลากหลายทำให้มองเห็นเหล้าที่มีบทบาทต่อการกำหนดหน่วยของสังคม ขอบเขตของชุมชน คุณค่าและความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน สังคมมีส่วนในการสร้างแบบแผนการดื่มเหล้าในด้านหนึ่งที่ผ่านมาเลี้ยงและพิธีกรรม โดยเริ่มตั้งแต่บุคคล กลุ่มคน กระบวนการสร้าง การปฏิบัติตาม และการเปลี่ยนผ่าน การมุ่งทำให้เป็นตัวอย่าง ความสัมพันธ์ทางสังคม มีส่วนช่วยเกิดความสืบเนื่องและคงอยู่ของการดื่มเหล้า

เหล้า กับอำนาจรัฐเหล้าได้กลายเป็นเครื่องมือของการบริหารรัฐมาช้านาน มีความสำคัญมากแพร่กระจายอย่างรวดเร็วภายใต้แนวคิดฐานะเจ้าบ้านที่ดีและพิธีกรรม เหล้าเป็นตัวกระทำทางสังคม โดยการเริ่มทำในระดับหน่วยย่อยของรัฐ และเป็นช่องทางหนึ่งของการกำหนดนโยบายแห่งรัฐ ทั้งในมิติของการส่งเสริมควบคุมกำกับเหล้า เศรษฐกิจการเมืองและกลุ่มคน การผลิตเหล้าจากนวัตกรรมการชุมชนที่พึ่งพาเครื่องมือและคนงาน และใช้เหล้าเพื่อการดื่มในครัวเรือน ได้ขยายผ่านนวัตกรรมการกลั่น มาสู่เชิงพาณิชย์ เหล้าจึงมีบทบาทในเชิงธุรกิจ และมีส่วนในการสร้างและพัฒนาประเทศทั้งในทางบวกและลบ กล่าวคือในเชิงวิชาการหรือนวัตกรรมดูเหมือนจะสร้างความสำเร็จตามจินตนาการแต่กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของคนในสังคมผ่านกระบวนการขัดเกลาของสังคม ดำเนินในมิติตรงข้าม เท่ากับว่ารายได้ที่ได้มาก็เพื่อใช้แก้ปัญหามาของรายได้นั่นเอง

เหล้ากับศาสนา คนขี้เมามีส่วนทำให้คนนึกถึงความมีสติ และเหล้าทำให้บทบาทและพิธีกรรม มีกิจกรรมในทางสังคม และเป็นตัวชี้วัดและตัวบ่งบอกสถานภาพของสังคม ตลอดจนเหล้าได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม และเหล้าก็เป็นตัวแยกกลุ่มคนในสังคมตามความเชื่อทางศาสนา จุดเริ่มต้นของสังคมจึงเริ่มจากวัด ในการกำหนดเป็นพื้นที่ปลอดเหล้า พร้อมๆกับการตอกย้ำหลักบัญญัติของศาสนา ที่ย้ำเตือนว่าเหล้าเป็นหนทางสู่ความต่ำ แม้ปัจจุบันจะส่งผลน้อยแต่เงื่อนไขของบุญ จะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนวิถีคิดเรื่องเหล้าของคนในสังคม

เหล้าไม่ได้เป็นเป็นรางวัลของอัตลักษณ์วัฒนธรรมวัตถุอีกต่อไป ตามแนวคิดของนักมานุษยวิทยาโบราณคดี การแพร่กระจายโดยผ่านตัวแทนที่เป็นหลักของสังคมคือการสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองสำหรับความสุขในโลกของความฝัน จากนั้นไป เหล้าจึงควรเป็นวัตถุที่น่าสนใจที่

สำคัญในทางสังคมศาสตร์ ซึ่งจะบอกว่าอะไรคือชีวิตของสังคม วัฒนธรรม และความสามารถที่จะเข้าใจถึงอันตรายและคุณค่าของเหล่า

บริบทของชุมชนในปัจจุบันในพื้นที่ที่ศึกษาในมิติของชุมชน งานเลี้ยงและเหล่า มีลักษณะที่เข้าใจถึงการเป็นชุมชนเสมือนจริง กล่าวคือ สมาชิกในชุมชนจิตสำนึกร่วม (Consciousness) ทั้งในรูปแบบของการจัดงาน การเลี้ยงเหล้าในงาน แบบแผนการดื่มเหล้าในงาน และกระบวนการจัดেলাทางสังคมที่ยืนอยู่บนหลักการ (Principle) เดียวกันคือ การจัดงานบุญที่ประกอบด้วยงานพิธีทางศาสนาและงานเลี้ยง โดยมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) การได้ผลบุญ และอุทิศและแผ่อาณิสงส์ให้กับผู้ล่วงลับและเพื่อนบ้านหรือญาติสนิท ซึ่งอิทธิพลของความเป็น “ชุมชนทางอากาศ” ส่งผลโดยตรงต่อการเลี้ยงเหล้าในงานบุญ ซึ่งบริษัทที่ผลิตเหล้าในปัจจุบันได้รับความสำเร็จอย่างสูงมาแล้วในการสร้างนักดื่มหน้าใหม่และเพิ่มปริมาณการดื่มตลอดจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทำให้มีการนำเหล้าดังกล่าวตั้งบนโต๊ะพร้อมๆกับน้ำอัดลมเป็นอันดับแรกเมื่อมีงานเลี้ยง และถือเป็นแนวปฏิบัติตามกันมาอย่างต่อเนื่องจนชาวบ้านมองว่ามันกลายเป็นองค์ประกอบหลักของงาน นอกจากนี้การบอกแขกผ่านมือถือรวมถึงการประชาสัมพันธ์การจัดงานผ่านรายการวิทยุท้องถิ่นหรือวิทยุชุมชน การสื่อสารการจัดงานผ่านการโทรศัพท์ ทำให้พื้นที่ของชุมชนแคบลง รวมถึงการส่งเหล้าผ่านโทรศัพท์เมื่อมีการจัดงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีผลต่อแบบแผนการดื่มเหล้าในงานเลี้ยงโดยสิ้นเชิง ดังนั้นความเป็นชุมชนจึงไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ทางกายภาพและไม่จำเป็นว่าสมาชิกต้องพบปะหน้าตากันโดยตรง แต่เป็นชุมชนที่อาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องสานความสัมพันธ์และจิตสำนึกร่วมของสมาชิก อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการอาศัยความเป็นชุมชนเดิมคือพื้นที่ที่อยู่ข้าง แต่ลักษณะความสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงไป สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ซับซ้อน โดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีรูปแบบที่กว้างขวางขึ้นทั้งในระดับชาติและในระดับโลก กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ้าเป็นปัญหา ปัญหาหรือสิ่งนั้น ๆ ก็จะเชื่อมโยงไปในระดับที่กว้างขึ้นได้ และในทางตรงกันข้ามก็จะเป็นประโยชน์หรือมีผลต่อความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นชุมชนรูปแบบใหม่ที่มีจิตสำนึกร่วม มีหลักการและจุดหมายร่วมกันทิศทางของชุมชนสอดคล้องกับ Schuler (1996) ที่ว่าความเป็นปัจเจกบุคคลของแต่ละบุคคล ระบบเศรษฐกิจ และการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศ อันไร้ขอบเขตที่จะสร้างวัฒนธรรมมวลชนแบบใหม่ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในมิตินี้ จะช่วยให้เป็นความเปลี่ยนแปลงและเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ได้และช่วยให้เห็นรูปแบบของชุมชนที่มีความหลากหลายในเรื่องเกี่ยวกับการดื่มเหล้า แบบแผนการเลี้ยงเหล้า ตลอดจนวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับการเหล้าในงาน โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายของผู้คนเข้าด้วยกัน ด้วยความที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกัน หรือเป็นศูนย์การสื่อสารที่ทำให้ผู้คนที่ผ่านเข้ามาในเครือข่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ร่วมกันโดยความร่วมมือทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลก ในขณะเดียวกัน ความ

เป็นศูนย์กลางสื่อสารหรือเครือข่ายชุมชนในรูปแบบนี้ สมาชิกในเครือข่ายมีจุดอ่อน คือ ไม่มีภาระผูกพัน ข้อต่อรอง หรือมีความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงร่วมกัน แต่ถ้ามีวัตถุประสงค์และความสนใจร่วมกันมากขึ้น ความพร้อมในเรื่องข้อเท็จจริงจะปรากฏเพิ่มขึ้น จากนั้นจะนำไปสู่การประสานงานและการทำกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ ถ้ามองในด้านของพื้นที่แล้วจะเห็นว่าเป็นชุมชนที่ไร้พรมแดน จะอาศัยเพียงความสัมพันธ์อย่างง่าย ที่ผู้เข้ามาหรือผ่านมาได้มีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมีหลักการและเป้าหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนในรูปแบบใหม่ได้หรือไม่ ดังนั้น นักวิชาการและนักพัฒนาผู้ที่ทำงานร่วมกับชุมชนจึงควรแสวงหาคำตอบเพื่อรู้เท่าทันกับสภาพของชุมชนที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์แบบปัจเจก มีการแข่งขัน มีการคิดคำนวณบนฐานของประโยชน์และอยู่บนพื้นฐานกฎหมาย อาจสูญเสียความเป็นธรรมชาติสัมผัสของความเป็นมนุษย์และการเกื้อหนุนของสมาชิก แต่การสร้างความเป็นชุมชนใหม่จึงไม่ใช่การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชนแบบดั้งเดิม หากเป็นการผสมผสานความเชื่อแบบเก่าที่มีคุณค่าและการพัฒนาระบบใหม่ที่ก้าวต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

เหล่านี้กับเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการตัดสินใจและการกระทำ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาการทำมาหากินของประชาชน โดยวิธีเรียบง่ายอย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศน์โดยรวมของธรรมชาติ ตลอดจนสภาพสังคมชุมชน และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

เศรษฐกิจพอเพียง จึงหมายถึง เศรษฐกิจสมดุล เป็นการกลับสู่สมดุลของสังคม เศรษฐกิจจิตใจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ประการ คือ ครอบครัวยุคใหม่พอเพียง จิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญญาพอเพียง ฐานวัฒนธรรมพอเพียง มีความมั่นคงพอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง
ด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ
ด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการ
วางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาคนในสังคมให้มีความซื่อสัตย์
สุจริต มีความขยันและอดทน มีความเพียร มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันในสังคม และใช้
สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การเลี้ยงเหล้าแม้ว่าจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในชุมชน แต่กระบวนการสังเคราะห์
ตามหลักของความมีเหตุมีผล ในเวทีระดมความคิดของชาวบ้านส่งผลโดยตรงต่อวิถีคิด ในการ
ประเมินคุณค่าของการเลี้ยงและดื่มเหล้าในงาน ทำให้มุมมองของการเลี้ยงเหล้าโน้มเอียงมาในเชิงลบ
มากขึ้น กล่าวคือในเรื่องของเหล้าที่ขัดแย้งหรือเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความเสื่อมตามหลักคำสอนของ
ศาสนา เป็นเหตุแห่งการเสียทรัพย์ การทะเลาะวิวาท การเสื่อมศักดิ์ เสื่อมชื่อเสียง การเจ็บป่วยและ
อุบัติเหตุ ตลอดจนผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน ทั้งด้านความสัมพันธ์และทางเศรษฐกิจ จากที่เคย
มองว่ามันคือตัวกำหนดคุณค่าทางสังคม และเป็นตัวแทนของความดีงาม ความมีน้ำใจ และเงื่อนไข
ทางพฤติกรรมการเลี้ยงแบบเพื่อไม่ให้เกิดความแปลกแยกในสังคม ทำให้สมาชิกบางส่วนไม่กล้าที่จะ
เปลี่ยนแปลงตามลำพัง แต่เวทีชุมชนทำให้ความกังวล และความเชื่อหรือมุมมองคนอื่นในเชิงลบ
เปลี่ยนไป เช่นการมองว่าหากไม่เลี้ยงเหล้าจะไม่มีคนมาช่วยงาน จะมีการลดค่าช่วยงานบุญ จะไม่มีคน
หุงข้าว จะไม่มีคนช่วยเฝ้าศพ จะไม่มีคนช่วยเก็บเต็นท์ ล้างจาน ฯลฯ แต่แท้จริงแล้ววัฒนธรรมชุมชน
ด้านความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ทอดทิ้งกันไม่เคยเปลี่ยนแปลง ดังจะเห็นได้จากเมื่อมี
งานศพ แม้ไม่บอกชาวบ้านก็จะมาช่วยงาน

แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถประยุกต์เป็นเครื่องมือเพื่อการเปิดประเด็นการ
เรียนรู้ของชุมชนเรื่องเหล้า เพื่อให้เข้าใจถึงข้อเท็จจริงด้วยปัญญา เพื่อให้การจัดงานบุญให้ได้บุญ บน
ฐานของความพอประมาณในการจัดงาน ที่จะลดค่าใช้จ่ายในการจัดงาน และเงื่อนไขที่ชุมชนเห็นว่า
ควรลดมากที่สุดคือค่าเหล้า ซึ่งเวทีในระดับชุมชนจะทำให้ทุกคนเรียนรู้ร่วมกัน นำไปสู่การกำหนด
แนวทางร่วมกัน ที่เกิดจากการคิดเอง ตระหนักรู้ด้วยตนเอง และนำมาปฏิบัติเองในชุมชน จะเป็นฐาน
สำคัญที่จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันของชุมชนในอนาคต เพราะปัญหาจากกระบวนการจัดเถาหรือสอน
คนของชุมชนในการดื่มเหล้า ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจอันเกิดจากการปฏิบัติจนเป็นปกติทำให้ชุมชน
สอนหรือจัดเถาสมาชิกชุมชนไม่ให้ไม่ดื่มเหล้าไม่ได้ รวมถึงไม่สามารถทำให้เจ้าภาพไม่ซื้อเหล้ามา
เลี้ยงในงานได้ มาสู่การสร้างเกราะให้กับเยาวชนด้วยแบบอย่างและแบบแผนการปฏิบัติที่ดีในการไม่

เลี้ยงเหล้าในงานเท่ากับทำให้เจ้าภาพมีแนวปฏิบัติใหม่ กระบวนการสอนเด็กหรือนักดื่มเหล้าหน้าใหม่ ในงานเลี้ยงก็ไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป ซึ่งจะส่งผลตามมาถึงค่าใช้จ่ายของชุมชน ปัญหาจากการดื่มเหล้าในงาน วิธีคิดแบบครอบครัวพอเพียง จิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญญาพอเพียง ฐานวัฒนธรรมพอเพียง มีความมั่นคงพอเพียงต่อไป

หน้าที่ของเหล้าในบริบทสังคมชนบทปัจจุบันเหล้ามีหน้าที่เป็นทั้งปัจจัยจัดขวางเช่นหน้าที่เป็นประธานในพิธี เป็นเครื่องเช่น เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนจากอำนาจเหนือธรรมชาติ หรือการขอพร เป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ เป็นสายพานเชื่อมระหว่างภพชาติ สื่อการกับผู้ตาย เป็นสื่อที่แสดงความมั่งคั่ง เพื่อใช้แสดงออกถึงความมีน้ำใจ เพื่อใช้เป็นเครื่องต่อรอง ใช้เป็นบันไดก้าวเข้าสู่อำนาจ ใช้เป็นเครื่องแสดงความยินดี ใช้เป็นเครื่องแสดงความจงรักภักดี ใช้เป็นสัญลักษณ์ความยิ่งใหญ่ของภูมิปัญญา ใช้เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งและน้ำใจ ใช้เพื่อการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ ใช้เพื่อการมอมเมา เพื่อการทำลายหรือกลศึก ใช้เพื่อดับทุกข์ ใช้เพื่อความสนุกสนาน ใช้เพื่อการรักษาใช้เพื่อเครื่องมือของการศึกษาและสร้างสรรค์นวัตกรรม ใช้เพื่อการแข่งขัน และปัจจัยส่งเสริม เป็นหนทางไปสู่ความเสื่อม เป็นเพศฆาตที่เลือดเย็น ทำลายสุขภาพ ทำลายทรัพย์สิน ทำงานเกียติภูมิทางสังคม สร้างความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ บั่นทอนทุนทางสังคมของชุมชน เป็นตัวทำลายความเข้มแข็งของครอบครัว ตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในมิติของเหล้าในด้านคุณค่าและเสื่อมค่า

การเลี้ยงเหล้าในงานแม้ว่าจะมีปัจจัยเอื้อจากวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากความเหมือนหรือสอดคล้องกับทุนทางสังคมของชุมชน และเหล้าก็ไม่ใช่มิมีหน้าที่เป็นเพียงวัตถุหรือนวัตกรรมกรรมด้านเครื่องดื่มมีเม้าที่ชุมชนสร้างขึ้น เหล้ายังมีบทบาทในการเพิ่มคุณค่าของคนในสังคม ตลอดจนการเลี้ยงเหล้าในงานที่ปฏิบัติตามกันมาจนไม่อาจที่คนใดคนหนึ่งจะเลิกเลี้ยงเหล้าในงานเพราะอิทธิพลของความเป็นคนนอกคนในชุมชน แต่คตินิยมของชุมชนที่ฝังรากลึกถึงความ เป็นสัญลักษณ์ของความชั่วร้ายของเหล้าโดยผ่านคำสอนทางศาสนา และประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นเป็นประจำในงานเลี้ยงในการจัดงาน ไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ การเสียค่าเหล้าจำนวนมาก ภาวะเศรษฐกิจหนี้สิน และกระบวนการสนทนารวมเพื่อให้เกิดปัญญา โดยผ่านกระบวนการเวทีชุมชน จะเป็นตัวทำลายเกราะกำบังทางวัฒนธรรมการเลี้ยงเหล้าในงาน จะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งสองว่าฝ่ายใดจะทรงอิทธิพลต่อวิถีคิดและการตัดสินใจของชุมชนมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อเงื่อนไขเวลา กล่าวคือหากปัจจัยเชิงบวกของการไม่เลี้ยงเหล้าในงานมีมากกว่า ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงหรือการนำไปสู่การเลิกเลี้ยงเหล้าในงานก็จะเร็วขึ้น และหากมีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยเฉพาะเวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล้าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น

4.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดงานในชุมชนปลอดเหล้า ภายใต้แนวคิด “งานบุญปลอดเหล้า” เพื่อให้มีความหมายใหม่ ตลอดจนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเหล้าในงานใหม่ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการลดแรงเสียดทานจากวงจรในการดื่มเหล้าในงาน
2. การรณรงค์การจัดงานในชุมชนปลอดเหล้าในเชิงลึก ควรทำในระดับตำบลเพราะชุมชนในมิติของงานเลี้ยงจะสัมพันธ์กับอาณาเขตของตำบล โดยคำนึงถึงบริบทในมิติของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน กล่าวคือเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของการเลิกเลี้ยงและดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชนคือความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและบริบทของชุมชนเกี่ยวกับการเลี้ยงเหล้าในงานในชุมชนในเชิงบวกและเชิงลบ และกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม โดยใช้เวทีแห่งการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงเหล้าในงาน ก็จะช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้กระบวนการเปลี่ยนผ่านเร็วขึ้น
3. การรณรงค์การจัดงานในชุมชนปลอดเหล้าในเชิงกว้าง ซึ่งสามารถเริ่มได้ตั้งระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ โดยในระดับอำเภอควรเน้นกิจกรรมหรือใช้เครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมเชิงพื้นที่ ส่วนในระดับประเทศควรเน้นกิจกรรมการสร้างกระแสเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการจัดงานในชุมชนปลอดเหล้า หรือ “งานบุญปลอดเหล้า” โดยผ่านช่องทางของการสื่อสารสาธารณะ หรือผ่านช่องทางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะเชิงการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาใช้อ้างอิงประชากรเฉพาะชุมชนที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ทำการศึกษาคือจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบในแต่ละภาคหรือแต่ละวัฒนธรรม
2. ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้นไปศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการรณรงค์เลิกเลี้ยงเหล้าในการจัดงานในชุมชน หรือ “งานบุญปลอดเหล้า” ทั้งในเชิงลึกในระดับชุมชน และเชิงกว้างในระดับนโยบาย

บรรณานุกรม

- Alexander C. Wagenaar, Cheryl L. Perry (1994) **Community Strategies for the Reduction of Youth Drinking: Theory and Application** Journal of Research on Adolescence, Vol. 4, No. 2, Pages 319-345
- Alexander C and ets (1999) **Communities mobilizing for change on alcohol: Lessons and results from a 15-community randomized trial.** Journal of Community Psychology **27**:3, 315
- Chris Varley (1994) **Life issue alcoholism** Published by Marshall Cavendish Corporation New York USA.
- Eakins J.M.; Gallagher L.A.(2003) **Dynamic almost ideal demand systems: an empirical analysis of alcohol expenditure in Ireland** Applied Economics, Volume 35, Number 9, June 15, 2003, pp. 1025-1036(12)
- Grattan, K. E., and Vogel-Sprott, M. (2001) **Neurobiological, behavioral, and environmental relations to drinking - maintaining intentional control of behavior under alcohol.** Alcoholism: Clinical & Experimental Research, 2001, 25(2), 192-197.
- George F. Will (2007) **Drinking Age Paradox** Washingtonpost Thursday, April 19, 2007; Page A27 Retrieved from the World Wide Web <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/04/18/AR2007041802279.html>
- Hill, Elizabeth M. and Chow, Krista (2002) **Life-history theory and risky drinking** *Addiction*, Volume 97, Number 4, April 2002, pp. 401-413(13)
- Kathryn e. Jargo (2006) **Changing drinking behaviors in college students: an application of the theory of planned behavior** Department of Psychology Winona State University
- Keith Warren (2006) **Chaos theory may help explain patterns of alcohol abuse, studies suggest** Retrieved on January 7, 2007 from the World Wide Web <http://researchnews.osu.edu/archive/alchaos.htm>
- Kelly Richardson (2007) **Drinking at party brings many problems for friends** last updated 6:15 am pdt friday, april 27, 2007 story appeared in scene section, page j3 Retrieved from the World Wide Web <http://www.sacbee.com/107/story/161116.html>

- Mead Maker (2006) **Alcoholic Beverages and Drinking Customs of the Viking Age** Retrieved on January 7, 2007 from the World Wide Web <http://www.vikinganswerlady.com/drink.shtml>
- Michael Dietler (2006) **Annual Review of Anthropology** Vol. 35: 229-249 (Volume publication date October 2006)
- Paul J. Gruenewald, ets (2002), **One Drink to a Lifetime of Drinking: Temporal Structures of Drinking Patterns** Alcoholism: Clinical and Experimental Research Volume 26 Issue 6 Page 916 - June 2002
- Senge, Peter M. (1990) **Peter Senge and the learning organization** Retrieved on January 9, 2007 from the World Wide Web <http://www.infed.org/thinkers/senge.htm>
- Townshend J. M. and T. Duka (2002) **Patterns of alcohol drinking in a population of young social drinkers: A comparison of questionnaire and diary measures** Alcohol and Alcoholism Vol. 37, No. 2, pp. 187-192,
- Whyte, w.f.(1991). **Participatory action research**. Sage publication London.
- World Health Organization (2550) **WHO Statistical Information System** Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide Web http://www3.who.int/whosis/alcohol/alcohol_apc_data_process.cfm?path=whosis,topics,alcohol,alcohol_apc,alcohol_apc_data&language=english
- World Health Organization (2550) **Global Information System on Alcohol and Health (GISAH)** Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide Web <http://www.who.int/globalatlas/default.asp>
- กมล กมลตระกูล (2544) **ทางรอดของเกษตรกร ทางรอดของชาติ ต้องคืนสิทธิการประกอบสัมมาชีพในการผลิตและจำหน่ายสุราภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างเสรี** โรงพิมพ์เดือนตุลาคม กรุงเทพฯ
- กรมสรรพสามิต (2550) **สถิติปริมาณที่เสียภาษีเบียร์** Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide Web http://www.excise.go.th/stat2b5/vbeer_46.jpg
- กรมสรรพสามิต (2550) **สถิติปริมาณที่เสียภาษีสุรา** Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide Web http://www.excise.go.th/stat2b5/liquor_46.jpg

โครงการรณรงค์ลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (2550) รณรงค์ลดการบริโภคเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ Retrieved on January 11, 2007 from the World Wide Web

<http://www.stopdrink.com>

โชติรส โกวิทวัฒนพงศ์ (2546) วัฒนธรรมไวน์ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

ณัฐวุฒิ จินากุล(2546) องค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับชุมชนเพื่อการลด เลิก สุรา เอกสารอัดสำเนา

เทพินทร์ พัชรานุกฤษ์ (2541) พฤติกรรมการบริโภคสุรา โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

กรุงเทพฯ

ประเวศ วะสี และคณะ (2544) เหล้าพื้นบ้าน ภูมิปัญญาไทยและสิทธิอันชอบธรรมของชาวบ้านกับการ

แก้ปัญหาความยากจน โรงพิมพ์เดือนตุลาคม กรุงเทพฯ

วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2544) สุราในสังคมไทย โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (2550) สถิติการดื่มเหล้า Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide

Web http://www.cas.or.th/data/statistic/total_dispense.pdf

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (2550) สถิติการผลิตเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ Retrieved on January 10,

2007 from the World Wide Web http://www.cas.or.th/data/statistic/total_produce.pdf

Retrieved on January 10, 2007 from the World Wide Web <http://www3.who.int/whosis/>

[alcohol/alcohol_about_us.cfm?path=whosis,topics,alcohol,alcohol_about&language=english](http://www3.who.int/whosis/alcohol/alcohol_about_us.cfm?path=whosis,topics,alcohol,alcohol_about&language=english)

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2544) คลื่นขบวนกบฏเหล้าพื้นบ้านในสังคม โรงพิมพ์เดือนตุลาคม

กรุงเทพฯ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2550) การดื่มเหล้าของคนไทย Retrieved on

January 10, 2007 from the World Wide Web <http://www.thaihealth.or.th/content.php?>

[SystemModuleKey=situationalalcohol&id=490](http://www.thaihealth.or.th/content.php?SystemModuleKey=situationalalcohol&id=490)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2550) คนไทยดื่มหนักแค่ไหน Retrieved on

January 10, 2007 from the World Wide Web <http://www.thaihealth.or.th/content.php?>

[SystemModuleKey=situationalalcohol&id=499](http://www.thaihealth.or.th/content.php?SystemModuleKey=situationalalcohol&id=499)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2550) งบประมาณเหล้า Retrieved on January

10, 2007 from the World Wide Web <http://www.thaihealth.or.th/content.php?>

[SystemModuleKey=situationalalcohol&id=499](http://www.thaihealth.or.th/content.php?SystemModuleKey=situationalalcohol&id=499)

ภาคผนวก

<p>แหล่งงานบุญ ชุดที่ 1</p>

แบบสอบถาม

สถานภาพการดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชน

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา : อาศรมความรู้นครราชสีมา

ใช้สอบถามหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครัวเรือนที่จัดงานตั้งแต่เดือนมกราคม 2550 สิ้นสุดเดือนสิงหาคม 2550

โปรดกาเครื่องหมาย X ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับคำตอบของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้ให้ข้อมูล.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ..... จังหวัดนครราชสีมา
2. อาชีพหลักของครัวครัว
 - เกษตรกรรม
 - รับจ้าง
 - ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 - ประมง
 - ช่าง
 - อื่นๆ ระบุ.....
3. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
4. รายได้ของครอบครัวต่อปีบาท
5. ในรอบปีที่ผ่านมาในหมู่บ้านของท่านมีการรณรงค์เลิกดื่มเหล้าในหมู่บ้านหรือไม่
 - มี ระบุ.....
 - ไม่มี
6. จำนวนงานที่จัดในหมู่บ้านของท่านในปีที่ผ่านมา (เดือนมกราคม 2549 – ธันวาคม 2549)
จำนวน.....งาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดงานในครัวเรือน

7. ประเภทงานบุญที่จัดในครัวเรือนของท่าน

- งานบวช
- งานแต่งงาน
- งานศพ
- งานขึ้นบ้านใหม่
- งานเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสต่างๆ
- งานทำบุญ
- อื่นๆ ระบุ.....

8. สถานที่จัดงาน

- บ้านตนเอง เพราะ.....
- ที่วัด เพราะ.....
- ที่โรงเรียน เพราะ.....
- อื่นๆ ระบุ.....

9. วันที่จัดงาน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2550

10. เหตุผลของการเลือกวันจัดงาน

- เป็นวันดีตามฤกษ์ยาม
- เป็นวันหยุดราชการ
- เป็นวันหยุดตามประเพณี
- เป็นช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร
- อื่นๆ ระบุ.....

11. จำนวนแขกที่เชิญมาในงานคน โดยแขกที่เชิญมาร่วมงานมาจาก

- เชิญแขกในหมู่บ้าน จำนวน.....คน
- เชิญแขกในตำบล จำนวน.....คน
- เชิญแขกในอำเภอ จำนวน.....คน
- เชิญแขกในจังหวัด จำนวน.....คน
- เชิญแขกต่างจังหวัด จำนวน.....คน
- อื่น ระบุ จำนวน.....คน

12. จำนวนเงินที่ใช้ในการจัดงานรวมเป็นเงินทั้งสิ้นบาท
โดยมีค่าใช้จ่ายดังนี้
- จำนวนเงินค่าเช่าบาท
 - จำนวนเงินค่าอาหารบาท
 - จำนวนเงินค่าน้ำอัดลมบาท
 - จำนวนเงินค่าบริจาคบาท
 - จำนวนเงินค่าทำบุญบาท
 - จำนวนเงินค่าการเล่นหรือดนตรีบาท
 - จำนวนเงินค่าเครื่องขยายเสียงบาท
 - จำนวนเงินค่าใช้จ่ายอื่นๆบาท
13. เงินที่เตรียมไว้สำหรับจัดงานบาท

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดื่มเหล้าในงาน

14. งานบุญที่ครัวเรือนของท่านจัด มีการเลี้ยงเหล้าหรือไม่
- เลี้ยงเหล้า
 - ไม่มีการเลี้ยงเหล้า เพราะ.....
15. เหล้าที่ใช้เลี้ยงในการจัดงาน มีดังนี้
- เหล้าสีบาท
ที่เลี้ยงเหล้าสีเพราะ.....
 - เหล้าขาวบาท
ที่เลี้ยงเหล้าขาวเพราะ.....
 - เบียร์บาท
ที่เลี้ยงเบียร์เพราะ.....
 - เหล้าอื่นๆ ระบุ.....บาท
ที่เลี้ยงเพราะ.....

16. เหตุผลที่ต้องเลี้ยงเหล้าในการจัดงาน

- กลัวเพื่อนบ้านจะว่าเลี้ยงไม่ดี
- เพื่อนบ้านพาทำมาอย่างนี้
- เพื่อนมีแต่คนดื่มเหล้า
- ลูกๆบอกว่าให้เลี้ยงเหล้า
- อื่นๆ ระบุ.....

17. การซื้อเหล้าเพื่อจัดงาน

- หาซื้อเองที่ร้านค้า
- ติดต่อร้านค้าให้มาส่ง ร้านค้าตั้งอยู่ใน
 - หมู่บ้าน
 - ตำบล
 - อำเภอ
 - จังหวัด
 - อื่นๆระบุ.....
- แยกนำเหล้าเข้ามาดื่มในงาน จำนวน คน เพราะ.....
- อื่นๆ ระบุ.....

18. กลุ่มคนดื่มเหล้าในงานมากที่สุด

- คนแก่ ประเภทเหล้าที่ดื่มนิยมดื่มมากที่สุดคือ
 - เหล้าสี
 - เหล้าขาว
 - เบียร์
 - เหล้าอื่นๆ ระบุ.....
- ผู้ใหญ่ชาย ประเภทเหล้าที่ดื่มนิยมดื่มมากที่สุดคือ
 - เหล้าสี
 - เหล้าขาว
 - เบียร์
 - เหล้าอื่นๆ ระบุ.....

ผู้ใหญ่หญิง ประเภทเหล่าที่ดื่มนิยมดื่มนมากที่สุดคือ

- เหล้าสี
 เหล้าขาว
 เบียร์
 เหล้าอื่นๆ ระบุ.....

เด็ก ประเภทเหล่าที่ดื่มนิยมดื่มนมากที่สุดคือ

- เหล้าสี
 เหล้าขาว
 เบียร์
 เหล้าอื่นๆ ระบุ.....

19. ปัญหาที่พบจากการจัดงานบุญในบ้านของท่าน

มีปัญหา ลักษณะปัญหาจากการจัดงานบุญที่เลี้ยงเหล่าที่พบคือ

- การทะเลาะวิวาทในงาน ระบุ.....
 อุบัติเหตุจากการดื่มเหล้า ระบุ.....
 อื่นๆ ระบุ.....

ไม่มีปัญหา

20. ในการจัดงานครั้งต่อไปของครอบครัวท่านจะเลี้ยงเหล่าหรือไม่

จะเลี้ยงเหล่า เพราะ.....

จะไม่เลี้ยงเหล่า เพราะ.....

21. ท่านคิดว่างานบุญที่จัดเป็นงานอะไรที่จำเป็นจะต้องเลี้ยงเหล่า (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

งานบวช เพราะ.....

งานฉลองตำแหน่ง เพราะ.....

งานแต่งงาน เพราะ.....

งานขึ้นบ้านใหม่ เพราะ.....

.....

งานศพ เพราะ.....

.....

งานทำบุญถวายสังฆทาน เพราะ.....

.....

งานอื่นๆ เพราะ.....

22. ท่านคิดว่างานบุญที่จัดเป็นงานอะไรที่จำเป็นจะต้องเลี้ยงเหล้า (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

งานบวช เพราะ.....

.....

งานฉลองตำแหน่ง เพราะ.....

.....

งานแต่งงาน เพราะ.....

.....

งานขึ้นบ้านใหม่ เพราะ.....

.....

งานศพ เพราะ.....

.....

งานทำบุญถวายสังฆทาน เพราะ.....

.....

งานอื่นๆ เพราะ.....

23. ในครัวเรือนของท่านมีสมาชิกดื่มเหล้าหรือไม่

ไม่มีคนดื่มเหล้า

มีคนดื่มเหล้า จำนวน คน เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน

24. เหล้าที่สมาชิกในครอบครัวดื่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหล้าสีบาท/วัน

เหล้าขาวบาท/วัน

เบียร์บาท/วัน

เหล้าอื่นๆ ระบุ..... บาท/วัน

25. ในครัวเรือนของท่าน หัวหน้าครัวเรือนดื่มเหล้าหรือไม่

- ไม่ดื่มเหล้า เพราะ.....
- ดื่มเหล้า เพราะ.....

26. เหล้าที่หัวหน้าครัวเรือนดื่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เหล้าสีบาท/วัน
- เหล้าขาวบาท/วัน
- เบียร์บาท/วัน
- เหล้าอื่นๆ ระบุ..... ..บาท/วัน

กรอบการสัมภาษณ์
สถานภาพการดื่มเหล้าในการจัดงานในชุมชน
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา : อาศรมความรู้นครราชสีมา

ใช้เพื่อการสัมภาษณ์ Key informant ในหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน จำนวน 20 หมู่บ้าน

1. ขอให้ท่านช่วยเล่าสภาพหมู่บ้านในอดีตและสภาพปัจจุบัน
2. ขอให้ท่านช่วยเล่าการจัดงานบุญในอดีตและสภาพปัจจุบัน
 - งานบวช
 - งานแต่งงาน
 - งานศพ
 - งานขึ้นบ้านใหม่
 - งานเลี้ยงฉลองเนื่องในโอกาสต่างๆ
 - งานทำบุญ
 - อื่นๆ
3. ขอให้ท่านช่วยเล่า เรื่องเหล้าในชุมชนของท่าน ในด้าน
 - การผลิตเหล้า โอกาสในการผลิต วิธีการผลิต การจำหน่าย การกระจายเหล้า ผู้ผลิต
 - การดื่ม คนที่ดื่ม โอกาสการดื่ม ปริมาณการดื่ม สาเหตุการดื่ม
 - วิธีคิดของคนในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องเหล้าถึงข้อดี ข้อเสีย ของเหล้า
4. ขอให้ท่านช่วยเล่าการดื่มเหล้าในการจัดงานบุญในอดีตและสภาพปัจจุบัน
5. ขอให้ท่านเล่าเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับเหล้า บทบาทของเหล้าในพิธีกรรมต่างๆ
6. ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับแนวโน้มของการดื่มเหล้าในงานของหมู่บ้านของท่าน
7. วิธีการกำกับดูแลคนดื่มเหล้า ของหมู่บ้านของท่านมีอะไรบ้าง มีบทลงโทษของชุมชนหรือไม่อย่างไร หากคนดื่มเหล้ามากเกินไปหรือดื่มแล้วสร้างปัญหาให้คนอื่น
8. แนวทางที่เป็นไปได้ในการณรงค์เลิกเลี้ยงเหล้าในการจัดงานในชุมชน

เวทีระดมความคิด

เวทีระดมความคิด ได้จัด 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการจัดแยกรายกลุ่ม เพื่อทราบข้อเท็จจริงของแต่ละกลุ่มที่มีความเฉพาะ ส่วนที่ 2 เป็นการระดมความคิดแบบรวม เพื่อแลกเปลี่ยนในหลากหลายของผู้ร่วมแสดงความคิด ดังนี้

1) ระดมความคิดรายกลุ่ม

กลุ่มเป้าหมายคือทุกหมู่บ้านในตำบลที่ได้รับจากการสุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาเชิงลึก ซึ่งในการศึกษารั้งนี้มีจำนวน 20 หมู่บ้าน โดยใช้หลักของการระดมความคิด และหลักของ AIC เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีการดำเนิน หรือทำให้เกิดความไม่ยอมแสดงความคิดเห็น เพื่อพูดคุยในประเด็นหลักๆเกี่ยวกับ บริบทของการจัดงาน การเลี้ยงเหล้าในงาน และความเป็นไปได้ในการจัดงานบุญปลอดเหล้า โดยแยกเป็นกลุ่มย่อยๆดังนี้

1. กลุ่มเจ้าภาพที่จัดงาน ซึ่งในที่นี้จะประกอบด้วยตัวแทนของครัวเรือนที่จัดงานไปแล้วในช่วงที่ทำการเก็บข้อมูล และที่จัดจัดงานภายในเวลาอันใกล้
2. กลุ่มคนที่ดื่มเหล้า ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงคนที่ดื่มเหล้าไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม แม้แต่การชิมหรือการดื่มเฉพาะบางโอกาส
3. กลุ่มคนที่ไม่ดื่มเหล้า ในที่นี้หมายถึงคนที่ไม่ดื่มเหล้าโดยสิ้นเชิง
4. กลุ่มผู้นำชุมชน หมายถึงสมาชิกในชุมชนที่ทำหน้าที่ต่างๆเพื่อกลุ่มหรือคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในฐานะของคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการในกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน หรือหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าคุ้ม ประธานกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น

2) ระดมความคิดรายหมู่บ้าน

กลุ่มเป้าหมายคือตัวแทนจากทุกหมู่บ้านในตำบลที่ได้รับจากการสุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาเชิงลึก ซึ่งในการศึกษารั้งนี้มีจำนวน 20 หมู่บ้าน กลุ่มประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคนทุกกลุ่มของแต่ละหมู่บ้าน ในแต่ละเวทีของแต่ละหมู่บ้าน เน้นให้มีคนหลากหลายมากที่สุด และที่สำคัญต้องให้มีคนที่ดื่มเหล้าและไม่ดื่มเหล้าปริมาณที่ใกล้เคียงกัน เพื่อการระดมความคิด โดยทีมวิจัยเป็นผู้กำหนดประเด็นเพื่อนำไปสู่การระดมความคิด ประเด็นหลักๆคือ

1. ช่วยกันสืบค้นอดีตของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตและการดื่มเหล้า
2. ช่วยกันสังเคราะห์ปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดงานและการเลี้ยงเหล้าในงาน

3. ช่วยกันหาข้อดี ข้อเสียของการเลี้ยงหัดในงาน โดยสอบถามเป็นรายประเภทของงาน โดยสอบถามทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่เห็นตรงกันข้าม
4. ให้ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เห็นว่างานที่จำเป็นต้องเลี้ยงหัด
5. ให้ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เห็นว่างานที่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงหัด
6. หมู่บ้านของท่านจะกำหนดงานบุญอะไรที่ไม่เลี้ยงหัด
7. จะมีวิธีการอย่างไรอย่างไรเพื่อไม่ให้มีการเลี้ยงหัดในงานบุญในหมู่บ้านของท่าน
8. หากธรรมาภิบาลงานบุญจะเป็นไปได้หรือไม่ต้องทำอะไร ใครเป็นผู้ดำเนินการ

Adult per capita alcohol consumption in litres of pure alcohol per adult (15 years +) year 2000

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
1	Republic of Moldova	21.03	0.35	3.09	15.17
2	Portugal	16.59	3.87	7.22	5.27
3	Bahamas	15.26	0.78	1.63	12.77
4	Saint Lucia	14.56	5.85	1.09	7.43
5	Thailand	13.59	1.12	0.01	12.45
6	Runion	13.39	1.46	3.19	8.67
7	France	13.31	2.1	8.25	2.96
8	Uganda	13.1	4.94	0	0.18
9	Slovenia	12.6	3.76	4.66	3.3
10	Lithuania	12.21	0	0	0
11	Croatia	12.2	4.96	5.69	1.5
12	South Africa	11.51	2.99	5.04	3.41
13	Spain	11.17	3.76	4.61	2.79
14	New Caledonia	10.08	5.18	3.53	1.33
15	Greece	9.16	2.1	4.82	2.24
16	Italy	9.16	1.47	7.11	0.58
17	United States of America	9.08	5.11	1.67	2.29
18	Cyprus	8.96	2.7	4.64	1.49
19	Uruguay	8.95	2.01	6.23	0.69
20	Estonia	8.81	3.86	1.01	3.15
21	Swaziland	8.46	6.93	1.34	0
22	Belarus	8.31	1.17	0.35	6.5
23	French Polynesia	8.11	4.56	3.04	0.48
24	Romania	7.96	3.22	3.39	1.31

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
25	Barbados	7.5	2.35	0.62	4.44
26	Netherlands Antilles	7.48	4.63	0.64	2.18
27	Azerbaijan	7.42	0.64	0.75	5.97
28	Burundi	7.35	2.54	0	0
29	Venezuela	7.28	4.86	0.07	2.34
30	Paraguay	7.23	3.26	0.52	3.41
31	Gabon	7.01	4.27	1.9	0.82
32	Republic of Korea	6.78	1.78	0.02	2.01
33	Nigeria	6.67	1.04	0	0.01
34	Bosnia and Herzegovina	6.34	1.25	0.2	4.89
35	Japan	6.26	2.3	0.41	2.81
36	Chile	6.05	1.18	4.25	0.63
37	Lao People's Democratic Republic	5.78	0.47	0	5.31
38	Panama	5.72	3.56	0.12	2.01
39	Georgia	5.71	0.28	4.78	0.64
40	Dominican Republic	5.64	2.67	0.11	2.85
41	Suriname	5.46	2.53	0.08	2.85
42	Lebanon	5.38	0.33	1.06	1.76
43	Haiti	5.18	0.01	0.01	5.17
44	China	5.17	1.03	0.09	4.04
45	Mauritius	4.93	2.04	0.33	2.23
46	Botswana	4.91	3.68	0.3	0.64
47	Brazil	4.79	2.4	0.36	2.03
48	Rwanda	4.65	1.03	0	0
49	Malta	4.62	2.95	0.49	1.09
50	Guam	4.5	4.44	0.06	0
51	Costa Rica	4.39	0.73	0.06	3.57

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
52	Peru	4.31	2.25	0.15	1.91
53	Democratic People's Republic of Korea	4.13	0.25	0	3.88
54	Sierra Leone	4.13	0.09	0	0.01
55	The former Yugoslav Republic of Macedonia	4.12	0	0	0
56	Cameroon	4.11	2.24	0.1	0
57	Mexico	4.01	2.92	0.3	0.79
58	Liberia	3.93	0.21	0.01	3.71
59	Zimbabwe	3.91	0.93	0.05	2.93
60	Belize	3.9	1.18	0.08	2.63
61	Cape Verde	3.81	1.73	1.59	0.42
62	Ukraine	3.79	0.74	0.25	2.77
63	Kyrgyzstan	3.63	0	0	0
64	Cuba	3.42	1.09	0.03	2.3
65	Burkina Faso	3.39	3.18	0.02	0.18
66	Philippines	3.33	0.74	0.01	2.56
67	United Republic of Tanzania	3.04	2.64	0	0.07
68	El Salvador	2.96	1.11	0.04	1.8
69	Zambia	2.92	2.72	0.02	0.18
70	United Arab Emirates	2.75	0.75	0.21	1.79
71	Singapore	2.73	1.6	0.3	0.7
72	Bahrain	2.63	0.98	0.17	1.48
73	Bolivia	2.63	1.3	0.07	1.26
74	Nicaragua	2.62	0.88	0.03	1.7
75	Angola	2.56	1.09	1.09	0.37
76	Jamaica	2.48	1.5	0.08	0.91
77	Mongolia	2.33	0.32	0.02	1.93
78	Kazakhstan	2.31	0.37	0.31	1.61

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
79	Guinea-Bissau	2.3	1.21	0.5	0.6
80	Gambia	2.11	2.03	0.03	0.04
81	Israel	2.06	0.93	0.25	0.87
82	Central African Republic	2.02	0.92	0.03	0.03
83	Fiji	2.02	1.57	0.26	0.19
84	Albania	1.99	1	0.42	0.57
85	Honduras	1.96	1.1	0.03	0.83
86	Guatemala	1.91	0.72	0.01	1.18
87	Trinidad and Tobago	1.75	0.02	0.16	1.6
88	Ghana	1.64	1.45	0.04	0
89	Ecuador	1.63	1.04	0.03	0.57
90	Kenya	1.61	1.11	0.02	0.48
91	Armenia	1.59	0.15	0.14	1.24
92	Turkey	1.58	0.71	0.06	0.8
93	Lesotho	1.47	1.14	0.05	0.29
94	Samoa	1.42	1.28	0.09	0.05
95	Malawi	1.38	1.17	0.01	0.2
96	Benin	1.37	0.69	0.06	0.62
97	Uzbekistan	1.34	0.01	1.33	0
98	Cote d'Ivoire	1.32	0.98	0.33	0.01
99	Oman	1.32	0.08	0	1.23
100	Viet Nam	1.32	0.45	0	0.88
101	Democratic Republic of the Congo	1.3	1.14	0	0
102	Maldives	1.26	0.35	0.37	0.54
103	Tajikistan	1.25	0	0.43	0.81
104	Vanuatu	1.17	0.17	0.52	0.46
105	Turkmenistan	1.14	0.03	1.08	0.03

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
106	Eritrea	1.11	1.11	0	0
107	Madagascar	1.1	0.15	0.14	0.8
108	India	1.01	0.03	0	0.98
109	Tunisia	1.01	0.32	0.57	0
110	Equatorial Guinea	0.9	0.3	0.61	0
111	Papua New Guinea	0.85	0.77	0.04	0.03
112	Togo	0.85	0.63	0.11	0.09
113	Ethiopia	0.7	0.63	0	0.06
114	Micronesia (Federated States of)	0.64	0.64	0	0
115	Bhutan	0.57	0.56	0.01	0
116	Mozambique	0.56	0.29	0.04	0.23
117	Morocco	0.51	0.2	0.24	0.04
118	Brunei Darussalam	0.47	0.17	0.05	0.25
119	Syrian Arab Republic	0.47	0.05	0	0.08
120	Egypt	0.45	0.04	0.01	0.4
121	Iraq	0.44	0.24	0	0.21
122	Qatar	0.44	0.12	0	0.32
123	Senegal	0.43	0.25	0.14	0.04
124	Djibouti	0.37	0.23	0.06	0.09
125	Guinea	0.37	0.13	0.03	0.22
126	Mali	0.28	0.27	0	0
127	Cambodia	0.25	0.02	0.01	0.2
128	Algeria	0.22	0.04	0.17	0.01
129	Sudan	0.22	0	0	0.22
130	Chad	0.2	0.19	0.01	0
131	Myanmar	0.19	0	0	0.18
132	Sri Lanka	0.19	0.06	0	0.12

ลำดับ	Country	Adult Per Capita (litres)			
		Total	Beer	Wine	Spirits
133	Solomon Islands	0.18	0.11	0.04	0.03
134	Namibia	0.16	0.16	0	0
135	Jordan	0.13	0.12	0.01	0
136	Indonesia	0.08	0.04	0	0.04
137	Nepal	0.07	0.07	0	0
138	Saudi Arabia	0.07	0.06	0	0
139	Yemen	0.07	0.07	0	0
140	Comoros	0.05	0.01	0.03	0.01
141	Niger	0.04	0.03	0.01	0
142	Pakistan	0.03	0.01	0	0
143	Mauritania	0.02	0	0	0.01

ที่มา : World Health Organization (WHO) www3.who.int

Adult per capita alcohol consumption in litres of pure alcohol per adult (15 years +) Country**: Thailand**

Year	Adult Per Capita (litres)			
	Total	Beer	Wine	Spirits
2001	8.47	1.31	0.04	7.13
2000	8.4	1.25	0.03	7.12
1999	8.31	1.13	0.03	7.16
1998	7.71	1.09	0.01	6.61
1997	7.89	0.99	0.04	6.86
1996	7.08	0.88	0.05	6.15
1994	7.85	0.57	0.01	7.26
1993	7.92	0.46	0.01	7.44
1992	6.95	0.37	0	6.57
1991	7	0.33	0	6.66
1990	7.46	0.31	0	7.13
1989	7.39	0.22	0.01	7.16
1988	6.4	0.16	0	6.23
1987	5.79	0.12	0	5.66
1986	5.02	0.11	0	4.9
1985	5.1	0.14	0	4.95
1984	6.04	0.23	0	5.8
1983	6.05	0.21	0	5.83
1982	5.26	0.18	0	5.07
1981	5.47	0.16	0	5.3
1980	5.51	0.2	0	5.31
1979	4.77	0.26	0	4.51
1978	4.39	0.19	0	4.21

Year	Adult Per Capita (litres)			
	Total	Beer	Wine	Spirits
1977	4.2	0.18	0	4.01
1976	2.91	0.14	0	2.77
1975	2.3	0.12	0	2.18
1974	2.27	0.09	0	2.18
1973	1.79	0.09	0	1.7
1972	1.87	0.07	0	1.8
1971	2.03	0.07	0	1.96
1970	1.91	0.08	0	1.83
1969	1.84	0.09	0	1.75
1968	1.7	0.09	0	1.62
1967	1.65	0.08	0	1.57
1966	1.62	0.09	0	1.53
1965	1.21	0.04	0	1.17
1964	0.93	0.04	0	0.9
1963	0.82	0.03	0	0.79
1962	0.46	0.03	0	0.44
1961	0.26	0.02	0	0.24

ທີ່ມາ : http://www3.who.int/whosis/alcohol/alcohol_apc_data.cfm?path=whosis,topics,alcohol,alcohol_apc,alcohol_apc_data&language=english